

คู่มือพระสังฆาธิการ

สถาบันพระสังฆาธิการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คู่มือพระสังฆาธิการ

พิมพ์ครั้งที่	๑
ปีที่พิมพ์	๒๕๕๘
จำนวน	๔๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ปรึกษา

นายพนม ศรศิลป์	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
นายกนก แสนประเสริฐ	รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ผู้อำนวยการผลิต

นายปราณสุวีร์ อวอรัมรัมย์	ผู้อำนวยการสถาบันพระสังฆาธิการ
---------------------------	--------------------------------

รวบรวมและเรียบเรียง

นายอุดมศักดิ์ ชูโตชนะ	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
-----------------------	---------------------------

ตรวจต้นฉบับ

นายอุดมศักดิ์ ชูโตชนะ	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
นายเชิดศักดิ์ ทองหนัน	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
นายศุภชัย สุจิตรพร	นักวิชาการศาสนา
นายบัณฑิต ยานะ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

โรงพิมพ์ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๓๓๔-๓๓๖ ปากซอยบ้านบาตร ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐
โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๓๓๕๑, ๐ ๒๒๒๓ ๕๕๔๘ โทรสาร ๐ ๒๖๒๑ ๒๙๑๐
นายสุรพล วิริยะบรรเจิด ผู้พิมพ์/โฆษณา

(พิมพ์ถวายพระสังฆาธิการ)

คำนำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงาน คณะสงฆ์และรัฐ โดยมีหน้าที่ทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์คุ้มครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ทางศาสนา

พระสังฆาธิการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับวัดซึ่งมี เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค ทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบ มหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เหนือตน จึงจำเป็นต้องรับทราบในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหา- เถรสมาคม ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ มติการปกครองคณะสงฆ์

เอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรถวายความรู้ แต่พระสังฆาธิการ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งพระสังฆาธิการจำเป็นต้องรับทราบ และถือปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทาง ในการบริหารการปกครองวัดจะได้ทำให้งิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงสืบไป

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จักอำนวยประโยชน์ให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ตามสมควร

สถาบันพระสังฆาธิการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ส่วนที่ ๑

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒

ส่วนที่ ๒ กฎกระทรวง ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

- กฎกระทรวงฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ๑๕
ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๑๙
ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ส่วนที่ ๓ กฎมหาเถรสมาคม

- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๒๑
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ๔๔
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ๔๘
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ๕๑
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ๖๐
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ๖๔
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ๖๙
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ๗๒
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ๗๕
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ๘๓
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๔๕) ๙๙
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๔๖) ๑๐๐
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๔๖) ๑๐๓
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๔๖) ๑๐๕

ส่วนที่ ๔ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และมติมหาเถรสมาคม

- ระเบียบกำหนดวิธีปฏิบัติในการต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๑๐
- ระเบียบกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๑๗
- ระเบียบกำหนดจำนวนและเขตปกครองตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๒๕
- ระเบียบว่าด้วยการเพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทยในวันพระ
หรือวันธรรมสวนะ พ.ศ. ๒๕๓๗ ๑๒๘

- ระเบียบว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๓๗	๑๓๑
- ระเบียบว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗	๑๓๔
- ระเบียบว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชาชุบถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๓๙	๑๓๘
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามภิกษุสามเณรเสพยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๑	๑๔๕
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามภิกษุสามเณรเที่ยวเตร่เตร่ และพักค้างแรมตามบ้านเรือน พ.ศ. ๒๕๒๑	๑๔๗
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. ๒๕๒๘	๑๔๙
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๕๔
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๕๖
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัด พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๕๙
- คำสั่งมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการปลูกต้นไม้ในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๖๘
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง กำหนดเขตอภัยทานในพื้นที่วัด พ.ศ. ๒๕๓๘	๑๗๑
- คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙	๑๗๔
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๔/๒๕๓๙ เรื่อง การควบคุมดูแลผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท	๑๗๙
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๐ เรื่อง การเลี้ยงสัตว์และการทารุณกรรมสัตว์ในเขตอาราม	๑๘๑
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๔๑ เรื่อง พระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินรวบ	๑๘๓
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๒ เรื่อง ขอให้เจ้าคณะผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแลวัดในสังกัด	๑๘๕
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๕/๒๕๔๓ เรื่อง จัดรายการวิทยุโทรทัศน์เผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา	๑๘๖
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๓ เรื่อง พระภิกษุสามเณรผลิตยาและขายยาแผนโบราณภายในวัด	๑๘๘
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๔ เรื่อง สร้างปูชนียวัตถุ รูปเคารพในวัด	๑๙๐
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๔/๒๕๔๕ เรื่อง การสร้างพระพุทธรูป ปูชนียวัตถุและรูปปั้นต่าง ๆ	๑๙๑
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๑/๒๕๔๕ เรื่อง การบวชภิกษุณี	๑๙๒

- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๖	๑๙๓
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนสมาทานศีล ๕	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๘/๒๕๕๖	๑๙๕
เรื่อง เชิญชวนชาวพุทธร่วมใจด้านภียยาเสพติด	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๖	๑๙๗
เรื่อง การใช้คำนำหน้าของพระภิกษุสามเณร	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗	๑๙๙
เรื่อง การโฆษณาพระพุทธรูป/พระเครื่องและวัตถุมงคลในสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุโทรทัศน์	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗	๒๐๑
เรื่อง กรณีเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ถูกเจ้าหนี้ยึดเป็นคดีในศาล	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๙/๒๕๕๗	๒๐๓
เรื่อง โจรกรรมและนำพระพุทธรูปออกขาย	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๔	๒๐๔
เรื่อง ขอยกจังหวัดบึงกาฬ ขึ้นเป็นเขตปกครองจังหวัดทางคณะสงฆ์	
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ พิเศษ/๒๕๕๗	๒๐๕
เรื่อง ขอความเห็นชอบโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”	
- ประกาศห้ามมิให้ภิกษุประกอบกิจการหาเงินนอกธรรมนิยมสมณะ	๒๑๑
- ประกาศห้ามมิให้ภิกษุเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดอาถรรพณ์	๒๑๓
- ประกาศห้ามพระเณรไม่ให้บวชหญิงเป็นบรรพชิต	๒๑๕
- ประกาศห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเทศน์มหาชาติตลกคะนองเสียสมณสาธูป	๒๑๖
- ประกาศภิกษุสามเณรเซ็นนามแสดงภาวะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์	๒๑๗
- ประกาศห้ามภิกษุสามเณรไปจดเลขสลากกินแบ่งและซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตัวเอง	๒๑๘
- ประกาศห้ามภิกษุสามเณรเรียกเงินค่าเวทมนต์และห้ามทดลองของขลัง	๒๑๙
- ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบ	๒๒๐
- ประกาศห้ามการแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาล	๒๒๑
- ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรพักแรมในสถานที่เป็นที่รังเกียจทางพระวินัย	๒๒๓
- ประกาศเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์	๒๒๕
- ประกาศเกี่ยวกับกล้องถ่ายรูป กล้องส่องทางไกล	๒๒๗
- ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัด หรือสำนักสงฆ์ที่สร้างไม่ถูกต้อง	๒๒๘
- ประกาศกรมการศาสนา เรื่อง การเรียกคำนำหน้าชื่อของพระสงฆ์	๒๒๙

ส่วนที่ ๕ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่นำสู่ สำหรับพระสังฆาธิการ

พระราชบัญญัติ

กฎหมายเถรสมาคม

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปิยมุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕"

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ภายในระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บรรดา กฎกระทรวง สังกาณัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษา ให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคมพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับหรือระเบียบของมหาเถรสมาคมยกเลิก หรือมีความอย่างเดียวกัน หรือขัดหรือแย้งกัน หรือกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๑๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๒๙/๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๕

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๔ บรรดาอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดหรือคณะกรรมการสงฆ์ใดซึ่งไม่มีในพระราชบัญญัตินี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจกำหนดโดยกฎหมายให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุ ตำแหน่งใด รูปใดหรือหลายรูปรวมกันเป็นคณะตามที่เห็นสมควรได้

มาตรา ๕^๒ ทวิ ในพระราชบัญญัตินี้

“คณะสงฆ์” หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจ ในหรือนอกราชอาณาจักร

“คณะสงฆ์อื่น” หมายความว่า บรรดาบรรพชิตจันนิกาย หรือ อนันนิกาย

“พระราชาคณะ” หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้นสามัญจนถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะ

“สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์” หมายความว่า สมเด็จพระราชาคณะ ที่ได้รับสถาปนา ก่อนสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ถ้าได้รับสถาปนาในวันเดียวกันให้ถือรูปที่ได้รับสถาปนา ในลำดับก่อน

มาตรา ๕ ตริ^๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้งสถาปนา และ ถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุในคณะสงฆ์

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้รับประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๗^๔ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง

ในกรณีตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอนามสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ชั้นทุลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

^๒ มาตรา ๕ ทวิ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๓ มาตรา ๕ ตริ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๔ มาตรา ๗ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พระธรรมวินัย และกฤษฎีกา

มาตรา ๙ ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใดตามพระราชอัธยาศัยได้

*มาตรา ๑๐^๖ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ถ้าสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมที่เหลืออยู่ เลือกสมเด็จพระราชาคณะรูปหนึ่งผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชมิได้ทรงแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสาม หรือสมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรา ๙ ถ้าสมเด็จพระสังฆราชทรงเห็นเป็นการสมควรสำหรับกรณีที่มีเหตุตามวรรคสาม หรือกรรมการมหาเถรสมาคมที่เหลืออยู่เห็นเป็นการสมควรสำหรับกรณีที่มีเหตุตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสี่ อาจพิจารณาเลือกสมเด็จพระราชาคณะหลายรูปที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เพื่อให้เป็นคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือแทนการดำเนินการตามวรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคสี่แล้วแต่กรณีได้ และจะให้มีผู้ช่วยหรือที่ปรึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวด้วยก็ได้ วิธีดำเนินการของคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชให้เป็นไปตามที่คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชกำหนด^๗

^๕ มาตรา ๙ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๖ มาตรา ๑๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^๗ มาตรา ๑๐ วรรคห้า แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ศ. ๒๕๔๓

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือเลือกผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ตามมาตรานี้แล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๒^๔ มหาเถรสมาคมประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และ พระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ

มาตรา ๑๓ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำหน้าที่สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่ง คราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชอาจ ทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่ง เป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

^๔ มาตรา ๑๐ วรรคหก เพิ่มโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ศ. ๒๕๔๗

^๕ มาตรา ๑๒ แก้ไขโดย แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๕^{๑๐} ทวิ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๒ และการให้กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๑๕ ตริ^{๑๑} มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (๒) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
- (๓) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
- (๔) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

เพื่อการนี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ใช้บังคับได้ และจะมอบให้พระภิกษุรูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๙ เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๕^{๑๒} จัตวา เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัย และเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดโทษหรือวิธีลงโทษทางการปกครองสำหรับพระภิกษุ และสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนา และการปกครองของคณะสงฆ์ก็ได้

พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโทษตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ

มาตรา ๑๖^{๑๓} ในกรณีที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมีได้มอบหมายให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโส โดยสมณศักดิ์ ซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคม ต้องมีกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการโดยการแต่งตั้ง รวมกันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๘^{๑๔} ในกรณีนี้ที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ให้ถือว่ามหาเถรสมาคมมีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น

^{๑๐} มาตรา ๑๕ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๑} มาตรา ๑๕ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๒} มาตรา ๑๕ จัตวา เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๓} มาตรา ๑๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๔} มาตรา ๑๘ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๙^{๑๕} สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามมติมหาเถรสมาคม ประกอบด้วยพระภิกษุหรือบุคคลอื่นจำนวนหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณา กลั่นกรองเรื่องที่จะเสนอต่อมหาเถรสมาคมและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย โดยขึ้นตรงต่อมหาเถรสมาคม

การจัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การแต่งตั้งกรรมการหรืออนุกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหรืออนุกรรมการ และระเบียบการประชุม ให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคม

หมวด ๓

การปกครองคณะสงฆ์

มาตรา ๒๐^{๑๖} คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม

การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๐^{๑๗} ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์

การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครอง ดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตการปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

^{๑๕} มาตรา ๑๙ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๖} มาตรา ๒๐ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๗} มาตรา ๒๐ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอัครมุขมุนี เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

หมวด ๔

นิคหกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิกหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิกหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุ ก็ต้องเป็นนิกหกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้การลงนิกหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม ให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิกหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุด ให้ได้รับนิกหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๗^{๑๔} เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิกหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิกหกรรมนั้น

(๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิม

(๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

(๔) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

^{๑๔} มาตรา ๒๗ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

มาตรา ๓๑^{๙๙} วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกลยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง

มาตรา ๓๒^{๑๐๐} ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัย ในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัด ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย

การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

(๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

^{๙๙} มาตรา ๓๑ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๑๐๐} มาตรา ๓๒ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

(๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

มาตรา ๓๔^{๒๑} การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับค่าผิดกรรมจากส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายความขึ้นต่อสำนักวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แล้วแต่กรณีในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา ๓๕^{๒๒} ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๖ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

(๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

(๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

(๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจ ดังนี้

(๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

(๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

(๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติดีตก่าสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

^{๒๑} มาตรา ๓๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๒} มาตรา ๓๕ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

หมวด ๖

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง

(๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้ถือว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลาง ด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้งบประมาณนั้นได้

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒^{๒๓} ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามมาตรา ๒๓ แล้ว กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๓^{๒๔} ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ จัดวา วรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๔^{๒๕} ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ก็ตาม แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จ หรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

^{๒๓} มาตรา ๔๒ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๔} มาตรา ๔๓ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๕} มาตรา ๔๔ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔๔ ทวิ^{๒๖} ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย สมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ตริ^{๒๗} ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๘

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๖^{๒๘} การปกครองคณะสงฆ์อื่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ.- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การจัดดำเนินกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันพึงแบ่งแยกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลแห่งอำนาจเช่นที่เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยที่ระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินการ จึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้สมเด็จพระสังฆราชองค์สกลมหาสังฆปริณายกทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคม ตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา

^{๒๖} มาตรา ๔๔ ทวิ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๗} มาตรา ๔๔ ตริ เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

^{๒๘} มาตรา ๔๖ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕^{๒๙}

มาตรา ๑๘ บรรดากฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ วัดที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ให้พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ยังมีสมณศักดิ์นั้นต่อไป

ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ กรรมการหรืออนุกรรมการใดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือตามกฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือจนกว่ามหาเถรสมาคมจะมีมติเป็นประการอื่น

มาตรา ๒๑ ให้นายกรัฐมนตรี * รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว สมควรปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช การแต่งตั้งและถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคม การปกครอง การสละสมณเพศของคณะสงฆ์และคณะสงฆ์อื่น วัด การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด และศาสนสมบัติกลาง ตลอดจนปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

* พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕^{๓๐}

มาตรา ๔๒ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้แก้ไขคำว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” และ “กรมการศาสนา” เป็น “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” คำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ” เป็น “นายกรัฐมนตรี” และคำว่า “อธิบดีกรมการศาสนา” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

^{๒๙} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๑๖/หน้า ๕/๔ มีนาคม ๒๕๓๕

^{๓๐} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ศ. ๒๕๔๗^{๓๑}

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ เนื่องจากการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในกรณีไม่มีสมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ได้กำหนดให้แต่งตั้ง หรือเลือกสมเด็จพระราชาคณะเพียงรูปเดียว ซึ่งปรากฏเป็นเหตุขัดข้องจนเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในการปกครองคณะสงฆ์และวงการพุทธศาสนิกชนและอาจถึงขั้นนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยสาธารณะ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้จากความแตกแยกไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะสงฆ์ จึงสมควรกำหนดให้มีผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในรูปองค์คณะ ซึ่งแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะหลายรูปเพื่อใช้อำนาจร่วมกันในการบัญชาคณะสงฆ์ เพื่อความสงบเรียบร้อยยิ่งขึ้นและสร้างสมานฉันท์เพิ่มขึ้นอีกวิธีการหนึ่ง และโดยที่ขณะนี้สมเด็จพระสังฆราชมีพระชนมายุสูง อีกทั้งอยู่ระหว่างประทับเพื่อรักษาพระสุขภาพ คณะแพทย์เห็นว่าควรประทับรักษาพระองค์และอยู่ในความดูแลของคณะแพทย์จำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชโดยเร่งด่วน จึงสมควรแก้ไขเหตุขัดข้องเพื่อให้มีความสงบเรียบร้อยในประเทศขึ้นโดยเร็ว นับเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

^{๓๑} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑/ตอนพิเศษ ๓๔ ก/หน้า ๑/๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕^{๓๒}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

การสร้างวัด

ข้อ ๑ บุคคลใดประสงค์จะสร้างวัด ให้ยื่นคำขออนุญาต ต่อนายอำเภอท้องที่ที่จะสร้างวัดนั้น พร้อมด้วยรายการและเอกสาร ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดิน ที่จะยกให้สร้างวัด และที่ดินนั้นต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า ๖ ไร่

(๒) หนังสือสัญญา ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามกฎหมายทำกับนายอำเภอ และเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอ แสดงความจำนงจะให้ที่ดินดังกล่าวใน (๑) เพื่อสร้างวัด

(๓) จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดในระยะเริ่มแรก ต้องมีราคารวมกัน ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท

(๔) แผนที่แสดงเขตที่ตั้งวัด ประกอบด้วยเขตติดต่อข้างเคียง และระยะทางระหว่างวัด ที่จะสร้างขึ้นกับวัดอื่นโดยรอบ และให้แสดงแผนผังสิ่งก่อสร้างของวัดตามความเหมาะสมของสภาพที่ดิน โดยอาศัยแผนผังแบบ ก. แบบ ข. หรือแบบ ค. ทำกฎกระทรวงนี้เป็นหลักเท่าที่จะทำได้

(๕) กำหนดเวลาที่จะสร้างวัดให้แล้วเสร็จตามแผนผังนั้น

^{๓๒} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘
ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๕ : ๑๐ เมษายน ๒๕๐๘

ข้อ ๒ วัดที่จะสร้างขึ้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์

(๒) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในรัศมี ๒ กิโลเมตร โดยเฉลี่ย วัดละไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

(๓) มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่า เมื่อตั้งขึ้นแล้วจะได้รับการบำรุงส่งเสริมจากประชาชน

(๔) ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่า ๒ กิโลเมตร เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

ข้อ ๓ เมื่อนายอำเภอได้รับคำขออนุญาตสร้างวัดและพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้นำปรึกษาเจ้าคณะอำเภอ แล้วเสนอเรื่องและความเห็นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้นำปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดแล้ว ส่งเรื่องและความเห็นไปยังกรมการศาสนา

ในการพิจารณาคำขออนุญาตสร้างวัด กรมการศาสนาอาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนผัง หรือระงับเรื่องการขออนุญาตสร้างวัดได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อกรมการศาสนาพิจารณาเห็นสมควรให้สร้างวัดได้แล้ว ให้นำรายงานกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับความเห็นชอบ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว ให้กรมการศาสนาออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัด

หมวด ๒

การตั้งวัด

ข้อ ๔ เมื่อได้สร้างเสนาสนะขึ้นเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งจะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตสร้างวัด ทายาท หรือผู้แทน เสนอรายงานการก่อสร้าง และจำนวนพระภิกษุที่อยู่ประจำไม่น้อยกว่าสี่รูป พร้อมทั้งเสนอนามวัด นามพระภิกษุผู้สมควรเป็นเจ้าอาวาสเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอ

ให้นำความในข้อ ๓ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาการปรึกษา และการรายงานการขอตั้งวัด โดยอนุโลม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศตั้งวัดในราชกิจจานุเบกษา ตามแบบ ว. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๕ เมื่อได้ประกาศตั้งเป็นวัดแล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตสร้างวัด ทายาทหรือผู้แทนดำเนินการโอนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่วัดนั้นตามกฎหมาย และให้เจ้าอาวาสบันทึกประวัติของวัดนั้นไว้เป็นหลักฐาน

หมวด ๓

การรวมวัด

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอเห็นสมควรที่จะรวมวัดตั้งแต่สองวัดซึ่งอยู่ใกล้ชิดกันเป็นวัดเดียว เพื่อประโยชน์แก่การบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้น หรือเพื่อประโยชน์แก่การปกครอง คณะสงฆ์ ให้รายงานต่อเจ้าคณะจังหวัด

เมื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้นำปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว เสนอเรื่องและความเห็นไปยังเจ้าคณะภาค

เมื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้ส่งเรื่องและความเห็นไปยังกรมการศาสนา

เมื่อกรมการศาสนาพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอรับ ความเห็นชอบ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศ รวมวัดในราชกิจจานุเบกษา ตามแบบ ว. ๒ ทำกฎกระทรวงนี้

หมวด ๔

การย้ายวัด

ข้อ ๗ วัดใดมีเหตุจำเป็นต้องย้ายไปตั้งในที่อื่น เพราะสถานที่ตั้งอยู่เดิม เปลี่ยนแปลง ไปในทางไม่เหมาะสมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ ให้เจ้าอาวาสแห่งวัดนั้นรายงานไปยัง เจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอ

เมื่อเจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้ปรึกษานายอำเภอ แล้วเสนอเรื่องและความเห็นไปยังเจ้าคณะจังหวัด และให้นำความในข้อ ๖ วรรคสอง วรรคสาม และ วรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การพิจารณา การปรึกษา และการรายงานการขอย้ายวัดโดยอนุโลม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศ ย้ายวัดในราชกิจจานุเบกษิตามแบบ ว. ๓ ทำกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๘ การจัดหาที่ดินตั้งวัด การย้ายทรัพย์สินของวัดและการก่อสร้างวัดใหม่ให้เป็น หน้าที่ของผู้ขอย้ายวัด และให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๑ และข้อ ๒ ของกฎกระทรวงนี้ โดยอนุโลม

หมวด ๕

การยุบเลิกวัด

ข้อ ๙ วัดใดมีเหตุอันควรยุบเลิก เพราะสภาพเสื่อมโทรม หรือมีเหตุอื่นอันไม่สมควรจะเป็น วัดต่อไป เมื่อเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอพิจารณาเห็นสมควรยุบเลิกวัดนั้น ให้รายงาน เจ้าคณะจังหวัด พร้อมด้วยบัญชีรายละเอียดทรัพย์สินของวัดที่จะยุบเลิกนั้น

ให้นำความในข้อ ๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การพิจารณา การปรึกษา และการรายงานขอยุบเลิกวัดโดยอนุโลม

เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศยุบเลิกวัด ในราชกิจจานุเบกษาตามแบบ ว. ๔ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๐ วัดใดร้างพระภิกษุไม่อาศัย เมื่อกรมการศาสนาเห็นสมควรยุบเลิกวัดนั้น ให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอรับความเห็นชอบ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคมและให้นำ ความในข้อ ๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖

การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ข้อ ๑๑ วัดที่สมควรได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ต้องปรากฏว่าได้สร้างขึ้นหรือ ได้ปฏิสังขรณ์เป็นหลักฐานถาวร และมีพระภิกษุอยู่ประจำไม่น้อยกว่าห้ารูปติดต่อกันเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ระยะเวลาห้าปีมิให้ใช้บังคับแก่วัดที่สร้างอุโบสถเสร็จเรียบร้อยแล้ว และ กระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ให้เจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น เสนอรายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อเจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอ

เมื่อเจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้นำปรึกษานายอำเภอ แล้วเสนอเรื่องและความเห็นไปยังเจ้าคณะจังหวัด และให้นำความในข้อ ๖ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการปรึกษาการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาโดยอนุโลม

เมื่อกรมการศาสนาพิจารณาเห็นสมควรแล้ว ให้กราบทูลสมเด็จพระสังฆราชเพื่อทรงอนุมัติ แล้วเสนอกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไป

ข้อ ๑๒ เมื่อพระราชทานวิสุงคามสีมาแก่วัดใดแล้วให้นายอำเภอท้องที่ที่วัดนั้นตั้งอยู่ ดำเนินการปักหมวยเขตที่ดินตามที่ได้พระราชทานต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๗

ปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงนี้ คือ เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรา แห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดไว้ว่า การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับ พระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕^{๓๓}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้ตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดนั้น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาธิการจังหวัดนั้น

ข้อ ๒ การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียน และหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนา ให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อ ๔ การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ที่กลบนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อ ๕ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษา โดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

^{๓๓} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๙๘ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๑

ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๖ ตอนที่ ๑๓ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๑

ข้อ ๖ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนา หรือศึกษาธิการจังหวัด ที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๘ ให้กรมการศาสนา กำหนดแบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ระบุให้การดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง จึงต้องออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติและเพื่อให้การจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้เป็นไปโดยเรียบร้อย

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑)^{๓๔}
ว่าด้วยการลงโทษกรรม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงโทษกรรม”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ นับแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก ข้อ ๓ (๗) ข. แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖) กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้ยกเลิกกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการลงโทษกรรม แก่พระภิกษุ และให้ยกเลิกข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นเกี่ยวกับคณะสงฆ์ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้ว ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

ลักษณะ ๑

บทนิยาม

ข้อ ๔ ในกฎหมายเถรสมาคมนี้

(๑) “พระภิกษุ” หมายถึง

ก. พระภิกษุซึ่งมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์ รวมถึงพระภิกษุซึ่งดำรงสมณศักดิ์ต่ำกว่า
ชั้นพระราชาคณะ และ

^{๓๔} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๖๖ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๑

ข. พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ รวมถึงพระภิกษุผู้เป็นกิตติมศักดิ์ผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะ ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบพระสังฆาธิการ และผู้ดำรงสมณศักดิ์ชั้นพระราชาคณะขึ้นไป

(๒) “ความผิด” หมายถึง การล่วงละเมิดพระธรรมวินัย

(๓) “นิกหกรรม” หมายถึง การลงโทษตามพระธรรมวินัย

(๔) “ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายถึง พระภิกษุปกติตตะ ซึ่งมีสังกัดในวัดเดียวกัน และมีสังวาสเสมอกันกับพระภิกษุผู้เป็นจำเลย

(๕) “ผู้เสียหาย” หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายเฉพาะตัว เนื่องจากกระทำความผิดของพระภิกษุผู้เป็นจำเลย และหมายความรวมถึงผู้จัดการแทนผู้เสียหายในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลตามกฎหมาย หรือตามที่พระภิกษุผู้มีอำนาจลงนิกหกรรมพิจารณาเห็นสมควรให้เป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหายเฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งอยู่ในความดูแล

ข. ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือต่างบิดาหรือต่างมารดา เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งผู้เสียหายตายก่อน หรือหลังฟ้อง หรือป่วยเจ็บไม่สามารถจะจัดการเองได้

ค. ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำแก่นิติบุคคล

(๖) “โจทก์” หมายถึง

ก. ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องพระภิกษุต่อพระภิกษุผู้พิจารณาในข้อหาว่าได้กระทำความผิด หรือ

ข. พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่โจทก์แทนสงฆ์ ในชั้นพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหา

(๗) “จำเลย” หมายถึง

ก. พระภิกษุซึ่งถูกโจทก์ฟ้องต่อพระภิกษุผู้พิจารณา ในข้อหาว่าได้กระทำความผิดหรือ

ข. พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาซึ่งตกเป็นจำเลยในชั้นพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรม

(๘) “ผู้กล่าวหา” หมายถึง ผู้บอกกล่าวการกระทำความผิดของพระภิกษุ ต่อพระภิกษุผู้พิจารณา โดยที่ตนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือมิได้เป็นผู้เสียหายและประกอบด้วยคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ก. เป็นพระภิกษุปกติตตะหรือสามเณร ซึ่งถึงพร้อมด้วยศีลและอาจารย์ และมีสังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

ข. เป็นคฤหัสถ์ผู้นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ มีความประพฤติเรียบร้อย มีวาจาเป็นที่เชื่อถือได้ และมีอาชีพเป็นหลักฐาน

(๙) “ผู้แจ้งความผิด” หมายถึง พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ ซึ่งไม่มีอำนาจลงนิกหกรรม แจ้งการกระทำความผิด หรือประพฤติกัการณัอันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดของพระภิกษุซึ่งได้พบเห็นต่อพระภิกษุผู้พิจารณา

(๑๐) “ผู้ถูกกล่าว” หมายถึง

ก. พระภิกษุซึ่งถูกผู้กล่าวหาออกกล่าวการกระทำความผิดต่อพระภิกษุผู้พิจารณา

ข. พระภิกษุซึ่งถูกแจ้งความผิด แจ้งการกระทำความผิด หรือพฤติการณัอันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัย ในความผิดต่อพระภิกษุผู้พิจารณา

(๑๑) “ผู้มีอำนาจลงนิกหกรรม” หมายถึง พระภิกษุผู้พิจารณาและคณะผู้พิจารณา

(๑๒) “เจ้าสังกัด” หมายถึง พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ชั้นเจ้าอาวาส เจ้าคณะ เจ้าสังกัด ซึ่งมีอำนาจลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดในเขตจังหวัดที่สังกัดอยู่

(๑๓) “เจ้าของเขต” หมายถึง พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ชั้นเจ้าคณะซึ่งเป็นเจ้าของเขต ซึ่งมีอำนาจลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดในเขตจังหวัดที่มีได้สังกัดอยู่

(๑๔) “ผู้พิจารณา” หมายถึง เจ้าสังกัดหรือเจ้าของเขตแล้วแต่กรณี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามวิธีปฏิบัติเบื้องต้น

(๑๕) “คณะผู้พิจารณา” หมายถึง มหาเถรสมาคม และคณะผู้พิจารณาซึ่งมีผู้ดำรงตำแหน่งสูงเป็นหัวหน้า มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามวิธีไต่สวนมูลฟ้องและวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรม

(๑๖) “คณะผู้พิจารณาชั้นต้น” หมายถึง คณะผู้พิจารณาตามความในข้อ ๒๔ ซึ่งประกอบด้วยอันดับ ๗ อันดับ ตามข้อ ๗ มีอำนาจลงนิกหกรรม ตามวิธีไต่สวนมูลฟ้องและวิธีพิจารณาวินิจฉัยและการลงนิกหกรรมชั้นต้น

(๑๗) “คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์” หมายถึง คณะผู้พิจารณาตามความในข้อ ๒๕ ซึ่งประกอบด้วยอันดับ ๔ อันดับ มีอำนาจลงนิกหกรรมตามวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมชั้นอุทธรณ์

(๑๘) “คณะผู้พิจารณาชั้นฎีกา” หมายถึง คณะผู้พิจารณาตามความในข้อ ๒๖ ซึ่งเป็นชั้นและอันดับสูงสุด ตามข้อ ๒๗ มีอำนาจลงนิกหกรรม ตามวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมชั้นฎีกา

ลักษณะ ๒

ผู้มีอำนาจลงนิกหกรรม

ข้อ ๕ การลงนิกหกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุซึ่งมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์รูปเดียวหรือหลายรูป ซึ่งมีสังกัดในวัดเดียวกัน

(๑) ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่พระภิกษุนั้นสังกัดอยู่ ให้เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสเจ้าสังกัดเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีไต่สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลง

นิกคกรรมชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสเจ้าสังกัด

(๒) ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่พระภิกษุนั้นมีได้สังกัดอยู่ให้เป็นอำนาจของเจ้าคณะตำบลเจ้าของเขตเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีได้สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกคกรรมชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลเจ้าของเขต ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ เลือกเจ้าคณะตำบลในอำเภอ นั้นเข้าร่วมอีก ๑ รูป เว้นแต่ในกรณีที่อำเภอ นั้นมีตำบลเดียว

กรณีดังกล่าวในวรรค (๒) ให้ผู้พิจารณาแจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นแก่เจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด เพื่อแจ้งแก่เจ้าคณะและเจ้าอาวาสเจ้าสังกัดของพระภิกษุ นั้นทราบ

ข้อ ๖ การลงนิกคกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุซึ่งมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์ซึ่งมีสังกัดต่างวัดกระทำความผิดร่วมกัน

(๑) ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่พระภิกษุเหล่านั้นสังกัดอยู่ให้เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสเจ้าสังกัดของพระภิกษุเหล่านั้นร่วมกันเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีได้สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกคกรรมชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัดร่วมกับเจ้าอาวาสเจ้าสังกัดของพระภิกษุเหล่านั้นรูปใดรูปหนึ่งตามที่เจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอนั้นพิจารณาเห็นสมควร

(๒) ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่พระภิกษุเหล่านั้นมิได้สังกัดอยู่ หรือในเขตจังหวัดที่สังกัดเพียงบางรูป ให้นำความในข้อ ๕ (๒) และวรรคสุดท้ายมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๗ การลงนิกคกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาส ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าคณะตำบล

ก. ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่สังกัดอยู่ ให้เป็นอำนาจของเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัดเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีได้สวนมูลฟ้อง และพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกคกรรมชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าคณะตำบลในอำเภอ นั้นเข้าร่วมอีก ๑ รูป เว้นแต่ในกรณีที่อำเภอ นั้นมีตำบลเดียว

ข. ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตจังหวัดที่มีได้สังกัดอยู่ ให้เป็นอำนาจของเจ้าคณะตำบลเจ้าของเขตเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีได้สวนมูลฟ้องและพิจารณาได้สวนการลงนิกคกรรมชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบลเจ้าของเขต ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าคณะตำบลในอำเภอ นั้นเข้าร่วมอีก ๑ รูป เว้นแต่ในอำเภอ นั้นมีตำบลเดียว

(๖) เจ้าคณะภาค ให้เป็นอำนาจของเจ้าคณะใหญ่ในเขตปกครองเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีไต่สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม

(๗) เจ้าคณะใหญ่ หรือกรรมการมหาเถรสมาคม ให้เป็นอำนาจของสมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นผู้พิจารณา ส่วนในกรณีไต่สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม

ตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ให้ถือตำแหน่งในขณะถูกฟ้อง หรือถูกกล่าวหา ถ้าดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งให้ถือตำแหน่งสูงเป็นหลักดำเนินการ

กรณีดังกล่าวใน (๖) และ (๗) ถ้าผู้พิจารณานั้นมิใช่เจ้าสังกัดของจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหา ให้นำข้อความในข้อ ๕ วรรคสุดท้ายมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนกรณีดังกล่าวใน (๔) และ (๕) ถ้าผู้พิจารณานั้นมิใช่เจ้าสังกัดของจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหา ให้แจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นแก่เจ้าสังกัด ซึ่งดำรงตำแหน่งชั้นเดียวกับตนทราบ

ข้อ ๘ การลงนิคหกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุผู้เป็นกิตติมศักดิ์ก็ตีผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะกิตติ ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบพระสังฆาธิการกิตติ ให้นำความในข้อ ๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๙ การลงนิคหกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุทรงสมณศักดิ์ พระราชาคณะ ชั้นต่าง ๆ ถ้าเป็น

(๑) พระราชาคณะสามัญหรือชั้นราชซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด หรือมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์ ให้นำความในข้อ ๗ (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) พระราชาคณะชั้นเทพ ซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าเจ้าคณะภาคหรือมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์ ให้นำความในข้อ ๗ (๕) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓) พระราชาคณะชั้นธรรมขึ้นไป ซึ่งดำรงตำแหน่งปกครองสงฆ์หรือมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์ ให้นำความในข้อ ๗ (๗) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ถ้าพระราชาคณะรูปนั้นดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ให้เจ้าอาวาสเจ้าสังกัดเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกรูปหนึ่งเฉพาะในกรณีไต่สวนมูลฟ้องและพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม

ข้อ ๑๐ การลงนิคหกรรมเกี่ยวกับความผิดร่วมกัน

(๑) ในระหว่างพระภิกษุดังกล่าวในข้อ ๕ หรือข้อ ๖ กับพระภิกษุในข้อ ๗ หรือข้อ ๘ และหรือข้อ ๙

(๒) ในระหว่างพระภิกษุดังกล่าวในข้อ ๗ หรือข้อ ๘ และหรือข้อ ๙

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ให้นำความในข้อ ๗ ข้อ ๘ หรือข้อ ๙ มาใช้บังคับแล้ว แต่กรณี แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นกรณีที่มีผู้พิจารณาหลายรูป ซึ่งดำรงตำแหน่งสูงต่ำกว่ากันให้เป็นอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งสูง ถ้าดำรงตำแหน่งชั้นเดียวกัน ให้เป็นอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น

ข้อ ๑๑ การลงโทษกรรมเกี่ยวกับความผิดของพระภิกษุ ซึ่งเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เมื่อพระภิกษุผู้กระทำความผิดนั้นกลับเข้ามาในราชอาณาจักร

(๑) ถ้ากลับเข้ามาสำนักอยู่ในเขตที่พระภิกษุผู้กระทำความผิดสังกัดอยู่ให้เป็นอำนาจของพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์เจ้าสังกัด

(๒) ถ้ากลับมาสำนักอยู่ในเขตที่พระภิกษุผู้กระทำความผิดมิได้สังกัดอยู่ให้เป็นอำนาจของพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ ในเขตที่พระภิกษุผู้กระทำความผิดนั้นมาสำนักอยู่

ในกรณีเช่นนี้ ให้นำความในข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๐ แล้วแต่กรณีมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ลักษณะ ๓

การลงโทษกรรม

หมวด ๑

วิธีปฏิบัติเบื้องต้น

ข้อ ๑๒ เมื่อโจทก์ฟ้องพระภิกษุในข้อหาว่าได้กระทำความผิด โดยยื่นฟ้องเป็นหนังสือด้วยตนเองต่อเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะเจ้าสังกัด หรือเจ้าคณะเจ้าของเขตในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณามีอำนาจลงโทษกรรมตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณี เว้นแต่โจทก์ก็ไม่สามารถจะไปยื่นฟ้องด้วยตนเอง จะมีหนังสือมอบให้ผู้อื่นหนึ่งไปยื่นฟ้องแทนก็ได้

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ให้พระภิกษุผู้พิจารณาตรวจลักษณะของโจทก์และลักษณะของคำฟ้องนั้นก่อน

(๑) ถ้าปรากฏว่า โจทก์ประกอบด้วยลักษณะตามข้อ ๔ (๖) ก. และคำฟ้องของโจทก์ประกอบด้วยลักษณะ ดังต่อไปนี้

ก. ฟ้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริง และรายละเอียดอันเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย โดยสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ข. เรื่องที่นำมาฟ้อง มิใช่เป็นเรื่องเก่าอันมิได้คิดจะฟ้องมาแต่เดิม

ค. เรื่องที่นำมาฟ้อง มิใช่เรื่องที่มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจลงโทษกรรมถึงที่สุดแล้ว

ง. เรื่องที่นำมาฟ้อง มิใช่เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฝ่ายราชอาณาจักรหรือมิใช่เรื่องที่มีคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลฝ่ายราชอาณาจักรถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีปัญหาทางพระวินัย

ในกรณีเช่นนี้ ให้ส่งรับคำฟ้องนั้นไว้เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความในข้อ ๑๓

(๒) ถ้าปรากฏว่า โจทก์หรือคำฟ้องของโจทก์บกพร่องจากลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวใน (๑) ให้สิ่งไม่รับคำฟ้องนั้น โดยระบุข้อบกพร่องไว้ในคำสั่งและแจ้งให้โจทก์ทราบ

ก่อนสั่งรับคำฟ้องหรือไม่รับคำฟ้อง ตามความใน (๑) หรือ (๒) ข้างต้นจะสอบถามโจทก์ให้ชี้แจงในเรื่องใด ๆ ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะของโจทก์ หรือลักษณะของคำฟ้องนั้นอันเป็นที่สงสัยก็ได้ และให้จดคำชี้แจงของโจทก์นั้นไว้ประกอบการพิจารณาด้วย

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่พระภิกษุผู้พิจารณาสั่งรับคำฟ้องของโจทก์ไว้แล้ว ให้เรียกพระภิกษุซึ่งตกเป็นจำเลย ตามข้อ ๔ (๗) ก. มาแจ้งคำฟ้องของโจทก์ให้จำเลยทราบแล้วสอบถามและจดคำให้การของจำเลยไว้ โดยให้จำเลยลงชื่อในคำให้การนั้นด้วย แล้วดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพสมตามคำฟ้องของโจทก์ ให้มีอำนาจสั่งลงนิคหกรรมแก่จำเลย ตามคำรับสารภาพนั้น

ถ้าเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายในทางแพ่ง เมื่อโจทก์กับจำเลยตกลงประนีประนอมยอมความกันประการใด ให้ทำบันทึกข้อตกลงนั้นไว้ และให้โจทก์จำเลยพร้อมด้วยพยานลงชื่อในบันทึกข้อตกลงนั้นด้วย

(๒) ถ้าจำเลยให้การแบ่งรับความผิดเบาว่า หรือน้อยกว่าที่ถูกฟ้องก็ดี ให้การปฏิเสธก็ดี ให้รายงานพร้อมทั้งส่งคำฟ้องต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วต่อกรณีเพื่อดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่พระภิกษุผู้พิจารณาสั่งไม่รับคำฟ้องของโจทก์ ตามความในข้อ ๑๒ (๒) ถ้าเป็นกรณีความผิดครุกาบัติ โจทก์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นแล้วแต่กรณี โดยยื่นอุทธรณ์คำสั่งนั้นเป็นหนังสือเสนอผู้ออกคำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งนั้น และให้ผู้ออกคำสั่งส่งอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังคณะผู้พิจารณาชั้นต้นแล้วแต่กรณีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับอุทธรณ์คำสั่ง

เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นได้รับอุทธรณ์คำสั่งนั้นแล้ว ให้วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันได้รับอุทธรณ์คำสั่ง เมื่อวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นเสร็จแล้วให้ส่งคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังผู้ออกคำสั่ง เพื่อแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นแก่โจทก์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้น

ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นต้นวินิจฉัยสั่งให้รับคำฟ้องนั้น ให้ผู้ออกคำสั่งดำเนินการตามความในข้อ ๑๓ ต่อไป ถ้าวินิจฉัยสั่งไม่ให้รับคำฟ้องนั้น ให้เป็นอันถึงที่สุด

ข้อ ๑๕ เมื่อมีผู้กล่าวหาบอกกล่าวการกระทำความผิดของพระภิกษุ โดยยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือด้วยตนเอง ต่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะสังกัต หรือเจ้าคณะเจ้าของเขต ในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณามีอำนาจลงนิคหกรรมตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณี

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ให้พระภิกษุผู้พิจารณาตรวจสอบลักษณะของผู้กล่าวหาตามข้อ ๔ (๘) ก. และลักษณะของคำกล่าวหาโดยอนุโลมตามลักษณะของคำฟ้องดังที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๒ (๑) ก่อน

(๑) ถ้าปรากฏว่าผู้กล่าวหาและคำกล่าวหาขึ้นต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในวรรคต้นให้สั่งรับคำกล่าวหาไว้พิจารณาดำเนินการตามความในข้อ ๑๓ โดยอนุโลม ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้การแบ่งรับความผิดเบาว่าหรือน้อยกว่าที่ถูกกล่าวหาก็คดี ให้การปฏิเสธก็ดี ตามความในข้อ ๑๓ (๒) และเมื่อได้ไต่สวนมูลคำกล่าวหาแล้ว ปรากฏว่าคำกล่าวหาขึ้นไม่มีมูลให้เป็นอันถึงที่สุด โดยอนุโลมตามความในข้อ ๒๑ (๒)

(๒) ถ้าปรากฏว่าผู้กล่าวหาหรือคำกล่าวหาขึ้นบกพร่องจากลักษณะดังกล่าวในวรรคต้น ให้สั่งไม่รับคำกล่าวหาขึ้น โดยระบุข้อบกพร่องไว้ในคำสั่งและแจ้งให้ผู้กล่าวหาทราบ แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดครุภาพตี ให้สั่งไม่รับคำกล่าวหาขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณี คำสั่งไม่รับคำกล่าวหาดังกล่าวนี้ให้เป็นอันถึงที่สุด

วิธีปฏิบัติก่อนสั่งรับคำกล่าวหาหรือไม่รับคำกล่าวหา ให้นำความในข้อ ๑๒ วรรคท้ายมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๖ เมื่อพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ได้พบเห็นพฤติกรรมอันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดของพระภิกษุ หรือพบเห็นการกระทำความผิดของพระภิกษุ

(๑) ถ้าผู้พบเห็นนั้น ไม่มีอำนาจลงนิคหกรรม ให้แจ้งพฤติกรรมหรือการกระทำความผิดที่ได้พบเห็นนั้นเป็นหนังสือไปยังเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะเจ้าสังกัด หรือเจ้าคณะเจ้าของเขตในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณามีอำนาจลงนิคหกรรมตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการตามความในข้อ ๑๓ โดยอนุโลม ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้การแบ่งรับความผิดเบาว่าหรือน้อยกว่าที่ถูกกล่าวหาก็คดี ให้การปฏิเสธก็ดีตามความในข้อ ๑๓ (๒) และเมื่อได้ไต่สวนมูลคำแจ้งความผิดนั้นแล้ว ปรากฏว่าคำแจ้งความผิดนั้นไม่มีมูลให้เป็นอันถึงที่สุด โดยอนุโลมตามความในข้อ ๒๑ (๒)

(๒) ถ้าผู้พบเห็นนั้น เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะสังกัด หรือเจ้าคณะเจ้าของเขตในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณามีอำนาจลงนิคหกรรมตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ก. ในกรณีที่พบเห็นพฤติกรรมอันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดให้ดำเนินการตามความในข้อ ๑๓ โดยอนุโลม ถ้าพระภิกษุผู้ต้องสงสัยในความผิดนั้นให้การแบ่งรับความผิดเบาว่าหรือน้อยกว่าที่ถูกรังเกียจสงสัยก็ดี ให้การปฏิเสธก็ดี ให้ดำเนินการตามความในข้อ ๑๓ โดยอนุโลม และเมื่อได้ไต่สวนแล้ว ปรากฏว่าพฤติกรรมอันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดนั้นไม่มีมูล ให้เป็นอันถึงที่สุด โดยอนุโลมตามความในข้อ ๒๑ (๒)

ข. ในกรณีที่พบเห็นการกระทำความผิดโดยประจักษ์ชัด ให้มีอำนาจสั่งลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดนั้น โดยบันทึกพฤติการณ์และความผิดพร้อมด้วยคำสั่งลงนิคหกรรมนั้นไว้เป็นหลักฐาน และให้พระภิกษุผู้ถูกลงนิคหกรรมลงชื่อรับทราบไว้ด้วย

คำสั่งลงนิคหกรรมตามความใน (๒) ข. ถ้าเป็นกรณีความผิดครุกาบัติ พระภิกษุผู้ถูกลงนิคหกรรมมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาได้ แล้วแต่กรณี และให้นำความในหมวด ๓ ส่วนที่ ๓ และส่วนที่ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒

วิธีไต่สวนมูลฟ้อง

ข้อ ๑๗ “มูลฟ้อง” หมายถึง มูลเหตุแห่งการฟ้องของโจทก์ ซึ่งฟ้องจำเลยด้วยมูลเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ด้วยมูลเหตุที่โจทก์ได้พบเห็นการกระทำความผิดของจำเลยด้วยตนเอง

(๒) ด้วยมูลเหตุที่โจทก์ได้ยินการกระทำความผิดของจำเลยด้วยตนเอง หรือได้ฟังคำบอกเล่าที่มีหลักฐานอันควรเชื่อถือได้

(๓) ด้วยมูลเหตุที่รังเกียจสงสัย โดยมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด

ข้อ ๑๘ ในการไต่สวนมูลฟ้อง ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นไต่สวนจากพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ อันอาจพิสูจน์ให้เห็นข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำของจำเลยที่โจทก์เอามาฟ้อง ต้องด้วยบทบัญญัติแห่งพระวินัยหรือไม่

(๒) การฟ้องของโจทก์มีมูลเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๑๗ หรือไม่

ข้อ ๑๙ การไต่สวนมูลฟ้อง ให้กระทำการลับ และให้นำความในข้อ ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อจะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นแจ้งวัน เวลา และสถานที่ทำการไต่สวนมูลฟ้องให้โจทก์และจำเลยทราบ พร้อมทั้งส่งสำเนาคำฟ้องของโจทก์ให้จำเลยทราบด้วย

โจทก์ต้องมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องทุกครั้ง ถ้าไม่มาตามที่ได้รับแจ้งติดต่อกัน ๓ ครั้ง โดยมีได้ชี้แจงถึงเหตุขัดข้องต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ให้เรื่องเป็นอันถึงที่สุด ส่วนจำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๐ ก่อนไต่สวนมูลฟ้องหรือในระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง

(๑) ถ้าจำเลยถึงมรณภาพ ให้เรื่องเป็นอันถึงที่สุด

(๒) ถ้าโจทก์ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามความในข้อ ๔ (๔) ถึงมรณภาพก็ดี หรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายถึงมรณภาพหรือตาย โดยไม่มีผู้จัดการแทนในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๔ (๕) ก็ดี ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นแต่งตั้งพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิรูปใดรูปหนึ่งตามที่เห็นสมควรให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นโจทก์แทน

ข้อ ๒๑ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องเสร็จแล้ว ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าปรากฏว่าคำฟ้องเรื่องใดมีมูล ให้สั่งประทับฟ้อง แล้วดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

(๒) ถ้าปรากฏว่าคำฟ้องเรื่องใดไม่มีมูล ให้สั่งยกฟ้อง และแจ้งให้โจทก์ทราบ

ข้อ ๒๒ คำสั่งยกฟ้อง ตามข้อ ๒๑ (๒)

(๑) ถ้าเป็นกรณีความผิดครุกาบัติ ซึ่งมีใช้คำสั่งของมหาเถรสมาคม โจทก์ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๕ แล้วแต่กรณี โดยยื่นอุทธรณ์คำสั่งนั้นเป็นหนังสือต่อผู้ออกคำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งนั้นและให้ผู้ออกคำสั่งส่งอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับอุทธรณ์คำสั่ง

เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ได้รับอุทธรณ์คำสั่งนั้นแล้ว ให้วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับอุทธรณ์คำสั่ง เมื่อวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นเสร็จแล้วให้ส่งคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังผู้ออกคำสั่ง เพื่อแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งนั้นแก่โจทก์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่ง

ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคำฟ้องนั้นมีมูล ให้ดำเนินการตามข้อ ๒๑ (๑) ต่อไป ถ้าวินิจฉัยว่าคำฟ้องนั้นไม่มีมูล ให้เป็นอันถึงที่สุด

(๒) ถ้าเป็นกรณีความผิดลหุกาบัติ ซึ่งเป็นคำสั่งของมหาเถรสมาคม หรือเป็นกรณีความผิดลหุกาบัติ ให้เป็นอันถึงที่สุด

หมวด ๓

วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรม

ส่วนที่ ๑

หลักทั่วไป

ข้อ ๒๓ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมมี ๓ ชั้น คือ

(๑) ชั้นต้น

(๒) ชั้นอุทธรณ์

(๓) ชั้นฎีกา

ข้อ ๒๔ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมชั้นต้นให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นตามกำหนดไว้ในลักษณะ ๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๕ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งมีอันดับดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งมีเจ้าคณะอำเภอเป็นหัวหน้า ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด และรองเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะจังหวัดให้เจ้าคณะภาคพิจารณาเลือกเจ้าคณะจังหวัดในภาคเดียวกันเข้าร่วมอีก ๑ รูป

(๒) ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นหัวหน้า ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค และรองเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะภาค ให้เจ้าคณะใหญ่พิจารณาเลือกเจ้าคณะภาคในหนเดียวกันเข้าร่วมอีก ๑ รูป

(๓) ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งมีเจ้าคณะภาคเป็นหัวหน้า ให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะใหญ่ และเจ้าคณะภาคในหนนั้น ที่มีได้เข้าร่วมในการพิจารณาชั้นต้น ซึ่งเจ้าคณะใหญ่พิจารณาเลือกอีก ๒ รูป

(๔) ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งมีเจ้าคณะใหญ่เป็นหัวหน้า ให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๒๖ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมชั้นฎีกา ให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๒๗ คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมในกรณีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิกหกรรมไม่ว่าในกรณีใด ให้เป็นอันถึงที่สุด

ส่วนที่ ๒

วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น

ข้อ ๒๘ ก่อนดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม โดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้กล่าวหาตามความในข้อ ๑๕ (๑) หรือในกรณีที่มีผู้แจ้งความผิดตามความในข้อ ๑๖ (๑) หรือในกรณีตามความในข้อ ๑๖ (๒) ก. ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้น แต่งตั้งพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิรูปใดรูปหนึ่งตามความเห็นสมควรให้ปฏิบัติหน้าที่โจทก์แทนสงฆ์

ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นส่งสำเนาคำกล่าวหา หรือคำแจ้งความผิด รวมทั้งสำเนาบันทกถ้อยคำสำนวนที่มีอยู่ให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่โจทก์แทนสงฆ์

ข้อ ๒๙ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ให้กระทำในที่พร้อมหน้าโจทก์จำเลย เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) โจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาฟังการพิจารณาตามกำหนดที่คณะผู้พิจารณาชั้นต้นนัดหมายไว้ โดยมีได้แจ้งเหตุขัดข้องเป็นหนังสือให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นทราบก่อนถึงวันที่นัดหมาย ให้ถือว่าฝ่ายนั้นหรือทั้งสองฝ่ายสละสิทธิเข้าฟังการพิจารณา คณะผู้พิจารณาชั้นต้นมีอำนาจดำเนินการพิจารณาต่อไปตามความเห็นสมควร

(๒) โจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย มีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องที่จะมาฟังการพิจารณาตามกำหนดไม่ได้ และคณะผู้พิจารณาชั้นต้นพิจารณาไม่เห็นสมควรอนุญาตให้เลื่อนการพิจารณา

(๓) โจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในที่พิจารณา และคณะผู้พิจารณาชั้นต้นได้สั่งให้โจทก์หรือจำเลยนั้นออกไปจากที่พิจารณาตามความในข้อ ๓๐ วรรค ๒ คณะผู้พิจารณาชั้นต้น มีอำนาจดำเนินการพิจารณาต่อไปตามความเห็นสมควร

ข้อ ๓๐ การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ให้กระทำเป็นการลับ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิอยู่ในที่พิจารณา คือ

- (๑) โจทก์และจำเลย
- (๒) พยานเฉพาะที่กำลังให้การ
- (๓) ผู้ที่ได้รับเชิญมาเพื่อปฏิบัติการใด ๆ เกี่ยวกับการพิจารณา
- (๔) พระภิกษุผู้ทำหน้าที่จดบันทึกถ้อยคำสำนวน

ถ้ามีผู้ใดก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในที่พิจารณาหรือในบริเวณที่พิจารณาคณะผู้พิจารณาชั้นต้นมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นตั้งอยู่ในความสงบเรียบร้อย หรือสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่นั้นหรือบริเวณนั้นได้และถ้าเป็นการสมควรจะขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักรให้มารักษาความสงบเรียบร้อยก็ได้

ข้อ ๓๑ ในการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคกรรม ให้รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลย หรือพยานหลักฐานที่คณะผู้พิจารณาชั้นต้นเห็นสมควรนำมาสืบซึ่งอาจพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ตามลักษณะแห่งพยานหลักฐานที่กำหนดไว้ใน หมวด ๔

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาดังกล่าวในวรรคต้น ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งกำหนดวันเวลาและสถานที่พิจารณา แก่โจทก์จำเลย
(๒) ออกหนังสือเรียกพยานหรือบุคคลใด ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฟ้องนั้น มาให้ถ้อยคำ

(๓) ออกหนังสือเรียกเอกสาร หรือวัตถุสิ่งของจากบุคคลผู้ครอบครอง หรือให้ผู้ นั้นส่งเอกสารหรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน

(๔) ทำการตรวจตัวผู้เสียหายหรือตัวจำเลย ตรวจสถานที่ วัตถุสิ่งของหรือสิ่ง อื่นใดซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ โดยบันทึกรายละเอียดการตรวจไว้ด้วย

(๕) แจ้งให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะในเขตอื่นรวบรวมข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน อันอยู่ในเขตนั้น หรือให้ชี้แจงพฤติการณ์ใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฟ้องนั้น

(๖) จัดบันทึกถ้อยคำสำนวนการพิจารณาด้วยตนเอง เว้นแต่ในกรณีจำเป็น จะให้มีพระภิกษุเป็นผู้จัดบันทึกตามถ้อยคำผู้พิจารณาก็ได้

(๗) ทำรายงานการพิจารณาแต่ละครั้งรวมไว้ในสำนวน ถ้านัดหมายเพื่อ ปฏิบัติการใด ๆ ให้บันทึกไว้ในรายงานนั้น และให้คู่กรณีมาฟังการพิจารณาลงชื่อรับทราบไว้ด้วย

ในกรณีที่คณะผู้พิจารณารูปใดรูปหนึ่งไม่อาจร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยมีเหตุสุดวิสัย ให้ผู้พิจารณาอีก ๒ รูป ดำเนินการพิจารณาต่อไป

กรณีดังกล่าวใน (๒) (๓) และ (๔) ถ้าเป็นการจำเป็นจะขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร เข้าร่วมดำเนินการด้วยก็ได้

ข้อ ๓๒ ในกรณีรวบรวมพยานหลักฐานตามความในข้อ ๓๑ วรรค ๑ ให้สืบพยานโจทก์ ก่อนพยานจำเลย และก่อนสืบพยาน ให้โจทก์และจำเลยเสนอบัญชีระบุพยานหลักฐานของตน ต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นล่วงหน้าก่อนถึงวันสืบพยานไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ถ้าโจทก์หรือจำเลยร้องขอระบุพยานหลักฐานของตนเพิ่มเติมในระหว่างสืบพยานหลักฐาน ฝ่ายตนยังไม่เสร็จ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นใช้ดุลยพินิจสั่งตามที่เห็นสมควร

เมื่อสืบพยานของฝ่ายใดไปแล้วพอสมควรแก่กรณี คณะผู้พิจารณาชั้นต้นจะสั่งให้งด การสืบพยานของฝ่ายนั้นที่ยังมิได้สืบ ซึ่งเห็นว่าไม่จำเป็นก็ได้

เมื่อสืบพยานของฝ่ายโจทก์และจำเลยเสร็จแล้ว ถ้าปรากฏว่ายังมีพยานหลักฐานใด ๆ ซึ่งคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเห็นสมควรสืบเพิ่มเติม ก็ให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้นได้

ข้อ ๓๓ ในการสืบพยานตามความในข้อ ๓๒ คณะผู้พิจารณาชั้นต้นมีหน้าที่ซักถามพยานโจทก์และพยานจำเลย ตามประเด็นข้อกล่าวหาของโจทก์และประเด็นข้อแก้ของจำเลยแล้วแต่กรณี แล้วเปิดโอกาสให้โจทก์และจำเลยซักถามพยานตามประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยคณะผู้พิจารณาชั้นต้นถามฝ่ายโจทก์ว่า จะซักถามพยานของตนอย่างไรบ้างหรือไม่ ถ้าโจทก์ซักถามแล้วหรือไม่ซักถาม ให้ถามฝ่ายจำเลยว่าจะซักค้ำพยานโจทก์อย่างไรบ้างหรือไม่ เมื่อฝ่ายจำเลยซักค้ำพยานโจทก์แล้ว ให้ถามฝ่ายโจทก์ว่าจะถามติงพยานฝ่ายตนอย่างไรบ้างหรือไม่

ถ้าเป็นพยานฝ่ายจำเลย ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นถามฝ่ายจำเลยว่าจะซักถามพยานของตนอย่างไรบ้างหรือไม่ ถ้าจำเลยซักถามแล้วหรือไม่ซักถาม ให้ถามฝ่ายโจทก์ว่าจะซักค้ำพยานจำเลยอย่างไรบ้างหรือไม่ เมื่อฝ่ายโจทก์ซักค้ำพยานจำเลยแล้วให้ถามฝ่ายจำเลยว่าจะถามติงพยานฝ่ายตนอย่างไรบ้างหรือไม่ ทั้งนี้ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นบันทึกการซักถามซักค้ำ และถามติง ดังกล่าวไว้ในสำนวนพิจารณาด้วย

ในการซักถามพยาน ซักค้ำพยาน หรือถามติงพยาน ตามความดังกล่าวข้างต้น

(๑) ห้ามมิให้โจทก์ หรือจำเลยฝ่ายที่อ้างพยาน ใช้คำถามนำเพื่อให้พยานตอบ

(๒) ห้ามมิให้โจทก์ หรือจำเลยทั้งสองฝ่าย ใช้คำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นคำถามที่เป็นการหมิ่นประมาทพยาน หรือคำถามที่อาจทำให้พยานต้องถูกฟ้องทางคณะสงฆ์ หรือทางราชอาณาจักร

พยานไม่ต้องตอบคำถามที่ต้องห้ามดังกล่าวข้างต้น และถ้ามีคำถามเช่นนั้นให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นเตือนผู้ถามและพยาน

ในกรณีสืบพยานที่คณะผู้พิจารณาชั้นต้นนำมาสืบ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซักถามพยานแล้ว ถ้าโจทก์หรือจำเลยขออนุญาตซักถามพยานนั้น คณะผู้พิจารณาชั้นต้นจะอนุญาตให้ซักถามตามประเด็นนั้นก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายขออนุญาตซักถามก็ให้โจทก์ซักถามก่อน

คำให้การของพยาน ให้จดไว้แล้วอ่านให้พยานฟัง และให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นพยานกับผู้จดคำให้การของพยานลงชื่อไว้ด้วย

ข้อ ๓๔ เมื่อมีกรณีจำเป็น คณะผู้พิจารณาชั้นต้นอาจสืบพยานโดยวิธีเดินเผชิญสืบในเขตอำนาจของตน หรือโดยวิธีส่งประเด็นไปให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นในเขตอื่นอันเป็นที่พำนักของพยาน ทำการสืบพยานอันอยู่ในเขตนั้นก็ได้

ในกรณีส่งประเด็นไปสืบตามความในวรรคต้น ให้ส่งคำฟ้องของโจทก์และคำให้การของจำเลยพร้อมทั้งสำนวนเท่าที่จำเป็นไปยังผู้รับประเด็นเพื่อดำเนินการสืบพยานตามประเด็นนั้น

ก่อนส่งประเด็นไปสืบ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นแจ้งให้โจทก์และจำเลยทราบ ถ้าโจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดไม่ติดไปฟังการพิจารณาก็ได้

ผู้รับประเด็นมีอำนาจดำเนินการสืบพยานเช่นเดียวกับผู้ส่งประเด็น เมื่อมีกำหนดจะสืบพยาน ณ วัน เวลา และสถานที่ใด ให้แจ้งกำหนดการสืบพยานไปยังผู้ส่งประเด็นเพื่อแจ้งให้โจทก์และจำเลยทราบ เมื่อสืบพยานตามประเด็นเสร็จ ให้ส่งสำนวนคืนมายังผู้ส่งประเด็นโดยไม่ชักช้า

ข้อ ๓๕ ก่อนพิจารณาหรือในระหว่างพิจารณา ถ้าปรากฏว่า

(๑) เรื่องที่นำมาฟ้องนั้น ได้มีการฟ้องร้องกันในศาลฝ่ายราชอาณาจักรให้รอการพิจารณาเรื่องนั้นไว้ก่อน

(๒) จำเลยเป็นบ้าคลั่ง เป็นผู้เพ้อถึงไม่รู้สติตัว กระสับกระส่ายเพราะเวทนาถล้าถึงไม่มีสติสัมปชัญญะ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ให้รอการพิจารณาไว้ก่อนจนกว่าจำเลยจะหายเป็นปกติ

(๓) จำเลยถึงมรณภาพ ให้เรื่องเป็นอันถึงที่สุด

(๔) จำเลยพ้นจากความเป็นพระภิกษุ ให้ยุติการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีความผิดครุกาบัติ

(๕) โจทก์ขอถอนฟ้องทั้งหมดหรือเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้ยุติการพิจารณาตามคำขอถอนของโจทก์ เว้นแต่ในกรณีความผิดครุกาบัติ หรือในกรณีที่จำเลยคัดค้านการขอถอนคำฟ้องนั้น

(๖) โจทก์ไม่มาดำเนินการตามที่คณะผู้พิจารณาชั้นต้นนัดหมายไว้ ให้ยุติการพิจารณาเว้นแต่โจทก์จะได้ชี้แจงเหตุผลขัดข้องเป็นหนังสือภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่สั่งยุติการพิจารณา

(๗) โจทก์ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามความในข้อ ๔ (๔) ถึงมรณภาพก็ดีหรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายถึงมรณภาพหรือตาย โดยไม่มีผู้จัดการแทน ตามความในข้อ ๔ (๕) ก็ดี ให้นำความในข้อ ๒๐ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณียุติการพิจารณาตาม (๕) และ (๖) ไม่ตัดสิทธิของโจทก์อื่นที่จะฟ้องในเรื่องนั้น และไม่ตัดสิทธิของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นที่จะดำเนินการพิจารณาเรื่องนั้นต่อไปตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๓๖ เมื่อมีการสืบพยานทุกฝ่ายเสร็จแล้วให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นดำเนินการวินิจฉัยดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าปรากฏว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดหรือมีเหตุผลที่จำเลยไม่ต้องรับนิคหกรรม ให้วินิจฉัยยกฟ้องของโจทก์

(๒) ถ้าปรากฏว่า จำเลยได้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยเป็นความผิดและไม่มีข้อยกเว้นโทษอย่างใด ให้วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยตามความผิดนั้น

ข้อ ๓๗ ในการวินิจฉัยลงนิคหกรรมตามความในข้อ ๓๖ (๒) นอกจากคณะผู้พิจารณาชั้นต้นมีอำนาจวินิจฉัยลงนิคหกรรมตามคำฟ้องของโจทก์แล้ว ให้มีอำนาจวินิจฉัยลงนิคหกรรมในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าปรากฏว่า ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาต่างจากข้อเท็จจริงในคำฟ้องของโจทก์ แต่เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในฐานความผิดลักษณะเดียวกัน ให้มีอำนาจวินิจฉัยลงนิคหกรรมตามสมควรแก่กรณี

(๒) ถ้าปรากฏว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวในคำฟ้องของโจทก์นั้น โจทก์สืบสมแต่โจทก์อ้างลักษณะผิด ให้มีอำนาจวินิจฉัยลงนิคหกรรมตามลักษณะที่ถูกต้องได้

(๓) ถ้าปรากฏว่า ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาได้ความว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ถึงแม้โจทก์จะมีได้กล่าวไว้ในคำฟ้อง ให้มีอำนาจวินิจฉัยลงนิคหกรรมตามความผิดนั้นได้

ข้อ ๓๘ คำวินิจฉัยชั้นต้น ให้มีข้อความสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชั้นของคำวินิจฉัย
- (๒) สถานที่ ที่วินิจฉัย
- (๓) วัน เดือน ปี ที่วินิจฉัย
- (๔) กรณีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย
- (๕) เรื่องที่ยกขึ้นฟ้อง
- (๖) ข้อหาของโจทก์
- (๗) คำให้การของจำเลย
- (๘) ข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความ
- (๙) เหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาพระวินัย
- (๑๐) บทบัญญัติแห่งพระวินัยที่ยกขึ้นวินิจฉัย
- (๑๑) คำชี้ขาดให้ยกฟ้อง หรือให้ลงนิคหกรรม

ข้อ ๓๙ คำวินิจฉัยชั้นต้น ให้อ่านให้โจทก์จำเลยฟัง ตามกำหนดวัน เวลาและสถานที่ซึ่งได้นัดหมายไว้ แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อรับทราบ ถ้าโจทก์หรือจำเลยไม่ยอมลงชื่อรับทราบ คำวินิจฉัย ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นบันทึกไว้ทำคำวินิจฉัย และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลยได้รับทราบแล้ว

ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นต้นแจ้งกำหนดการอ่านคำวินิจฉัยแก่โจทก์จำเลยไม่ได้ให้แจ้งแก่ผู้ปกครองสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาใกล้ชิด เพื่อแจ้งแก่โจทก์จำเลย แต่ถ้าโจทก์เป็นคดีห้ำหั่นเมื่อใดแจ้งกำหนดนัดหมายไปยังภูมิลำเนาเดิมของโจทก์แล้วให้ถือว่าได้แจ้งแก่โจทก์นั้นแล้ว

ถ้าโจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาฟังคำวินิจฉัยตามกำหนดที่ได้นัดหมายไว้ โดยมีได้มีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นก่อนถึงเวลาที่นัดหมายให้อ่านคำวินิจฉัย และให้ถือว่าฝ่ายที่ไม่มาฟังคำวินิจฉัยได้ทราบคำวินิจฉัยนั้นแล้ว ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่มาฟังคำวินิจฉัย โดยมีได้มีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวข้างต้น ให้ถือว่าทั้งสองฝ่ายนั้นได้ทราบคำวินิจฉัยนั้นแล้ว

ถ้าโจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย ไม่มาฟังคำวินิจฉัย โดยมีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นก่อนถึงเวลาที่นัดหมาย เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเห็นสมควรจะเลื่อนกำหนดการอ่านคำวินิจฉัยไปวันอื่นก็ได้ โดยแจ้งให้โจทก์จำเลยทราบ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายไม่มาฟังคำวินิจฉัยตามกำหนดที่นัดหมายในครั้งหลัง โดยแจ้งเหตุขัดข้องหรือมิได้แจ้งเหตุขัดข้องก็ตาม ให้นำความในวรรค ๓ แล้วแต่กรณีมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๐ คำวินิจฉัยชั้นต้น ให้ถึงที่สุดโดยกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) และจำเลยมิได้อุทธรณ์ตามความในข้อ ๔๑

(๒) คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์มีคำสั่งให้ยุติการพิจารณาตามความในข้อ ๔๔

ส่วนที่ ๓

วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นอุทธรณ์

ข้อ ๔๑ คำวินิจฉัยชั้นต้น โจทก์จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ได้ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาพระวินัย โดยให้ระบุข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นอ้างอิงไว้โดยย่อ ส่วนข้อพระวินัยที่ยกขึ้นอ้างอิง ให้แสดงไว้โดยชัดเจนและต้องเป็นข้อพระวินัยที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น

ในกรณีอุทธรณ์คำวินิจฉัยชั้นต้นตามความในวรรค ๑ ให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือพร้อมด้วยสำเนาอีกตามจำนวนที่จะต้องส่งแก่อีกฝ่ายหนึ่งต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำวินิจฉัยนั้น ตามความในข้อ ๓๙

ข้อ ๔๒ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ได้รับอุทธรณ์ตามความในข้อ ๔๑ แล้ว ให้ส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อแก้อุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์นั้น

ถ้าส่งสำเนาอุทธรณ์แก่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เพราะหาตัวไม่พบหรือหลบหนี หรือจงใจไม่รับสำเนาอุทธรณ์ หรือได้รับแก่อุทธรณ์แล้ว หรือพ้นกำหนดแก่อุทธรณ์แล้ว ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นรีบส่งไปยังคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ ๔๓ ในการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นอุทธรณ์

(๑) เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์พิจารณาเห็นว่า อุทธรณ์ของโจทก์หรือจำเลยมีได้ยื่นภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ ให้วินิจฉัยยกอุทธรณ์นั้นเสีย

(๒) ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์เห็นสมควรสืบพยานเพิ่มเติมในปัญหาใดหรือกรณีใด เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาวินิจฉัย ให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเองหรือส่งคณะผู้พิจารณาชั้นต้นสืบให้ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นสืบพยานแล้วให้ส่งสำนวนมายังคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

(๓) ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากคณะผู้พิจารณาชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น ให้ส่งให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นปฏิบัติการให้ถูกต้อง แล้วส่งสำนวนคืนไปยังคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์

(๔) ในกรณีที่จำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งวินิจฉัยให้ลงนิคหกรรมแก่จำเลยหลายรูป ในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยกลับ หรือแก้คำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นโดยไม่ลงนิคหกรรมหรือลดนิคหกรรมให้จำเลย อันเป็นการอยู่ในส่วนลักษณะความผิด คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยตลอดไปถึงจำเลยอื่นซึ่งมิได้อุทธรณ์ ให้มีต้องถูกลงนิคหกรรมหรือได้ลดนิคหกรรมเช่นเดียวกับจำเลยผู้อุทธรณ์

ข้อ ๔๔ ในระหว่างการศึกษาพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นอุทธรณ์ ถ้าปรากฏว่า

(๑) จำเลยถึงมรณภาพ ให้ยุติการพิจารณา

(๒) จำเลยพ้นจากความเป็นพระภิกษุ ให้ยุติการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีความผิดครุกาบัติ

ข้อ ๔๕ คำวินิจฉัยชั้นอุทธรณ์ นอกจากมีข้อความซึ่งกำหนดให้มีคำในวินิจฉัยชั้นต้นตามความในข้อ ๓๘ แล้ว ให้มีข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ชื่อ ฉายา นามสกุล อายุ พรรษา สำนัก และสังกัดของผู้อุทธรณ์

(๒) คำวินิจฉัยให้ยื่น ยก แก่ หรือกลับคำวินิจฉัยชั้นต้น

ข้อ ๔๖ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยเสร็จแล้วให้อ่านคำวินิจฉัยโดยมิชักช้า และจะอ่านคำวินิจฉัยนั้น โดยคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ หรือจะส่งไปให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นอ่านก่อนก็ได้

ในการอ่านคำวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคต้น ให้นำความในข้อ ๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๗ วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นอุทธรณ์ นอกจากที่กำหนดไว้แล้ว ในส่วนที่ ๓ นี้ ให้นำความในส่วนที่ ๒ ว่าด้วยวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามควรแก่กรณี

ข้อ ๔๘ คำวินิจฉัยชั้นอุทธรณ์ ให้ถึงที่สุดในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑) โจทก์และจำเลยมิได้ฎีกาตามความในข้อ ๔๙

(๒) คณะผู้พิจารณาชั้นฎีกามีคำสั่งให้ยกฎีกาตามความในข้อ ๕๐ วรรค ๒ หรือสั่งให้ยุติการพิจารณาตามความในข้อ ๕๑

ส่วนที่ ๔

วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นฎีกา

ข้อ ๔๙ คำวินิจฉัยชั้นอุทธรณ์ โจทก์จำเลยมีสิทธิฎีกาได้ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาพระวินัย ส่วนเรื่องข้อเท็จจริงและข้อพระวินัยที่ยกขึ้นอ้างอิงในฎีกาให้นำความในข้อ ๔๑ วรรค ๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ปัญหาข้อเท็จจริงตามความในวรรค ๑ ห้ามมิให้โจทก์จำเลยฎีกาในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเกี่ยวกับความผิดอย่างอื่น นอกจากความผิดอันติมัตตุ

(๒) คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเกี่ยวกับความผิดที่มีการวินิจฉัยลงนิคหกรรมเกินกว่าคำฟ้องของโจทก์ตามความในข้อ ๓๗ (๓) นอกจากความผิดอันติมัตตุ

(๓) คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ให้ยกฟ้องของโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริงเช่นเดียวกัน

ข้อ ๕๐ วิธีการยื่นฎีกาและการรับส่งฎีกาไปยังคณะผู้พิจารณาชั้นฎีกาให้นำความในข้อ ๔๑ วรรค ๒ และข้อ ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าปรากฏว่า ฎีกาของโจทก์หรือจำเลยประกอบด้วยลักษณะข้อห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๔๙ วรรค ๒ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นฎีกาวินิจฉัยยกฎีกานั้นเสีย

ข้อ ๕๑ วิธีปฏิบัติในการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นฎีกาให้นำความในข้อ ๔๓ และข้อ ๔๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๒ ในกรณีที่มีการฎีกาในปัญหาพระวินัย โดยไม่มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง การวินิจฉัยปัญหาพระวินัยนั้น ให้คณะผู้พิจารณาชั้นฎีกาฟังข้อเท็จจริงตามที่คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในส่วน

ข้อ ๕๓ การทำคำวินิจฉัยชั้นฎีกา และการอ่านคำวินิจฉัยชั้นฎีกา ให้นำความในข้อ ๔๕ และข้อ ๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๔ วิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นฎีกา นอกจากกำหนดไว้แล้วในส่วนที่ ๔ นี้ ให้นำความในส่วนที่ ๓ ว่าด้วยวิธีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามควรแก่กรณี

หมวด ๔

วิธีอ้างพยานหลักฐาน

ข้อ ๕๕ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้

พยานหลักฐานที่อ้างนั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานชนิดที่มีได้เกิดจากความจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยประการอื่นอันมิชอบ

ข้อ ๕๖ ในการอ้างพยานบุคคล ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้

ถ้าจำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน จะให้จำเลยเข้าสืบก่อนพยานของฝ่ายจำเลยก็ได้ และถ้าคำของจำเลยซึ่งให้การเป็นพยานนั้น ปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นซักค้านได้

ข้อ ๕๗ ในกรณีอ้างพยานเอกสาร ให้นำต้นฉบับเอกสารนั้นมาอ้าง ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ จะอ้างสำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง หรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความมาเป็นพยานก็ได้

ถ้าพยานเอกสารที่อ้างนั้น เป็นหนังสือของทางการคณะสงฆ์หรือหนังสือราชการ แม้ต้นฉบับยังมีอยู่ จะส่งสำเนาซึ่งเจ้าหน้าที่ รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหนังสือเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

ถ้าพยานเอกสารที่อ้างนั้น มิได้อยู่ในความยึดถือของผู้อ้าง ถ้าผู้อ้างแจ้งถึงลักษณะพร้อมทั้งที่อยู่ของเอกสารต่อคณะผู้พิจารณา ให้คณะผู้พิจารณาเรียกเอกสารนั้นจากผู้ยึดถือ

ข้อ ๕๘ ในการอ้างสิ่งใดเป็นพยานวัตถุ ให้นำสิ่งนั้นมายังคณะผู้พิจารณา ถ้านำมาไม่ได้ ให้คณะผู้พิจารณาทุกรูปหรือมอบหมายให้ผู้พิจารณารูปใดรูปหนึ่งไปตรวจดูรายงานยงที่ที่พยานวัตถุที่ตั้งอยู่ ตามเวลาและวิธีซึ่งคณะผู้พิจารณาหรือผู้พิจารณาเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุ

ข้อ ๕๙ ผู้ใดโดยอาชัพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม หรือการแพทย์ และความเห็นของผู้นั้นอาจเป็น

ประโยชน์ในการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรม ซึ่งอาจเป็นพยาน ในกรณีต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกาย หรือจิตของผู้เสียหาย ตรวจลายมือทำการทดลอง หรือ กิจการอย่างอื่น ๆ

คณะผู้พิจารณาจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเข้าใจเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มา เบิกความประกอบหนังสือนั้นและต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวแล้วแก่โจทก์และจำเลยทราบ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน ก่อนวันเบิกความ

เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ผู้ชำนาญการพิเศษ ถ้าหากไม่ได้ในฝ่ายคณะสงฆ์ จะขอจาก เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักรก็ได้

ข้อ ๖๐ ในกรณีโจทก์จำเลยหรือผู้ใด ซึ่งจะต้องให้การหรือส่งพยานหลักฐานอย่างไรใด อย่างหนึ่งอันประกอบด้วยลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (๑) ข้อความหรือเอกสาร ซึ่งยังเป็นความลับในการคณะสงฆ์ หรือในราชการ
- (๒) ความลับหรือเอกสารลับ ซึ่งได้มาหรือทราบเนื่องด้วยปกติธุระหรือหน้าที่

ของเขา

- (๓) วิธีการ แบบแผน หรืองานอย่างอื่น ซึ่งมีกฎหมายควบคุมมิให้เปิดเผย

โจทก์จำเลยหรือผู้นั้นอาจปฏิเสธไม่ยอมให้การ หรือส่งพยานหลักฐานดังกล่าวในวัน แต่จะได้รับอนุญาตจากทางการคณะสงฆ์ ทางราชการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

กรณีดังกล่าวข้างต้น คณะผู้พิจารณาอาจแจ้งให้ทางการคณะสงฆ์ ทางราชการหรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น มาชี้แจงถึงเหตุผลที่ไม่สมควรให้การหรือส่งพยานหลักฐาน ดังกล่าวนั้น โดยขัดแจ้งต่อคณะผู้พิจารณา

หมวด ๕

วิธีบังคับตามคำวินิจฉัยลงนิคหกรรม

ข้อ ๖๑ เมื่อจำเลยรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับนิคหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งถึงที่สุดแล้ว ให้คณะผู้พิจารณาซึ่งอ่านคำวินิจฉัย แจ้งผลวินิจฉัยแก่ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดของจำเลยรูปนั้น ทราบเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้น

ข้อ ๖๒ ถ้าจำเลยดังกล่าวในข้อ ๖๑ ไม่ยอมรับนิคหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ยอมรับนิคหกรรมตามคำวินิจฉัยให้สึก ไม่สึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่ เวลาที่ได้รับคำวินิจฉัย อาจเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา ๔๒ แห่ง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) ไม่ยอมรับนิคหกรรมตามคำวินิจฉัยไม่ถึงให้สึก ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับถึงมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมวินิจฉัยและมีคำสั่งให้สละสมณเพศแล้ว ไม่สึกภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ วรรค ๒ ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดของจำเลยรูปนั้นขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร

หมวด ๖

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๖๓ โจทก์หรือจำเลย จะแต่งตั้งผู้หนึ่งผู้ใดให้ว่าต่าง หรือแก้ต่างในกรณีไต่สวนมูลฟ้อง และในกรณีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมมิได้

ข้อ ๖๔ บรรดาเอกสารสำนวนเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมเป็นเอกสารลับ เฉพาะคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของผู้พิจารณาหรือคณะผู้พิจารณา ถ้าโจทก์จำเลยจะขออนุญาตคัดสำเนาเพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์หรือฎีกา ให้ผู้พิจารณาหรือคณะพิจารณาอนุญาต โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้อนุญาตและให้ผู้อนุญาตลงนามไว้ด้วย

การโฆษณาเอกสารตามความในวรรคต้น จะกระทำได้โดยอนุมัติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖๕ พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ทุกชั้น มีหน้าที่ต้องช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในกรณีไต่สวนมูลฟ้อง และในกรณีพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมที่ได้รับคำร้องขอ หรือคำสั่งให้ปฏิบัติการใด ๆ จากผู้พิจารณาหรือคณะผู้พิจารณาแล้วแต่กรณี

ตราไว้ ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑

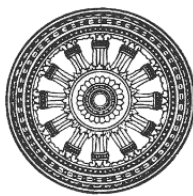
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับนี้

คือ เนื่องจากความในข้อ ๓ (๗) ข. แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖) กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุ นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การลงนิคหกรรม แก่พระภิกษุเป็นไปตามกำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม และมอบหมายให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ที่ค้างปฏิบัติอยู่ก่อนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖

บัดนี้ สมควรยกเลิกความในข้อ ๓ (๗) ข. แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖) กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๖) และตราขึ้นเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕)^{๓๕}
ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตี๋ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม

(๒) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐)

บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเถรสมาคมนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

หมวดที่ ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ การประชุมมหาเถรสมาคม มี ๒ อย่าง

(๑) การประชุมปกติ

(๒) การประชุมพิเศษ

^{๓๕} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๐ ฉบับพิเศษ (๒) วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

ข้อ ๕ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ต้องออกหนังสือนัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน หากเป็นการด่วน จะนัดเร็วกว่านี้ หรือนัดโดยวิธีอื่นก็ได้

ข้อ ๖ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมด้วย เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๗ การตั้งระเบียบวาระการประชุม โดยปกติให้ตั้งตามลำดับ ดังนี้

(๑) รับรองรายงานการประชุม

(๒) เรื่องด่วน

(๓) เรื่องอื่น ๆ

ข้อ ๘ เมื่อประธานมีเรื่องที่จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ ก่อนเริ่มปรึกษาตามระเบียบวาระ ก็ให้แจ้งต่อที่ประชุม แล้วดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่นในคราวนั้น

ข้อ ๙ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมทำรายงานการประชุม และเมื่อที่ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคม หรือกรรมการมหาเถรสมาคมที่ได้เข้าประชุมในครั้งนั้น ทุกรูปได้รับรองแล้ว ให้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมลงนามไว้เป็นสำคัญ

ข้อ ๑๐ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งมีได้กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ ให้ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมมหาเถรสมาคม

หมวด ๒

การประชุม

ข้อ ๑๑ การประชุมปกติ ได้แก่ การประชุมตามวาระ ที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้เป็นการประจำ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๒ การประชุมพิเศษ ได้แก่ การประชุมนอกจากวาระที่ได้กำหนดไว้เป็นการประจำ เพื่อพิจารณาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

ข้อ ๑๓ ร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศมหาเถรสมาคม ให้มีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคม ส่งร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อ บังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศมหาเถรสมาคม แก่กรรมการมหาเถรสมาคมล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน ก่อนวันประชุม เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๑๔ ที่ประชุมจะต้องพิจารณาร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศมหาเถรสมาคมเป็น ๓ วาระ หรือจะพิจารณารวดเดียว ๓ วาระก็ได้

ในการพิจารณาเป็น ๓ วาระนั้น ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมส่งร่างนั้นไปให้กรรมการมหาเถรสมาคมพิจารณาโดยละเอียด ภายในเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่น

กรรมการมหาเถรสมาคมรูปใด เห็นควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องใดก็ให้แก้ต่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๕ ให้กรรมการมหาเถรสมาคมทำรายงานและบันทึกความเห็นพร้อมด้วยร่างเดิม และร่างที่แก้ไขเพิ่มเติม ยื่นต่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไป หรือจะเสนอด้วยวาจาในที่ประชุมก็ได้

ข้อ ๑๖ ในการพิจารณา วาระที่ ๒ ให้ที่ประชุมพิจารณาเรียงตามลำดับข้อ เว้นแต่ที่ประชุมจะเห็นเป็นอย่างอื่น

ในการนี้ ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม จะอนุญาตให้ผู้ใดเข้าชี้แจงประกอบการพิจารณาหรือรับฟังการประชุมด้วยก็ได้

ข้อ ๑๗ ในการพิจารณา วาระที่ ๓ ให้ที่ประชุมพิจารณาร่างที่ได้แก้ไขแล้วนั้นว่าสมควรจะตราเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง หรือออกประกาศ มหาเถรสมาคมหรือไม่ ถ้าที่ประชุมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ดำเนินการเพื่อใช้บังคับต่อไป

ข้อ ๑๘ การลงมติข้อปรึกษาในการประชุมมหาเถรสมาคม ถ้าข้อปรึกษานั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการตีความพระธรรมวินัย เมื่อมีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัย โดยเคร่งครัด

ถ้าข้อปรึกษานั้นเกี่ยวกับกิจการพระศาสนา ซึ่งมีได้บัญญัติไว้ในพระธรรมวินัยให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีจำนวนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมชี้ขาด หรือจะให้ระงับเรื่องนั้นไว้ก็ได้

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาชน ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) คือเนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎหมายมหาชนออกข้อบังคับวางระเบียบหรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคมได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

อนึ่ง การประชุมมหาเถรสมาคม การประชุมคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการที่มหาเถรสมาคม แต่งตั้งเดิมอาศัยกฎหมายมหาชน ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมฉบับเดียวกัน เมื่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ บัญญัติ ให้สมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามมติ มหาเถรสมาคม การจัดให้มีคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ หรือ คณะอนุกรรมการและระเบียบวาระการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบของมหาเถรสมาคม จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายมหาชนนี้

กฎหมายเกษตรสมาคม

ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ^{๓๖}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเกษตรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเกษตรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค”

ข้อ ๒ กฎหมายเกษตรสมาคมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเกษตรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

(๒) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

(๓) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

(๔) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐)

(๕) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑)

(๖) กฎหมายเกษตรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๖)

บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเกษตรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเกษตรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเกษตรสมาคมนี้แทน

ข้อ ๔ ให้มีจำนวนภาค ๑๘ ภาค และให้รวมเขตปกครองจังหวัดต่าง ๆ เป็นเขตปกครองภาค ดังต่อไปนี้

^{๓๖} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๐ ฉบับพิเศษ (๒) วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

ภาค ๑ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ

ภาค ๒ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสระบุรี

ภาค ๓ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดอุทัยธานี

ภาค ๔ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาค ๕ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก และจังหวัดอุตรดิตถ์

ภาค ๖ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน

ภาค ๗ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาค ๘ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย และจังหวัดสกลนคร จังหวัดหนองบัวลำภู* และจังหวัดบึงกาฬ**

ภาค ๙ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาค ๑๐ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครพนม จังหวัดยโสธร จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอำนาจเจริญ*

ภาค ๑๑ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

ภาค ๑๒ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว*

ภาค ๑๓ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ภาค ๑๔ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร

---

* กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

** มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๔ มติที่ ๔๒๙/๒๕๕๔

ภาค ๑๕ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาค ๑๖ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร

ภาค ๑๗ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดระนอง

ภาค ๑๘ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

ข้อ ๕ จำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ในชั้นจังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานครก็ดี ชั้นอำเภอ ได้แก่ เขตในกรุงเทพมหานคร และอำเภอ ในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานครก็ดี ชั้นตำบล ได้แก่ แขวงในกรุงเทพมหานคร และตำบล ในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานครก็ดี ให้อนุโลมตามจำนวนและเขตบริหารราชการ แห่งราชอาณาจักร แต่ละชั้น แล้วแต่กรณี แต่ถ้ามึกรณพิเศษจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่นย่อมทำได้โดยระเบียบมหาเถร-สมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (๒๕๐๕) คือเนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับวางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตีร่ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายมหาเถรสมาคม

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอูปัชฌาย์^{๓๗}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอูปัชฌาย์”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอูปัชฌาย์

(๒) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ “พระอูปัชฌาย์” หมายความว่า พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบทตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

^{๓๗} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๖

ข้อ ๕ พระอุปชฌาย์ มี ๒ ประเภท

(๑) พระอุปชฌาย์สามัญ ได้แก่ พระอุปชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าคณะใหญ่

(๒) พระอุปชฌาย์วิสามัญ ได้แก่ พระอุปชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระสังฆราช

พระสังฆราช

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้ได้รับตราตั้งพระอุปชฌาย์อยู่ก่อนใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้คงเป็นพระอุปชฌาย์ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระอุปชฌาย์

ข้อ ๗ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลหนึ่ง ให้มีพระอุปชฌาย์เพียงหนึ่งรูป เว้นแต่มีกรณีพิเศษ

ข้อ ๘ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระอุปชฌาย์ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีตำแหน่งในทางปกครองชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไป เว้นแต่พระอารามหลวง

(๒) มีพรรษาพัน ๑๐

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรืออาพาธเป็นโรคติดต่อ เช่น โรคเรื้อน หรือวัณโรคในระยะอันตราย

(๔) มีประวัติความประพฤติดี

(๕) เป็นที่นับถือของประชาชน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

(๖) เป็นเปรียญหรือนักธรรมชั้นเอก เว้นแต่ในบางท้องถิ่นซึ่งเจ้าคณะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผัน

(๗) มีความสามารถฝึกสอนผู้อยู่ในปกครองให้เป็นภิกษุสามเณรที่ดี ตามพระธรรมวินัย และสามารถบำเพ็ญกรณียกิจอันอยู่ในหน้าที่ของพระอุปชฌาย์ได้

(๘) มีความรู้ความสามารถ ทำอุปสมบทกรรมให้ถูกต้องตามพระวินัย และระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์

ข้อ ๙ ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัดเป็น พระอุปชฌาย์ ให้พิจารณาเลือกพระสังฆาธิการผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติตามข้อ ๘ แล้วรายงานรับรอง ขอแต่งตั้งเสนอขึ้นไปตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค ดังนี้

(๑) ตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอเป็นพระอุปชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๒) ตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบลเป็นพระอุปชฌาย์ ให้เจ้าคณะอำเภอ เป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๓) ตั้งรองเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าอาวาสเป็นพระอุปชฌาย์ ให้เจ้าคณะตำบล เป็นผู้เสนอรายงานรับรองแต่งตั้ง

เมื่อเจ้าคณะภาคได้รับรายงานรับรองขอแต่งตั้งแล้ว ให้ดำเนินการฝึกซ้อมบวรม หรือสอบ ความรู้ตามความในข้อ ๔๑ เมื่อเห็นเป็นการสมควรแล้ว ให้เสนอรายงานรับรองไปยังเจ้าคณะใหญ่ เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นพระอุปชฌาย์ต่อไป

ข้อ ๑๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะจังหวัด เป็น พระอุปชฌาย์ ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือรายงานตามลำดับ เพื่อสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง ตามมติ มหาเถรสมาคม

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงเป็น พระอุปชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเลือกแล้วเสนอรายงานรับรองตามลำดับ เพื่อทรงแต่งตั้ง ตามความในวรรคต้น

ข้อ ๑๑ พระสังฆาธิการจะปฏิบัติหน้าที่พระอุปชฌาย์ได้ ต่อเมื่อได้รับตราตั้งพระอุปชฌาย์แล้ว

หมวด ๓

หน้าที่พระอุปชฌาย์

ข้อ ๑๒ พระอุปชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้เฉพาะตน และเฉพาะ ภายในเขต ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๑๓ พระอุปชฌาย์ต้องพบและสอบสวนกุลบุตรให้ได้คุณลักษณะก่อนจึงรับให้บรรพชา อุปสมบทได้ คุณลักษณะของกุลบุตรนั้น ดังนี้

(๑) เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช และมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม หรือแม้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่น แต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดีประพฤติชอบไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ดิตสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๔) ไม่เป็นผู้มีโทษวิบัติ

(๕) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจบำเพ็ญสมณกิจ ได้ไม่เป็นคนชรา ไร้ความสามารถหรือทุพพลภาพ หรือพิการ

(๖) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๗) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเองและถูกต้อง
ไม่วิบัต

ข้อ ๑๔ พระอุปัชฌาย์ต้องงดเว้นการให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามเหล่านี้

- (๑) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
- (๒) คนหลบหนีราชการ
- (๓) คนต้องหาในคดีอาญา
- (๔) คนเคยถูกตัดสินจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
- (๕) คนถูกห้ามอุปสมบทเด็ดขาดทางพระศาสนา
- (๖) คนมีโรคติดต่อเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะอันตราย
- (๗) คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้

ข้อ ๑๕ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้องได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส
วัดนั้น ห้ามเข้าไปให้บรรพชาอุปสมบทในวัดของผู้อื่นโดยมิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๑๖ เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้ใดบวช ต้องมีผู้รับรองและให้ผู้รับรอง
ของผู้นั้นนำผู้จะบวชมาอบตัวพร้อมด้วยใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทตามความ
ในข้อ ๔๑ ซึ่งจะได้จากพระอุปัชฌาย์ ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ให้เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบสวนผู้จะมาบวชตามความในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔
ซึ่งปรากฏตามข้อปฏิญาณในใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และสอบถามผู้รับรองตามข้อรับรอง
ผู้จะบรรพชาอุปสมบท จนเป็นที่เข้าใจถูกต้องตรงกันดีแล้ว จึงรับใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท
และใบรับรอง แล้วดำเนินการฝึกซ้อมผู้จะบวชต่อไป

ข้อ ๑๗ เจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ จะรับผู้ใดบวชในวัดของตนให้นำผู้สมัคร
ขอบรรพชาอุปสมบทนั้น ไปมอบตัวแก่พระอุปัชฌาย์พร้อมทั้งใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และ
ใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระอุปัชฌาย์ผู้จะรับบวชปฏิบัติตามความในข้อ ๑๖ วรรค ๒

ข้อ ๑๘ ใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทให้ยื่นต่อ
เจ้าอาวาสผู้มีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ ๒ ฉบับ เพื่อเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ฉบับหนึ่ง และพระอุปัชฌาย์
เก็บรักษาไว้ฉบับหนึ่ง ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ยื่นเพียงฉบับเดียว

ข้อ ๑๙ พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรแล้ว มีหน้าที่ต้องถือเป็น
การธุระปกครองดูแลสั่งสอนสัทธินิหาริกของตนให้ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ ต้องชวนชวนให้ได้รับ
การศึกษาพระธรรมวินัย และต้องออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธินิหาริกตามความในข้อ ๔๑ เพื่อแสดง
สังกัดถิ่นที่อยู่และความบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ

ถ้าสังฆวิหาริกผู้มีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะไปอยู่ในวัดอื่นใด เมื่อพระอุปัชฌาย์เห็นสมควร ก็ให้สอบถามไปยังเจ้าอาวาสวัดนั้น เมื่อได้รับคำยืนยันรับรองที่จะปกครองดูแลสั่งสอนแทนได้ จึงให้ทำหนังสือฝากและมอบภาระธุระแก่เจ้าอาวาสวัดนั้น ให้เป็นผู้ปกครองดูแลสั่งสอนแทนตน

ถ้าสังฆวิหาริกผู้นั้นมีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะย้ายไปอยู่ในวัดอื่นต่อไปอีก ให้เจ้าอาวาสผู้รับฝากปกครองแจ้งไปยังพระอุปัชฌาย์ เพื่อได้ปฏิบัติการตามความในมาตรา ๒ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์นั้นพ้นจากความเป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็ให้เจ้าอาวาสผู้ปกครองปฏิบัติการตามความในวรรค ๒

ข้อ ๒๐ พระอุปัชฌาย์ต้องส่งบัญชีสังฆวิหาริกของตนตามความในข้อ ๔๑

หมวด ๔

เขตพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๑ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้ภายในเขตที่ระบุไว้ในตราตั้ง หรือเขตอำนาจที่ตนปกครองอยู่ในปัจจุบัน คือ ถ้าเป็น

(๑) เจ้าอาวาส	ภายในวัดของตน
(๒) เจ้าคณะตำบล	ภายในเขตตำบลของตน
(๓) เจ้าคณะอำเภอ	ภายในเขตอำเภอของตน
(๔) เจ้าคณะจังหวัด	ภายในเขตจังหวัดของตน
(๕) เจ้าคณะภาค	ภายในเขตภาคของตน
(๖) เจ้าคณะใหญ่	ภายในเขตหนของตน

พระอุปัชฌาย์ที่ดำรงตำแหน่งประธานและกรรมการมหาเถรสมาคม ไม่จำกัดเขต

ข้อ ๒๒ ถ้าไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งปกครอง ให้บรรพชาอุปสมบทได้ในเขตอนุรูปแก่ตำแหน่งปกครองเดิมของตน ตลอดเวลาที่ตนยังสำนักอยู่ในวัด หรือในเขตที่ตนเคยปกครองนั้น เว้นแต่เป็นเจ้าคณะภาคกิตติมศักดิ์ แม้มิได้อยู่ในเขตที่ตนเคยปกครองก็ให้บรรพชาอุปสมบทในเขตที่ตนเคยปกครองนั้นได้

ข้อ ๒๓ พระอุปัชฌาย์ผู้ลาออกจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือถูกให้ออกจากตำแหน่งในทางปกครอง และไม่ได้เป็นกิตติมศักดิ์ แต่ยังคงเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็นพระอุปัชฌาย์ได้เฉพาะในวัดของตน

ข้อ ๒๔ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทนอกเขตการปกครองของตนได้ ต่อเมื่อเจ้าของเขตขอร้อง หรือได้ขออนุญาตเจ้าของเขตตามภูมิกฎหมายในข้อ ๒๑ และได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของเขตแล้ว หรือได้ขอและรับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดเป็นครั้งคราว

หมวด ๕
การระงับหน้าที่พระอุปชฌาย์

ข้อ ๒๕ หน้าที่พระอุปชฌาย์ต้องระงับในเมื่อ

(๑) พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือถูกให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง

(๒) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๘

(๓) ถูกเป็นจำเลยในอธิกรณ์ที่มีโทษถึงให้สึก และอยู่ในระหว่างไต่สวนพิจารณาวินิจฉัย

(๔) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปชฌาย์

ข้อ ๒๖ การระงับหน้าที่พระอุปชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๒) และ (๓) ของพระสังฆาธิการตำแหน่งต่ำกว่าชั้นเจ้าคณะอำเภอให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปชฌาย์รูปนั้นรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปชฌาย์ ถ้าเป็นเจ้าคณะอำเภอให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุปชฌาย์

ส่วนพระสังฆาธิการตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือพิจารณาสั่งระงับ

ข้อ ๒๗ การถอดถอนพระอุปชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๔) ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แห่งกฎหมายธรรมนูญสงฆ์

หมวด ๖

จริยาพระอุปชฌาย์

ส่วนที่ ๑

จริยา

ข้อ ๒๘ พระอุปชฌาย์ ต้องเอื้อเฟื้อ สว่างร ประพฤติ ตามพระธรรมวินัย และกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีของสัตถุวิหาริก

ข้อ ๒๙ พระอุปชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายธรรมนูญสงฆ์

ข้อ ๓๐ พระอุปชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหรือคำแนะนำชี้แจงของพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายธรรมนูญสงฆ์

ข้อ ๓๑ พระอุปชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้บรรพชาอุปสมบทกรรมวิบัติบกพร่องไม่ว่าด้วยเหตุใด

ส่วนที่ ๒

การรักษารัชยา

ข้อ ๓๒ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุมดูแลแนะนำชี้แจง หรือสั่งพระอุปัชฌาย์ในเขตบังคับบัญชาของตน ให้ปฏิบัติตามจรรยาพระอุปัชฌาย์โดยเคร่งครัด

ส่วนที่ ๓

การละเมิดจรรยา

ข้อ ๓๓ พระอุปัชฌาย์รูปใด ปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิดจรรยาต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยา อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์
- (๒) ให้ระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ชั่วคราวไม่เกิน ๒ ปี
- (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราวไม่เกิน ๑ ปี
- (๔) ให้ทำทัณฑ์บน
- (๕) ตำหนิโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๓๔ การให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นั้น จะทำได้ต่อเมื่อ พระอุปัชฌาย์ละเมิดจรรยาโดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ ๑๔

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้น รายงานโดยลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้วให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถัดถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่ง พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนืออาจสั่งให้พักหน้าที่ พระอุปัชฌาย์ก่อนได้ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้สั่งพัก

ข้อ ๓๕ พระอุปัชฌาย์รูปใด ละเมิดจรรยาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ ในข้อ ๓๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานเบาลงมาสถานเดียว หรือ หลายสถานโดยสมควรแก่ความผิด

(๑) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษแล้วรายงาน ผู้มีอำนาจแต่งตั้งทราบ

(๒) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาส่งลงโทษ

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์เคยถูกลงโทษตามข้อ ๓๓ (๓) (๔) และ (๕) มาแล้ว ไม่ซ้ำเติม กระทำผิดอีก ให้ลงโทษในสถานที่หนักกว่าโทษเดิม

ข้อ ๓๗ พระอุปัชฌาย์รูปใด ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๒๕ ก็ดี ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๓ (๒) ก็ดี ถูกพักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๔ วรรค ๓ ก็ดี หากฝ่าฝืน ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรอีก หรือถูกลงโทษตามความในข้อ ๓๓ (๒) แล้วไม่ซ้ำเติมละเมิดซ้ำอีก ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามความในข้อ ๕๔ (๓) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์รูปนั้น เพื่อพิจารณาสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

หมวด ๗

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๘ พระภิกษุรูปใดไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามกฎหมายเถรสมาคมนี้ บังอาจให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรต้องระวางโทษตามความในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๓๙ บุคคลผู้ได้รับบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๓๗ และข้อ ๓๘ ให้ถือว่าบรรพชาอุปสมบทโดยมิชอบ ไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์อันพระภิกษุสามเณรจะพึงได้

ข้อ ๔๐ ในกรณีแต่งตั้งหรือถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้แต่งตั้งหรือผู้ถอดถอนแจ้งการแต่งตั้งหรือการถอดถอนไปยังสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยประการใด ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามความในวรรคต้น

ข้อ ๔๑ วิธีปฏิบัติในการฝึกซ้อมบอรม หรือสอบความรู้พระอุปฌาย์ก็ดี ในการทำใบสมัคร และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทก็ดี ในการออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริกก็ดี ในการส่งบัญชี สัทธิวิหาริกก็ดี ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) คือเนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับวางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องตรากฎมหาเถรสมาคมนี้

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร^{๓๘}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคม ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรบรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

ข้อ ๔ ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ “ไวยาวัจกร” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ได้รับแต่งตั้งให้มีหน้าที่เบิกจ่ายนิคมยภัต และจะมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดได้ ตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

ข้อ ๕ ไวยาวัจกรผู้ได้รับการแต่งตั้งอยู่ก่อนวันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นไวยาวัจกรตามกฎหมายเถรสมาคมนี้ต่อไป

^{๓๘} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๔ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๖

หมวด ๑

การแต่งตั้งไวยาวัจกร

ข้อ ๖ คฤหัสถ์ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
- (๔) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกรได้
- (๕) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
- (๖) ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีโรคเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสเพล เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาจิม หรือติดยาเสพติดให้โทษ
- (๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (๙) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การของรัฐบาล หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน ในความผิดหรือมีมลทินมัวหมองในความผิดเกี่ยวกับการเงิน
- (๑๐) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ข้อ ๗ ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ เมื่อมีมติเห็นชอบในคฤหัสถ์ผู้ใดก็ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งคฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรตามความในวรรคต้น เพื่อความเหมาะสมจะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

ในกรณีที่มีไวยาวัจกรหลายคน ให้เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่การงานตามข้อ ๔ แก่ไวยาวัจกรแต่ละคนเป็นหนังสือ

หมวด ๒

การพ้นจากหน้าที่ไวยาวัจกร

ข้อ ๘ ไวยาวัจกรย่อมพ้นจากหน้าที่ เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก

- (๓) พ้นจากความเป็นคฤหัสถ์
- (๔) เจ้าอาวาสผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งหน้าที่
- (๕) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๖
- (๖) ให้ออกจากหน้าที่
- (๗) ถูกถอดถอนออกจากหน้าที่

ข้อ ๙ ไวยาวัจกรผู้ใดประสงค์จะลาออกจากหน้าที่ก็ย่อมทำได้ เมื่อเจ้าอาวาสสั่งอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากหน้าที่ และให้เจ้าอาวาสรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๑๐ ไวยาวัจกรผู้พ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘ (๔) ให้รักษาการในหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

ข้อ ๑๑ ไวยาวัจกรผู้ขาดคุณสมบัติตามความในข้อ ๘ (๕) ให้เจ้าอาวาสสั่งให้พ้นจากหน้าที่ แล้วรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ไวยาวัจกรหย่อนความสามารถด้วยเหตุใดๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเจ้าอาวาสเห็นสมควรให้ออกจากหน้าที่ ก็สั่งให้ออกได้ โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๓ การถอดถอนไวยาวัจกรออกจากหน้าที่ จะทำได้เมื่อไวยาวัจกรประพฤติมิชอบ อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุจริตต่อหน้าที่
- (๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
- (๓) ขัดคำสั่งของเจ้าอาวาส ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง
- (๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง
- (๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าอาวาสสั่งถอดถอนไวยาวัจกรผู้นั้นออกจากหน้าที่ โดยอนุมัติของ เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ไวยาวัจกรพ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ไวยาวัจกรผู้นั้นจะพ้นจากความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อเมื่อได้มอบหมาย หน้าที่การงานพร้อมด้วย ทรัพย์สินและหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน แก่ผู้รับหน้าที่แทนตนเรียบร้อยแล้ว

การมอบหมายตามความในวรรคแรก ให้กระทำภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่พ้นจากหน้าที่ ถ้ามิได้มอบหมายภายในกำหนดให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบตามความในประมวล กฎหมายอาญา

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่ไวยาวัจกรว่างลง และจะแต่งตั้งทันทีได้ ให้เจ้าอาวาสแต่งตั้งผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร และให้ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งไวยาวัจกรภายในเวลาไม่เกิน ๙๐ วัน

ผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร ให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับไวยาวัจกร

หมวด ๓

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑๖ เมื่อมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร หรือเมื่อไวยาวัจกรพ้นจากหน้าที่ตามความในข้อ ๘

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าอาวาสแจ้งไปยังกรมการศาสนา

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้เจ้าอาวาสแจ้งแก่นายอำเภอ เพื่อรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และกรมการศาสนา

ข้อ ๑๗ คำสั่งของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร กิติ ในการให้ไวยาวัจกรหรือผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร พ้นจากหน้าที่กิติ ให้กระทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) คือ เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎหมายมหาเถร-สมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ดังกล่าว ขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตีแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายมหาเถรสมาคมนี้

กฎหมายเดรสสมาคม
ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ^{๓๙}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการ แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส”

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๑๓) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

(๒) กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ.๒๕๒๑)

(๓) กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ.๒๕๓๓)

บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเดรสสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเดรสสมาคมนี้แทน

ข้อ ๔ ในกรณีไม่มีเจ้าอาวาส และจะแต่งตั้งเจ้าอาวาสทันทีมิได้ ให้เจ้าคณะตำบลนั้น แต่งตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แต่ถ้ามีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสหลายรูปให้แต่งตั้งรูปใดรูปหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรีบรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

^{๓๙} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๖

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคแรก แล้วรีบรายงานตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ ภายในกำหนด ๓๐ วัน เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่เจ้าคณะภาคเห็นสมควรแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือ

(๒) ในกรณีที่พระภิกษุผู้สมควรจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น เป็นเจ้าคณะจังหวัด หรือเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย

ในกรณีดังกล่าวใน (๑) หรือ (๒) ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด หรือพระภิกษุผู้สมควรจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้นแล้วแต่กรณี เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสแล้วรีบรายงานตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ ภายในกำหนด ๓๐ วัน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้แล้ว ให้เจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะภาค แล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ในท้องที่กั้นดารและยังไม่มี หรือหาพระภิกษุมิพรรษาพ้น ๕ มิได้ ให้มีผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเกินหนึ่งปีได้ เมื่อมีพระภิกษุพรรษาพ้น ๕ แล้ว ให้ดำเนินการตามความในวรรค ๔ โดยอนุโลม

สำหรับพระอารามหลวง เมื่อยังไม่มี หรือหาพระภิกษุผู้เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมิได้ ให้มีผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเกินหนึ่งปีได้ แต่มิให้เกินห้าปี ให้เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะภาคแล้วแต่กรณี ดำเนินการให้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส

ข้อ ๕ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้เจ้าคณะตำบลด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ สั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส และรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นสมควรเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้ พ้นจากหน้าที่ในเมื่อเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่ง หรือผู้สั่งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอหรือมหาเถรสมาคม แล้วแต่กรณี ให้พ้นจากหน้าที่ตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ในกรณีดังกล่าวในข้อ ๕ ถ้าเจ้าอาวาสอาพาธจนไม่อาจเสนอผู้ที่สมควรเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสได้ ให้เจ้าคณะตำบลหรือเจ้าคณะจังหวัดโดยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอหรือมหาเถรสมาคมแล้วแต่กรณี แต่งตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสมเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แต่ถ้ามีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสหลายรูป ให้แต่งตั้งรูปใดรูปหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าคณะภาคเห็นสมควรให้เจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น ก็ให้เจ้าคณะภาคโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคแรกแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งรับรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด หรือมหาเถรสมาคมแล้วแต่กรณี

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้ พ้นจากหน้าที่เมื่อเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่ง หรือผู้สั่งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ หรือมหาเถรสมาคม แล้วแต่กรณี ให้พ้นจากหน้าที่หรือเจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อ ๗ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อยู่ และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราวให้เจ้าอาวาสสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นสมควรเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ถ้ามีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคแรกเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๓๐ วัน ให้เจ้าอาวาสรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคแรก พ้นจากหน้าที่ในเมื่อเจ้าอาวาสให้พ้นจากหน้าที่ หรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเจ้าอาวาสกลับมาปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม

ข้อ ๘ การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๓๖) คือ เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถร-สมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ดังกล่าวขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๑๕ ตรีแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องตรากฎมหาเถรสมาคมนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๓๘

ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

หลักการ

ให้มีกฎหมายเถรสมาคมว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ

เหตุผล

เนื่องจากมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดว่าการวินิจฉัยให้พระภิกษุที่ต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ตามมาตราดังกล่าว สละสมณเพศเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเถรสมาคมนี้

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ.๒๕๓๘)
ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ^{๔๐}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตี และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มหาเถรสมาคม ตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ.๒๕๓๘) ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ"

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกรณีพระภิกษุรูปใด

(๑) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเรื่องเดียวกัน หรือหลายเรื่องเป็นอาจณ ให้เจ้าอาวาสวัดซึ่งพระภิกษุนั้นสังกัด หรือพำนักอาศัยมีอำนาจหน้าที่แนะนำ ชี้แจง ตักเตือน ให้พระภิกษุรูปนั้นประพฤติตามพระธรรมวินัยเป็นลายลักษณ์อักษร โดยกำหนดเวลาให้ปฏิบัติ หากพระภิกษุรูปนั้นไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ ชี้แจง ตักเตือนภายในเวลาที่กำหนด ให้เจ้าอาวาสวัดซึ่งพระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรือพำนักอาศัย รายงานโดยลำดับ จนถึงเจ้าคณะอำเภอเจ้าสังกัด เพื่อวินิจฉัยให้สละสมณเพศต่อไป

(๒) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง หรือไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ให้พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองวัด หรือพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในเขตท้องที่ที่พบพระภิกษุรูปนั้น มีอำนาจวินิจฉัยให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

^{๔๐} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๓ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๘

ข้อ ๔ ในกรณีที่มีการฟ้องว่า พระภิกษุรูปใดกระทำความผิดอันเป็นครุกาบัติ เมื่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรมแล้ว มีคำสั่งประทับฟ้องเพื่อดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยต่อไปก็ดี คณะผู้พิจารณาชั้นต้นวินิจฉัยแล้ว ไม่ว่าจะลงนิคหกรรมหรือไม่ก็ตาม และเรื่องยังอยู่ภายในกำหนดเวลาอุทธรณ์ก็ดี หรือมีการอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาแล้ว ไม่ว่าจะคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์จะมีคำสั่งหรือวินิจฉัยอย่างไรก็ดี ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นหรือคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์แล้วแต่กรณีรายงานข้อเท็จจริงข้อกฎหมายและพระธรรมวินัยที่เกี่ยวข้องต่อมหาเถรสมาคม

ในกรณีที่การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมอยู่ในชั้นฎีกา กรรมการมหาเถรสมาคมรูปใดรูปหนึ่งอาจรายงานต่อมหาเถรสมาคมเพื่อให้ดำเนินการตามข้อนี้ นอกเหนือจากการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมก็ได้

ในกรณีที่มหาเถรสมาคมพิจารณาจากรายงานดังกล่าว และพยานหลักฐานอื่นประกอบกันแล้ว เห็นว่าพระภิกษุผู้เป็นจำเลยประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเรื่องเดียวกัน หรือหลายเรื่องอันเป็นโลกวัชระเป็นอาจिन ทั้งความประพฤตินั้นเมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์ที่ล่วงมาแล้ว หากให้ดำรงเพศบรรพชิตต่อไป จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนาและการปกครองของคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมมีอำนาจวินิจฉัยให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ ทั้งนี้ไม่กระทบต่อการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ไม่ว่าในชั้นใดๆ

ข้อ ๕ คำวินิจฉัยให้พระภิกษุสละสมณเพศตามข้อ ๓ หรือ ข้อ ๔ ให้เป็นอันถึงที่สุด

ข้อ ๖ เมื่อมีคำวินิจฉัยให้พระภิกษุรูปใดสละสมณเพศตามข้อ ๓ หรือข้อ ๔ แล้วให้เจ้าอาวาสซึ่งพระภิกษุรูปนั้นสังกัดหรือพำนักอาศัยหรือพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองวัด หรือพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ในเขตท้องที่ที่พบพระภิกษุรูปนั้นแล้วแต่กรณี แจ้งผลคำวินิจฉัยให้พระภิกษุรูปนั้นทราบ และจัดการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ

ในกรณีที่ไม่อาจพบพระภิกษุรูปนั้น หรือพระภิกษุรูปนั้นไม่ยอมรับทราบคำวินิจฉัยเมื่อปิดประกาศคำวินิจฉัยไว้ ณ ที่พำนักอาศัยของพระภิกษุรูปนั้น ถือว่าพระภิกษุรูปนั้นทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว

ข้อ ๗ พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยนั้น

ในกรณีที่พระภิกษุรูปนั้นไม่สึกภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้พระภิกษุผู้มีหน้าที่จัดการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร เพื่อปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย

ข้อ ๘ ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์แล้วแต่กรณี ซึ่งอยู่ระหว่างพิจารณา
วินิจฉัยการลงโทษกรรมตามกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงโทษกรรม
และการพิจารณานั้นยังไม่ถึงที่สุด ปฏิบัติตามกฎหมายอาญานี้ และกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑
(พ.ศ. ๒๕๒๑) ต่อไป

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบกร่างกฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙)
แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

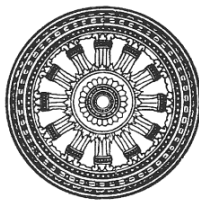
หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

เหตุผล

เนื่องจากฝ่ายราชอาณาจักรได้แยกอำเภอหนองบัวลำภู อำเภอากลาง อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอสุวรรณคูหา ออกจากจังหวัดอุดรธานี แล้วรวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แยกอำเภออำนาจเจริญ อำเภอชานุมาน อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอเสนางคนิคม อำเภอหัวตะพาน และกิ่งอำเภอถืออำนาจ ออกจากจังหวัดอุบลราชธานี แล้วรวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ และได้แยกอำเภอสะแกหัว อำเภอคลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร และอำเภออรัญประเทศ ออกจากจังหวัดปราจีนบุรี แล้วรวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดสระแก้ว ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดสระแก้ว วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๖

เพื่อให้เขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค สอดคล้องกับพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดขึ้นใหม่ของฝ่ายราชอาณาจักร จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเถรสมาคมนี้

กฎหมายเดรสี่มาตรา

ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙)^{๔๐} แก้ไขเพิ่มเติม

กฎหมายเดรสี่มาตรา ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๑ วรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสี่มาตราไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสี่มาตรานี้เรียกว่า “กฎหมายเดรสี่มาตรา ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๙) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดรสี่มาตรา ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค”

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสี่มาตรานี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อความในข้อ ๔ ภาค ๘ ภาค ๑๐ และภาค ๑๒ แห่งกฎหมายเดรสี่มาตรา ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“ภาค ๘ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย และจังหวัดสกลนคร”

“ภาค ๑๐ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร”

^{๔๐} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๔ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๙

“ภาค ๑๒ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา”

ตราไว้ ณ วันที่ ๓ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบกฎหมายตราสามดวง
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๔๑**

หลักการ

ยกเลิกกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

เหตุผล

เพื่อยกย่องเชิดชูเจ้าคณะและรองเจ้าคณะ และเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะและรองเจ้าคณะ สมควรให้มีเลขานุการทำหน้าที่การเลขานุการของรองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายตราสามดวงนี้

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑)^{๔๒}
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ การปกครองคณะสงฆ์ ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหานิกายและเจ้าคณะธรรมยุตปกครองบังคับบัญชาวัด และพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้น

^{๔๒} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๘๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๑

หมวด ๒

ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง

ข้อ ๕ วิธีดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม วิธีดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ วิธีดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีดำเนินการสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ตามข้อ ๔ ให้เจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์ในชั้นๆ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ดังนี้

(๑) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ ภาค ๒ ภาค ๓ ภาค ๑๓ ภาค ๑๔ และภาค ๑๕

(๒) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๔ ภาค ๕ ภาค ๖ และภาค ๗

(๓) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ ภาค ๙ ภาค ๑๐ ภาค ๑๑ และภาค ๑๒

(๔) เจ้าคณะใหญ่หนใต้ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๖ ภาค ๑๗ และภาค ๑๘

(๕) เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตภาค ทุกภาค

ข้อ ๗ เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตหนของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นภาค หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมายอย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะภาคให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

ข้อ ๘ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะใหญ่ หรือเจ้าคณะใหญ่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราช ทรงแต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะใหญ่ เมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรรคต้นแล้ว ให้ดำเนินการเพื่อมี พระบัญชาแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่ภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๙ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ ให้มีเลขานุการเจ้าคณะใหญ่ ๒ รูป ทำหน้าที่การเลขานุการ

หมวด ๓

ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

ส่วนที่ ๑

ภาค

ข้อ ๑๐ เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตภาคของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นจังหวัด

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุม ผู้บังคับบัญชาเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุ สามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

ข้อ ๑๑ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะภาคไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะใหญ่ แต่งตั้งรองเจ้าคณะภาครักษาการแทนเจ้าคณะภาค ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะภาค หรือรองเจ้าคณะภาค ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะภาค แล้วรายงานให้มหาเถรสมาคมทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะภาค เมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะใหญ่ ดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะภาคภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะภาค

ข้อ ๑๒ รองเจ้าคณะภาคเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะภาค มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะภาคมอบหมาย

ข้อ ๑๓ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะภาคและรองเจ้าคณะภาค ให้มีเลขานุการเจ้าคณะภาค และเลขานุการรองเจ้าคณะภาค ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๒

จังหวัด

ข้อ ๑๔ เจ้าคณะจังหวัด หมายถึง เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และเจ้าคณะจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร

รองเจ้าคณะจังหวัด หมายถึง รองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัดที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายธรรมนูญสภาธรรมสภาธรรมอื่น ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้หมายถึง เจ้าคณะกรุงเทพมหานครและรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๑๕ เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายธรรมนูญสภาธรรมสภาธรรมอื่น ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยขึ้นเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

ข้อ ๑๖ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัดรักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะจังหวัดหรือรองเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งให้เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด แล้วรายงานให้เจ้าคณะใหญ่ทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะจังหวัด เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะภาค ดำเนินการ เพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๗ รองเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะจังหวัด มอบหมาย

ข้อ ๑๘ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดและรองเจ้าคณะจังหวัด ให้มีเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด และเลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๓

อำเภอ

ข้อ ๑๙ เจ้าคณะอำเภอ หมายถึง เจ้าคณะเขตในกรุงเทพมหานคร และเจ้าคณะอำเภอ ในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานคร

รองเจ้าคณะอำเภอ หมายถึง รองเจ้าคณะเขตในกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะอำเภอ ในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอที่ปรากฏอยู่ใน กฎมหาเถรสมาคมนี้ กฎมหาเถรสมาคมอื่น ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ สำหรับ กรุงเทพมหานคร ให้หมายถึงเจ้าคณะเขตและรองเจ้าคณะเขต

ข้อ ๒๐ เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่ง ของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไป ด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือ คำวินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตนและชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

ข้อ ๒๑ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ หรือรองเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ แล้วรายงานให้เจ้าคณะภาคทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะอำเภอ เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๒๒ รองเจ้าคณะอำเภอเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะอำเภอมอบหมาย

ข้อ ๒๓ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอและรองเจ้าคณะอำเภอให้มีเลขานุการเจ้าคณะอำเภอ และเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๔

ตำบล

ข้อ ๒๔ เจ้าคณะตำบล หมายถึง เจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานคร และเจ้าคณะตำบลในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานคร

รองเจ้าคณะตำบล หมายถึง รองเจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะตำบลในจังหวัดนอจากกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบลที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายธรรมนูญนี้ กฎหมายธรรมนูญอื่น ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้หมายถึงเจ้าคณะแขวงและรองเจ้าคณะแขวง

ข้อ ๒๕ เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมายธรรมนูญธรรมนูญอื่น ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิการกรรม วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือ คำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

(๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

ข้อ ๒๖ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าคณะตำบลไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะอำเภอแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบลรักษาการแทนเจ้าคณะตำบล ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบลไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งให้เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะตำบล แล้วรายงานให้เจ้าคณะจังหวัดทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะตำบล เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะอำเภอดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลภายในเวลาไม่เกิน ๑ ปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะตำบล

ข้อ ๒๗ รองเจ้าคณะตำบลเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะตำบลมอบหมาย

ข้อ ๒๘ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล ให้มีเลขานุการเจ้าคณะตำบล ทำหน้าที่การเลขานุการ

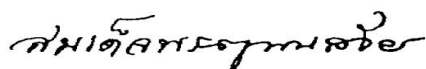
หมวด ๔

บทเบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๙ เพื่อยกย่องเชิดชูเจ้าคณะและรองเจ้าคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยความเรียบร้อย มหาเถรสมาคมจะให้ผู้ที่ปรึกษาของเจ้าคณะในส่วนภูมิภาคชั้นใดๆ ก็ได้

ให้ที่ปรึกษามีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เจ้าคณะชั้นนั้นๆ

ตราไว้ ณ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

หลักการ

ยกเลิกกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ.๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการและกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๓๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ.๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

เหตุผล

๑. เนื่องจากการแต่งตั้งเจ้าคณะตำแหน่งต่าง ๆ ตามบทบัญญัติในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ.๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ยังใช้คำต่างกันอยู่บางแห่ง ฉะนั้นในกฎหมายเถรสมาคมนี้จึงเห็นสมควรกำหนดใช้คำว่า “พระภิกษุ” ให้เหมือนกันทุกแห่ง

๒. เนื่องจากพระสังฆาธิการระดับรองเจ้าคณะภาค มิได้กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งไว้ ดังนั้น จึงเห็นสมควรกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคไว้ เช่นเดียวกับพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาค

๓. เนื่องจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะ ตั้งแต่เจ้าคณะตำบลขึ้นไปจนถึงรองเจ้าคณะจังหวัด มีภาระหน้าที่ในการปกครองดูแลคณะสงฆ์ภายในเขตอำนาจของตน จึงเห็นสมควรให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล มีอำนาจแต่งตั้งเลขานุการทำหน้าที่เลขานุการได้เช่นเดียวกับเจ้าคณะชั้นอื่น

๔. เนื่องจากการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวง เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลนั้น กับเจ้าคณะอำเภอปรึกษาสงฆ์และทายกทายิกาแห่งวัดนั้น พิจารณาคัดเลือกมักเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ฉะนั้น จึงเห็นสมควรให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะผู้ปกครองเจ้าสังกัดโดยตรงร่วมกัน พิจารณาคัดเลือก

๕. เนื่องจากพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเจ้าคณะภาค ลงมาจนถึงรองเจ้าคณะตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยเรียบร้อยจนมีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ สมควร ได้รับการยกย่องเชิดชูแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะชั้นนั้น ๆ

๖. เนื่องจากการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ ตามบทบัญญัติขอ ๓๕ (๔) ยังไม่ สอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และรองเจ้าคณะตำบล จึงเห็นสมควรกำหนดการ ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ให้ชัดเจน

๗. เนื่องจากพระสังฆาธิการผู้ได้รับโทษถูกถอดถอน หรือถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ ฐานละเมิดจรรยา ยังคงดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการบางตำแหน่งได้อยู่ ฉะนั้น จึงเห็นสมควร ให้พ้นจากตำแหน่งพระสังฆาธิการทุกตำแหน่ง

๘. เนื่องจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคและรองเจ้าคณะภาคสมควรได้รับการแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พร้อมกัน เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา จึงเห็นสมควรให้เจ้าคณะภาค และรองเจ้าคณะภาค ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้ กฎมหาเถรสมาคมนี้ ให้พ้นจากตำแหน่ง ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศกฎมหาเถรสมาคมในแถลงการณ์ คณะสงฆ์เป็นต้นไป

จึงสมควรตรากฎมหาเถรสมาคมฉบับนี้

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑)^{๔๓}

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี มาตรา ๒๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ"

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

(๒) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ.๒๕๓๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

^{๔๓} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๘๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๑

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายอาชญากรรมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุ ผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าคณะใหญ่
๒. เจ้าคณะภาค   รองเจ้าคณะภาค
๓. เจ้าคณะจังหวัด   รองเจ้าคณะจังหวัด
๔. เจ้าคณะอำเภอ   รองเจ้าคณะอำเภอ
๕. เจ้าคณะตำบล   รองเจ้าคณะตำบล
๖. เจ้าอาวาส   รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะได้มีระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดเทียบกับตำแหน่งที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๕ พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการตามข้อ ๔ อยู่ก่อนวันใช้กฎหมายอาชญากรรมนี้ ให้ถือว่าเป็นพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวนั้น ตามกฎหมายอาชญากรรมนี้

ผู้รักษาการแทนในตำแหน่งดังกล่าวในวรรคต้น ก่อนวันใช้กฎหมายอาชญากรรมนี้ ให้ถือว่าเป็นผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้นๆ ตามกฎหมายอาชญากรรมนี้ด้วย

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งตามข้อ ๔ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังต่อไปนี้

- (๑) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
- (๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
- (๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวิมโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

- (๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน
- (๗) ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ส่วนที่ ๑ เจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๗ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๓๐ และ

(๒) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ

ข้อ ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๗ ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๙ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะใหญ่ ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะใหญ่ ให้เจ้าคณะใหญ่พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการเจ้าคณะใหญ่พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่หรือผู้แต่งตั้งพ้นจาก

ตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา เพื่อรายงานมหาเถรสมาคมทราบ

ส่วนที่ ๒ เจ้าคณะภาค

ข้อ ๑๐ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๒๐ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ

(๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือ

(๕) เป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอก หรือเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

ข้อ ๑๑ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๐ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะภาคอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้
ในกรณีที่เจ้าคณะภาคพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้เจ้าคณะภาคซึ่งได้รับแต่งตั้งแทน
อยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

ข้อ ๑๒ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาคให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๑ วรรคแรก มาใช้
บังคับโดยอนุโลม

รองเจ้าคณะภาค อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้
ในกรณีที่รองเจ้าคณะภาคพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้รองเจ้าคณะภาค ซึ่งได้รับ
แต่งตั้งแทน อยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

ข้อ ๑๓ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะภาคหรือเลขานุการรองเจ้าคณะภาคต้องมี
คุณสมบัติตามข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการดังกล่าวในวรรคแรก ให้เจ้าคณะภาคหรือรองเจ้าคณะภาคแล้วแต่
กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการดังกล่าวในวรรคสอง พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือ
ผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะใหญ่
เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๓

เจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๔ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะ
อีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชอาคันตุกะชั้นสามัญ หรือ เป็นพระคณาจารย์โท

ขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีความรู้คุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม
มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

ข้อ ๑๕ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือก
พระภิกษุผู้มีความรู้คุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๔ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชา
แต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๖ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัดให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๗ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดหรือเลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการดังกล่าวในวาระแรก ให้เจ้าคณะจังหวัดหรือรองเจ้าคณะจังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการดังกล่าวในวาระสอง พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๔

เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๘ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือ

เป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีความสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้ แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะภาคอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๑๙ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีความสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๘ เสนอเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาแต่งตั้งโดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๒๐ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๑ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอหรือเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการดังกล่าวในวาระแรก ให้เจ้าคณะอำเภอหรือรองเจ้าคณะอำเภอ แล้วแต่กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการดังกล่าวในวาระสอง พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะจังหวัด เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๕ **เจ้าคณะตำบล**

ข้อ ๒๒ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพ้น ๕ กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือ
- (๓) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือ
- (๔) เป็นพระภิกษุผู้มีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรม หรือเป็นนักธรรมชั้นเอก

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะจังหวัดอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะภาค

ข้อ ๒๓ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

ข้อ ๒๔ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบล ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๒๓ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ข้อ ๒๕ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะตำบลพิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการเจ้าคณะตำบล พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้ง พ้นจากหน้าที่

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือพ้นจากหน้าที่แล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนาและรายงานเจ้าคณะอำเภอ เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๖

เจ้าอาวาส

ข้อ ๒๖ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

ข้อ ๒๗ ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังกัต ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีรองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้นรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๓ รูป ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และ ข้อ ๒๖ แล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๒๘ ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๖ และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๒๙ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๓๐ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(๓) มีสมณศักดิ์

- (ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชอาณาเขตชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก
  - (ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท
  - (ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มี
- นิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๓๑ ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๙ หรือข้อ ๓๐ แล้วแต่กรณี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อบรรจุพระอารามหลวงพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามข้อ ๒๙ หรือข้อ ๓๐ แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการ ตามความในวรรคต้น

ข้อ ๓๒ ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาส พระอารามหลวงนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๖ และระบุ หน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติแล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓๓ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง ตามมติมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๗

ที่ปรึกษาเจ้าคณะ

ข้อ ๓๔ การแต่งตั้งที่ปรึกษาเจ้าคณะตามข้อ ๒๙ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปดังนี้

พระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และ รองเจ้าคณะตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยเรียบร้อย จนมีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ ให้ยกย่องเชิดชู เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะในชั้นนั้นๆ เว้นแต่ทุพพลภาพ หรือพิการ ถ้ายังมีความเหมาะสม หรือ ยังหาผู้ดำรงตำแหน่งในชั้นนั้นๆ ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมจะพิจารณา ให้ดำรงตำแหน่งเดิมต่อไปอีกไม่เกิน ๓ ปี เฉพาะกรณี

ในการแต่งตั้งที่ปรึกษา ให้ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๘

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๕ เมื่อได้มีการแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งตามหมวด ๑ แห่งกฎหมายธรรมนูญนี้แล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง

หมวด ๓

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

ข้อ ๓๖ พระสังฆาธิการย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่
- (๕) ยกเป็นกิตติมศักดิ์
- (๖) รับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น
- (๗) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่
- (๘) ถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- (๙) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๓๗ พระสังฆาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ก็ย่อมทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่พระสังฆาธิการทุกตำแหน่ง เว้นเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ คือ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ย้ายออกไปจากจังหวัดนั้น เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ย้ายออกไปจากอำเภอนั้น พระสังฆาธิการรูปนั้นย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่นั้น เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการแทนในตำแหน่งเดิม

ข้อ ๓๙ พระสังฆาธิการรูปใดดำรงตำแหน่งหน้าที่โดยเรียบริ้อยตลอดมาจนถึงชราทุพพลภาพ หรือพิการ สมควรได้รับปลดเปลื้องภาระเพื่อให้พักผ่อนหรือรักษาตัว ก็ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณายกเป็นกิตติมศักดิ์

ข้อ ๔๐ พระสังฆาธิการดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ หรือรองเจ้าคณะ ได้เพียงตำแหน่งเดียว

ข้อ ๔๑ การให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งกระทำได้ ในกรณีที่พระสังฆาธิการหย่อนความสามารถไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน

ข้อ ๔๒ การปลดและการถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎหมายธรรมนูญนี้

ข้อ ๔๓ เมื่อพระสังฆาธิการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามข้อ ๓๖ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งภายใน ๓๐ วัน และให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

หมวด ๔

จริยาพระสังฆาธิการ

ส่วนที่ ๑

จริยา

ข้อ ๔๔ พระสังฆาธิการต้องเอื้อเฟื้อต่อกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎหมายธรรมนูญนี้ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช สวรรและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

ข้อ ๔๕ พระสังฆาธิการต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นให้เสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ผู้สั่งมิได้ถอน หรือแก้คำสั่งนั้น ถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัยต้องปฏิบัติตาม แล้วรายงานจนถึงผู้สั่ง

ในกรณีที่มีการคัดค้านคำสั่งดังกล่าวในวาระแรก ให้ผู้สั่งรายงานเรื่องทั้งหมดไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน เพื่อพิจารณาสั่งการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามมิให้ทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษเป็นครั้งคราว

ข้อ ๔๖ พระสังฆาธิการต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อ ๔๗ พระสังฆาธิการต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

ข้อ ๔๘ พระสังฆาธิการต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง

ข้อ ๔๙ พระสังฆาธิการต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

ข้อ ๕๐ พระสังฆาธิการต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

ข้อ ๕๑ พระสังฆาธิการต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

ส่วนที่ ๒

การรักษัจริยา

ข้อ ๕๒ ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุม ดูแล แนะนำ ชี้แจง หรือสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชา ปฏิบัติตามจรรยาโดยเคร่งครัด

ถ้าผู้บังคับบัญชารู้ว่าผู้อยู่ในบังคับบัญชาละเมิดจรรยา ต้องพิจารณาว่าความละเมิดของผู้อยู่ในบังคับบัญชารูปนั้น อยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้ ก็ให้สั่งลงโทษ แล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน ถ้าเห็นว่าความละเมิดนั้นควรจะลงโทษหนักกว่าที่ตนมีอำนาจจะลงโทษได้ ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเพื่อพิจารณาลงโทษตามควร

ผู้บังคับบัญชารูปใด ไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ในบังคับบัญชาที่ละเมิดจรรยาหรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชารูปนั้นละเมิดจรรยา

ข้อ ๕๓ พระสังฆาธิการรูปใด ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานละเมิดจรรยา ต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจรรยาอย่างร้ายแรง

ส่วนที่ ๓

การละเมิดจรรยา

ข้อ ๕๔ พระสังฆาธิการรูปใดประพฤติละเมิดจรรยา ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่
- (๒) ปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- (๓) ดำหนิโทษ
- (๔) ภาคทัณฑ์

ข้อ ๕๕ การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่นั้น จะทำได้ต่อเมื่อพระสังฆาธิการละเมิดจรรยาอย่างร้ายแรง แม้ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุจริตต่อหน้าที่
- (๒) ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเกินกว่า ๓๐ วัน
- (๓) ชัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

อย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์

(๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์

(๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดตรวจงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ได้

ข้อ ๕๖ พระสังฆาธิการรูปใดต้องอธิกรณ์ หรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา และอยู่ในระหว่างพิจารณาวินิจฉัย หรือมีกรณีต้องหาว่าละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง และอยู่ในระหว่างสอบสวน ถ้าผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดเห็นว่า จะให้คงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ในระหว่างพิจารณาหรือสอบสวน จะเป็นการเสียหายแก่การคณะสงฆ์ จะสั่งให้พักตำแหน่งหน้าที่ก็ได้

การให้พักจากตำแหน่งหน้าที่นั้น ให้พักตลอดเวลาที่พิจารณาหรือสอบสวน เมื่อพิจารณาหรือสอบสวนเสร็จแล้ว ถ้าปรากฏว่าพระสังฆาธิการที่ถูกสั่งให้พักนั้นไม่มีความผิด และไม่มียุติโทษ ความผิดเลย ผู้บังคับบัญชาผู้สั่งให้พักต้องสั่งให้พระสังฆาธิการรูปนั้นกลับดำรงตำแหน่งเดิม

เมื่อได้สั่งพักจากตำแหน่งหน้าที่นั้น หรือสั่งให้กลับดำรงตำแหน่งเดิมแล้ว ให้รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง และจึงให้กรรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันสั่ง

แต่ถ้าปรากฏว่าถึงแม้การพิจารณาหรือสอบสวนจะไม่ได้ความสัตย์ว่าได้กระทำผิด แต่มีมตินหรือมีมติให้ปล่อยให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณา ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับหน้าที่อีก อาจเสียหายแก่การคณะสงฆ์ ก็สั่งปลดจากตำแหน่งหน้าที่ได้

ข้อ ๕๗ พระสังฆาธิการรูปใด ได้รับโทษฐานละเมิดจริยาตามข้อ ๕๔ (๑) หรือ (๒) ต้องพ้นจากตำแหน่งพระสังฆาธิการทุกตำแหน่ง

ข้อ ๕๘ การดำเนินโทษนั้น จะกระทำต่อเมื่อพระสังฆาธิการรูปใดละเมิดจริยาซึ่งไม่ร้ายแรงถึงกับถอดถอนหรือปลดจากตำแหน่งหน้าที่ มีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรปราณี ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งดำเนินโทษ โดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการรูปนั้น ให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

การดำเนินโทษเช่นนี้ ให้มีการกำหนดไม่เกิน ๓ ปี นับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าพระสังฆาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติดีในทางการคณะสงฆ์พอควรแล้ว จะสั่งลบล้างการดำเนินโทษก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้ พระสังฆาธิการ รูปนั้นละเมิดจริยาในกรณีเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันซ้ำอีก ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง

ข้อ ๕๙ กรณีดังกล่าวแล้วในข้อ ๕๘ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ายังไม่ควรลงโทษถึงดำเนินโทษควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้ โดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

การลงโทษภาคทัณฑ์นี้ ให้มีกำหนดไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าพระสังฆาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติดีในทางระณณะสงฆ์พอควรแล้ว จะสั่งลบล้างการภาคทัณฑ์ก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้ พระสังฆาธิการรูปนั้นละเมียดจรรยาอีกให้ลงโทษสถานอื่นถัดขึ้นไปตามควรแก่กรณี

ข้อ ๖๐ เมื่อได้มีการลงโทษตามข้อ ๕๘ หรือข้อ ๕๙ แล้ว ให้ผู้สั่งลงโทษรายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนทราบ

หมวด ๕

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๖๑ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้กฎหมายธรรมนูญนี้ ให้พ้นจากตำแหน่ง ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศกฎหมายธรรมนูญในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ตราไว้ ณ วันที่ ๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเถรสมาคม

**ว่าด้วยการโอนอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
มาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ**

พ.ศ. ๒๕๔๕

หลักการ

โอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เหตุผล

ด้วยได้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และให้โอนบรรดากิจการ อำนาจ หน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนของกรมการศาสนา เฉพาะส่วนราชการที่เกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์มาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เพื่อให้การปฏิบัติราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเถรสมาคมนี้

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๔๕)^{๔๔}

ว่าด้วยการโอนอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
มาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมตรากฎ
มหาเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ.๒๕๔๕) ว่าด้วย
การโอนอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์
เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกฎหมายเถรสมาคมทุกกฎ ให้แก้ไขคำว่า “กรมการศาสนา” เป็น “สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ” และคำว่า “อธิบดีกรมการศาสนา” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธ-
ศาสนาแห่งชาติ”

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

^{๔๔} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๙๐ ตอนที่ ๑๒ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๕

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๔๖)

แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

หลักการ

ยกเลิกข้อความในข้อ ๓๗ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

เหตุผล

เนื่องจากความในข้อ ๓๗ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ได้อ้างข้อความบางตอนแห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ซึ่งในปัจจุบัน กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการได้ถูกยกเลิกโดยกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ดังนั้น สมควรแก้ไขข้อความให้ถูกต้องตามที่ประกาศบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเถรสมาคมฉบับนี้

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๕๖)^{๔๕}

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๕๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อความในข้อ ๓๗ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓๗ พระอุปัชฌาย์รูปใด ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ก็ดี ถูกระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามข้อ ๓๓ (๒) ก็ดี ถูกพักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ตามข้อ ๓๔ วรรค ๓ ก็ดี หากฝ่าฝืนให้การบรรพชาอุปสมบทอีก หรือถูกลงโทษตามความใน ข้อ ๓๓ (๒) แล้ว ไม่เข็ดหลาบ ละเมิดซ้ำอีกให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ตามความในข้อ ๕๕ (๓) แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

^{๔๕} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่มที่ ๙๑ ตอนที่ ๕ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งพระสังฆาธิการ
ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์รูปนั้น เพื่อพิจารณาถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ”

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบกฎหมายอากรศமாகม ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๕๖)
แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายอากรศமாகม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๕๑)
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

หลักการ

ยกเลิกข้อความในข้อ ๒๙ แห่งกฎหมายอากรศமாகม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

เหตุผล

เพื่อยกย่องเชิดชูพระสังฆาธิการทุกระดับ ให้เป็นที่ปรึกษาของเจ้าคณะทุกชั้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๔๖)

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑)

ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตี และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคม ตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๔๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อความในข้อ ๒๙ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เพื่อยกย่องเชิดชูพระสังฆาธิการผู้ปฏิบัติหน้าที่มาด้วยความเรียบร้อย มหาเถรสมาคม จะให้มีที่ปรึกษาของเจ้าคณะในชั้นใด ๆ ก็ได้ให้ที่ปรึกษามีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เจ้าคณะชั้นนั้น ๆ”

ตราไว้ ณ วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๕๖)
แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๕๑)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

หลักการ

ยกเลิกข้อความในข้อ ๓๔ แห่งกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

เหตุผล

เพื่อยกย่องเชิดชูพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเจ้าคณะภาค ลงมาจนถึงรองเจ้าคณะตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยเรียบร้อย จนมีอายุ ๘๐ ปีบริบูรณ์ หรือมีอายุยังไม่ถึง ๘๐ ปี แต่ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดเห็นสมควรยกย่องเชิดชู ให้เสนอแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะในชั้นนั้น ๆ ได้ และสมควรให้พระสังฆาธิการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปเสนอพระสังฆาธิการผู้สมควรยกย่องเชิดชูแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะในชั้นนั้น ๆ ได้

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๕๖)

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตริ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคม ตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ.๒๕๕๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ.๒๕๕๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์ คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกข้อความในข้อ ๓๔ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ.๒๕๕๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การแต่งตั้งที่ปรึกษาเจ้าคณะตามข้อ ๒๙ แห่งกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๕๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๕๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครอง คณะสงฆ์ให้เป็นไปดังนี้

พระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และ รองเจ้าคณะตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยเรียบร้อยจนมีอายุครบ ๘๐ ปี บริบูรณ์ หรือผู้บังคับบัญชา ใกล้ชิดเห็นสมควรยกย่องเชิดชู ให้ยกย่องเชิดชูเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะในชั้นนั้น ๆ

พระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ตามความในวรรคสอง ที่มีอายุครบ ๘๐ ปี บริบูรณ์ แต่ไม่ทุพพลภาพ หรือพิการ ถ้ายังมีความเหมาะสม หรือยังหาผู้ดำรงตำแหน่งในชั้นนั้น ๆ ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมจะพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งเดิมต่อไปอีกไม่เกิน ๓ ปี เฉพาะกรณี

การแต่งตั้งที่ปรึกษาตามความในวรรคสอง หรือให้ดำรงตำแหน่งเดิมตามความในวรรคสาม ให้ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้ง ตามมติมหาเถรสมาคม

ในกรณีพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปเห็นสมควรยกย่องเชิดชู พระสังฆาธิการรูปใดให้เป็นที่ปรึกษาในชั้นนั้น ๆ ให้ดำเนินการเสนอตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม”

ตราไว้ ณ วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ระเบียบ

ระเบียบมหาเถรสมาคม
กำหนดวิธีปฏิบัติในการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร
พ.ศ. ๒๕๓๗^{๔๖}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร พ.ศ. ๒๕๐๗

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ การเดินทางไปต่างประเทศของพระภิกษุสามเณร แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

ก. ไปราชการหรือกิจของคณะสงฆ์

ข. ไปเป็นส่วนบุคคล

ข้อ ๕ การเดินทางไปต่างประเทศ ในประเภท ก. เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ การเดินทางไปต่างประเทศ ในประเภท ข. ต้องปฏิบัติ ตามข้อกำหนดที่วางไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

^{๔๖} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๒ : วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

หมวด ๒

คุณสมบัติของพระภิกษุสามเณรผู้เดินทางไปต่างประเทศ

ข้อ ๗ พระภิกษุ ผู้จะเดินทางไปต่างประเทศ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติทั่วไป ดังนี้

๑. มีพรรษาพ้น ๕ เว้นแต่กรณีทีระบุไว้ในข้อ ๘
๒. มีความรู้พระธรรมวินัยพอรักษาตัวได้
๓. เป็นปกติดี และมีความประพฤติเรียบร้อยดีงาม

ข้อ ๘ พระภิกษุผู้มีพรรษาต่ำกว่า ๕ หรือสามเณรต้องมีพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๗ เป็นผู้กำกับหรือเจ้าอาวาส เจ้าคณะในต่างประเทศขอไปเพื่อการพระศาสนาหรือการคณะสงฆ์ในสำนักหรือในเขตปกครองของตน จึงจะมีสิทธิได้รับการพิจารณา ในการไปต่างประเทศ ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

หมวด ๓

กรณีขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศ

ข้อ ๙ ในกรณีที่ยกเป็นเหตุในการขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศได้ มีกำหนดดังนี้

๑. ไปสอนพระปริยัติธรรม หรือสอนพระพุทธศาสนาในถิ่นอันสมควร
๒. ไปศึกษาวิชาอันไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและสมควรแก่สมณวิสัย
๓. ไปนมัสการปูชนียวัตถุ และหรือปูชนียสถาน เป็นหมู่คณะ ตามที่คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เห็นสมควร หรือ

ศ.ต.ภ. เห็นสมควร หรือ

๔. ไปบำเพ็ญกุศลเนื่องด้วยถวายผ้ากฐินตามเทศกาลหรือผ้าป่า

๕. ไปเยี่ยมพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ หรือญาติชั้นบุรพการี หรือญาติอื่นใด ตามที่

คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เห็นสมควร

๖. ไปกิจนิมนต์ตามที่คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เห็นสมควร

ข้อ ๑๐ พระภิกษุผู้ได้รับอาราธนาไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม หรือสอนพระพุทธศาสนา จากเจ้าอาวาส เจ้าคณะ องค์การ สมาคม หรือสถาบันอื่นใดในต่างประเทศให้เป็นหน้าที่ของผู้ได้รับอาราธนาแจ้งรายละเอียดพร้อมด้วยหลักฐานการอาราธนาสถานที่จะทำการกิจที่จะทำวิธีดำเนินการ การอุปถัมภ์ในการเดินทาง และการเป็นอยู่ที่พักอาศัย

ถ้าหลักฐานต่างๆ เป็นภาษาต่างประเทศ ให้แปลเป็นภาษาไทย โดยผู้แปลและผู้ไปนั้นลงนามรับรองคำแปลด้วย

ข้อ ๑๑ พระภิกษุผู้ประสงค์จะเดินทางไปศึกษาวิชา อันไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและสมควร แก่สมณวิสัย ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

๑. เป็นเปรียญ
๒. มีพื้นความรู้สามัญศึกษา ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า
๓. มีสุขภาพอนามัยดี ซึ่งนายแพทย์แผนปัจจุบันชั้น ๑ ตรวจและรับรองเป็น หลักฐานว่าสามารถไปศึกษาได้
๔. มีสติปัญญาและฉันทะ วิริยะ ขันติ ปานกลาง เป็นอย่างต่ำ ในกรณีนี้ให้ผู้ขอ อนุญาตแสดงหลักฐานและคะแนนวิชาครั้งสุดท้ายที่ตนสอบไล่ได้

ข้อ ๑๒ พระภิกษุผู้ขออนุญาตเพื่อไปศึกษาในต่างประเทศต้องแจ้งรายละเอียดพร้อมด้วย หลักฐานเกี่ยวกับสถานศึกษา การรับเข้าศึกษา รายวิชาที่ศึกษา สถานที่พักเพื่อการศึกษาค่าใช้จ่าย ในการศึกษาแต่ละปี และผู้อุปถัมภ์ในการเดินทาง ตลอดถึงการอุปถัมภ์ในการศึกษาจนกว่าจะจบ หลักสูตร

ถ้าหลักฐานต่าง ๆ เป็นภาษาต่างประเทศ ให้แปลเป็นภาษาไทย โดยผู้แปลและผู้ไปนั้น ลงนามรับรองคำแปลด้วย

หมวด ๔

วิธีการขออนุญาตไปต่างประเทศ

ข้อ ๑๓ พระภิกษุสามเณรผู้ประสงค์จะเดินทางไปต่างประเทศ ตามข้อ ๖ ให้ยื่นหนังสือ ขออนุญาตตามแบบของคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ต่อผู้บังคับบัญชาตามชั้น ดังนี้

- (๑) รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณรในวัด ยื่นต่อเจ้าอาวาส
- (๒) รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ยื่นต่อเจ้าคณะตำบล
- (๓) รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ยื่นต่อเจ้าคณะอำเภอ
- (๔) รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาสพระอารามหลวง รองหรือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสของพระอารามหลวง ยื่นต่อ เจ้าคณะจังหวัด
- (๕) รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด ยื่นต่อเจ้าคณะภาค
- (๖) เจ้าคณะภาค ยื่นต่อเจ้าคณะใหญ่
- (๗) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ ยื่นต่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๔ ให้ผู้มีหน้าที่รับหนังสือขออนุญาตขั้นต้น ตามความในข้อ ๑๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) ชี้แจงแสดงความเห็นในเรื่องถูกต้องตามระเบียบหรือไม่ ในเรื่องสมควรไม่สมควร ในกรณีจะอนุญาต แล้วเสนอตามลำดับ จนถึงเจ้าคณะภาค

เมื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาเห็นว่าถูกต้องตามระเบียบสมควรอนุญาต ให้เสนอไปยัง คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ถ้าคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เห็นชอบตามความเห็นของเจ้าคณะภาค ให้แจ้งไปยังกรรมการศาสนาเพื่อดำเนินการต่อไป

ถ้าเจ้าคณะภาค หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เห็นไม่สมควรอนุญาต ให้แจ้งแก่เจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะภาคแล้วแต่กรณี ทราบถึงการไม่อนุญาต การสั่งไม่อนุญาตนั้นๆ ให้เป็นอันสิ้นสุด

ข้อ ๑๕ ผู้มีหน้าที่รับหนังสือขออนุญาต ตามความในข้อ ๑๓ (๖) (๗) มีอำนาจพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติก็ได้ และแจ้งการอนุมัติพร้อมด้วย เรื่องที่ขออนุญาตไปยังคณะกรรมการ ศ.ต.ภ.

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่พระภิกษุสามเณรซึ่งสังกัดในจังหวัดชายแดน ขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศที่มีเขตติดต่อกับจังหวัดที่ตนสังกัดนั้น ตามความในข้อ ๔ เป็นการชั่วคราว ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสที่ตนสังกัด เมื่อเจ้าอาวาสเห็นสมควรอนุญาต ให้เสนอต่อเจ้าคณะผู้มีหน้าที่ติดต่อกับทางราชการในเรื่องอนุญาตการเดินทางไปต่างประเทศในจังหวัดนั้น เพื่อพิจารณาอนุมัติและติดต่อกับทางราชการผู้ออกหนังสือเดินทางผ่านแดนชั่วคราวตามระเบียบของทางราชการ

ถ้าผู้ขออนุญาตเป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะ ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าคณะผู้มีหน้าที่ติดต่อกับทางราชการดังกล่าวแล้วในวรรคแรก

การพิจารณาอนุมัติของเจ้าคณะตามความในสองวรรคแรก ให้ดำเนินการตามข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙ โดยอนุโลม

เมื่อผู้เดินทางได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว ให้เจ้าคณะผู้อนุมัติรายงานไปยังคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ทราบ

ข้อ ๑๗ การได้รับอนุญาตให้เดินทางไปต่างประเทศ ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นการอนุญาตให้ไปเฉพาะครั้งเดียว และเฉพาะกรณีขออนุญาตเท่านั้น

เมื่อจะขอวีซ่าเดินทางไปต่างประเทศครั้งต่อไปอีก เฉพาะกรณีขออนุญาตเท่านั้น หรือ (๖) ให้ขออนุญาตต่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาโดยใกล้ชิดแล้วแต่กรณี เมื่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาโดยใกล้ชิดอนุญาตแล้ว ให้รายงานคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ทราบ

ให้นำความในวรรคสอง มาใช้ในกรณีที่เจ้าคณะใหญ่ หรือประธานกรรมการมหาเถรสมาคม อนุมัติให้วีซ่าด้วย

ข้อ ๑๘ การขอต่ออายุหนังสือเดินทางไปต่างประเทศให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการขอครั้งแรก

หมวด ๕

การพำนักในต่างประเทศ

ข้อ ๑๙ การพักผ่อนในระหว่างเดินทางหรือพักชั่วคราวในถิ่นที่ไปถึงของพระภิกษุสามเณร ผู้เดินทางไปต่างประเทศ ให้พักในสถานที่อันสมควรแก่สมณวิสัย หากจำเป็นต้องพักในเคหะ ที่สมควรของบุคคลให้พักได้ไม่เกิน ๑๕ วัน

ในกรณีที่พระภิกษุสามเณรผู้ไปอยู่ประจำในต่างประเทศ เมื่อจะเดินทางไปพักผ่อนหรือ พักชั่วคราวในถิ่นอื่น ให้ปฏิบัติตามความในวรรคแรก

ข้อ ๒๐ พระภิกษุสามเณรผู้ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปต่างประเทศ จะเดินทางไปได้เฉพาะ ในประเทศที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น ถ้าประสงค์จะเดินทางไปยังประเทศอื่นใดจากประเทศที่ได้รับอนุญาต ต้องแจ้งเรื่องราวพร้อมทั้งรายละเอียดให้คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. อนุมัติก่อน จึงจะเดินทางต่อไปได้

ข้อ ๒๑ การขอต่ออายุหนังสือเดินทางในต่างประเทศก็ดี การขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์ ในหนังสือเดินทางเป็นอย่างอื่นในต่างประเทศก็ดี ให้ผู้ขอทำรายงานชี้แจงเหตุผลในการที่จะต้อง อยู่ต่อไป หรือที่จะต้องเปลี่ยนวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งระบุสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย ที่จะ ขอให้ต่ออายุหรือให้เปลี่ยนวัตถุประสงค์นั้น เสนอคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. เพื่อพิจารณาล่วงหน้า ไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน ก่อนวันครบกำหนดอายุการใช้หนังสือเดินทาง หรือไม่ต่ำกว่า ๓ เดือน ก่อนยื่น เรื่องราวขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในหนังสือเดินทางแล้วแต่กรณี

ในการพิจารณาดังกล่าวในวรรคแรก ให้คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. สืบสวนสอบสวนก่อน เมื่ออนุมัติหรือไม่อนุมัติประการใดแล้ว ให้แจ้งผลไปยังผู้ขอ หากอนุมัติก็ให้ส่งสำเนาหนังสือ อนุมัตินั้นไปยังสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยตามที่ระบุไว้ในคำขอเพื่อรับทราบ

เมื่อผู้ขอได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ให้อยู่ในต่างประเทศต่อไปได้ หรือให้เปลี่ยน วัตถุประสงค์ในหนังสือเดินทางได้แล้วให้นำหลักฐานการอนุมัตินั้นไปแสดงพร้อมกับคำร้องขอ ต่ออายุหนังสือเดินทาง หรือขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในหนังสือเดินทาง

หมวด ๖

คณะกรรมการ ศ.ต.ภ.

ข้อ ๒๒ ให้มีศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร เรียกชื่อย่อว่า ศ.ต.ภ. ประกอบด้วยคณะกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งมหาเถรสมาคมแต่งตั้ง มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓ รูป และไม่เกิน ๕ รูป

คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. สังกัดมหาเถรสมาคม ปฏิบัติหน้าที่คราวละ ๔ ปี และอาจได้รับ แต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๒๓ คณะกรรมการ ศ.ต.ภ. มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ นอกจากนี้ให้มีหน้าที่ควบคุมทะเบียนและสอดส่องความเป็นไปเกี่ยวกับทุกซ์สุข หรืออย่างอื่นใดของพระภิกษุสามเณรผู้ไปหรืออยู่ในต่างประเทศ กับให้มีอำนาจกำหนดแบบหนังสือขออนุญาต และแบบพิมพ์ต่างๆ โดยอนุมัติมหาเถรสมาคม

เมื่อมีความจำเป็นในการที่จะต้องรักษาความเรียบร้อยดีงามให้ดียิ่งขึ้น มหาเถรสมาคม จะได้ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ให้กว้างขวางออกไปอีกตามความเหมาะสม

ข้อ ๒๔ ให้มีเลขานุการคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ทำหน้าที่การเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. จะได้พิจารณาแต่งตั้ง มีจำนวน ๑ รูป หรือหลายรูป แล้วแต่จะเห็นสมควร

ให้เลขานุการคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. พ้นจากหน้าที่เมื่อคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ผู้แต่งตั้ง ให้พ้น หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ผู้แต่งตั้งพ้นจากหน้าที่ตามวาระ

หมวด ๗

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๕ ให้มีพระภิกษุควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรที่ไปปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งพระเถระที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งจะได้พิจารณาแต่งตั้งตามที่เห็นสมควร

ในประเทศที่มีได้แต่งตั้งพระภิกษุให้มีหน้าที่ควบคุมดูแล พระภิกษุสามเณรที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ ให้พระภิกษุสามเณรที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศนั้น ๆ แจ้งทุกซ์สุข หรือความเป็นไปของตนต่อสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย เพื่อขอให้ส่งเรื่องมายังพระเถระที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง

สำหรับพระภิกษุสามเณรที่ไปศึกษาอยู่ในต่างประเทศ ให้แจ้งทุกซ์สุขหรือความเป็นไปของตนต่อสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ๆ เพื่อขอให้ส่งเรื่องมายังคณะกรรมการ ศ.ต.ภ.

ข้อ ๒๖ พระภิกษุสามเณรผู้เดินทางไปหรือพักอยู่ในต่างประเทศด้วยกรณีใดก็ตาม ให้ถือว่ายังอยู่ในสังกัดการปกครองของเจ้าอาวาสและเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาเหนือตนตามเดิม เช่นเดียวกับเมื่อยังมีได้เดินทางไปต่างประเทศ

หากพระภิกษุสามเณรที่พักอยู่ในต่างประเทศรูปใด ถูกกล่าวโทษหรือต้องอธิกรณ์ ให้พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ควบคุมในประเทศนั้น ๆ หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทย สอบสวนแล้วรายงานมายังพระเถระที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาดำเนินการและแจ้งเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุสามเณรรูปนั้นสังกัด

ในประเทศที่ไม่มีพระภิกษุผู้ควบคุมดูแล ให้สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย ในประเทศนั้น ๆ รายงานการถูกกล่าวโทษหรือต้องอธิกรณ์มายังพระเถระที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาดำเนินการและแจ้งเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุ สามเณรรูปนั้นสังกัดอยู่

ให้เจ้าอาวาสและเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามวรรคแรก สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นสมควรจะเรียกตัวกลับ ก็ขอให้สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ๆ ส่งตัวกลับ ประเทศไทย เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณี หากพระภิกษุสามเณรรูปนั้นไม่ปฏิบัติตาม ให้รายงาน มหาเถรสมาคม หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. แล้วแต่กรณีพิจารณา

ข้อ ๒๗ พระภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้เจ้าอาวาสเจ้าคณะ พิจารณาลงโทษตามสมควรแล้วรายงานเจ้าคณะเหนือตนและมหาเถรสมาคม หรือคณะกรรมการ ศ.ต.ภ. ทราบ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

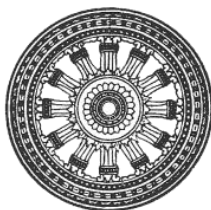
สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในการไปต่างประเทศสำหรับ พระภิกษุสามเณร พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับวางระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม และมี บทบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบ มหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบมหาเถรสมาคม
กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๓๗^{๔๗}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และในข้อ ๔๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ มหาเถรสมาคม วางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่ พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๐๗

หมวด ๑

การฝึกซ้อมบรรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๔ ในการฝึกซ้อมบรรมหรือสอบความรู้พระอุปัชฌาย์ ให้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

(๑) หน้าที่เจ้านาค เช่น การขานนาค

(๒) หน้าที่พระกรรมวาจาจารย์ เช่น สวดญัตติ อนุสาวนา ได้คล้องแคล้วเป็น

อักษรสมบัติ

---

^{๔๗} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๗

(๓) หน้าทีพระอุปชฌาย์ คือ สอนนาค สอนกรรมฐาน ให้ผ้า ให้นิสัย บอกรับบิหาร เฝดียงสงฆ์ ซึ่งเรียกว่อปโลกน์ และบอกอนุศาสน์

(๔) สมบัติ คือ วัตถุ สีมา ปริส กรรมวาจา และวิบัติซึ่งตรงกันข้าม

(๕) อัญฐบิหารที่สำคัญขาดไม่ได้

(๖) การนับอายุอุปสัมปทาเปกข์ และการตั้งนามฉายาตามวันเกิด

(๗) การสวดนาคเดี่ยว หรือหลายนาค ต้องสมมติให้สวด เพื่อรู้จักเปลี่ยนวิภัติ และการันต์เฉพาะที่ใช้ในกรรมวาจา

(๘) การนับเวลาสำเร็จญัตติจตุตถกรรมและการออกหนังสือสุทธิ

(๙) หน้าทีพระอุปชฌาย์ตามหนังสือวินัยมุขและกฎหมายหาเถรสมาคม ว่าด้วยการ แต่งตั้งถอดถอนพระอุปชฌาย์

ข้อ ๕ ถ้ามิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น การฝึกซ้อมบรณนั้นให้เป็นไปตามวิธีการให้บรพชา อุปสมบทแห่งลัทธิภิกษุสงฆ์

หมวด ๒

การทำใบสมัครและใบรับรองผู้บรพชาอุปสมบท

ข้อ ๖ ในการทำใบสมัครขอบรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้บรพชาอุปสมบท ให้ทำ ตามแบบทำย ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

หมวด ๓

การออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริก

ข้อ ๗ หนังสือสุทธิทีพระอุปชฌาย์ออกให้แก่สัทธิวิหาริกของตน ให้ใช้หนังสือสุทธิ ซึ่งกรมการศาสนาจัดพิมพ์ โดยอนุมัติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๘ เมื่อพระอุปชฌาย์ออกหนังสือสุทธิให้แก่สัทธิวิหาริกผู้ใดแล้ว ให้บันทึกรายการ ในหนังสือสุทธิ ของสัทธิวิหาริกผู้นั้นไว้เป็นหลักฐานในทะเบียนสัทธิวิหาริก

หมวด ๔
การส่งบัญชีสหวิหาริก

ข้อ ๙ ให้พระอุปัชฌาย์ ทำบัญชีสหวิหาริกของตน ที่บรรพชาอุปสมบทใหม่ในปีหนึ่ง ๆ ส่งพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตามกำหนดดังนี้

- (๑) ส่งเจ้าคณะอำเภอก่อนวันสิ้นเดือน ๙ ของปี
- (๒) เจ้าคณะอำเภอรอบรวมส่งเจ้าคณะจังหวัดก่อนวันกลางเดือน ๑๐ ของปี
- (๓) เจ้าคณะจังหวัดรวบรวมส่งเจ้าคณะภาคก่อนวันสิ้นเดือน ๑๐ ของปี
- (๔) เจ้าคณะภาครวบรวมส่งเจ้าคณะใหญ่ก่อนวันกลางเดือน ๑๑ ของปี

ข้อ ๑๐ ในการทำบัญชีสหวิหาริก ให้ทำตามแบบบัญชีท้ายระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการกำหนดวิธีปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากมาตรา ๑๕ ตีร่ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจในการวางระเบียบมหาเถรสมาคม และตามข้อ ๔๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคม จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า.....นามสกุล.....

มีศรัทธาเลื่อมใส ขอสมัครบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา จึงขอมอบตัวเป็นสัทธิวิหาริก
ใน.....พระอุปัชฌาย์และขอสังกัดอยู่ในวัด.....
ซึ่งมี.....เป็นเจ้าอาวาส โดยขอถวายคำปฏิญญา
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าพเจ้าขอปฏิญญาว่า ข้าพเจ้ามีคุณลักษณะควรแก่การบรรพชาอุปสมบท และ
ไม่มีลักษณะของคนต้องห้ามบรรพชาอุปสมบท ดังแจ้งตามรายการคุณสมบัติของข้าพเจ้าแนบท้าย
ใบสมัครนี้ ซึ่งเป็นความจริงทุกประการ

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าขอปฏิญญาว่า เมื่อได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว จะเคารพนับถือเชื่อฟัง
ตั้งอยู่ในโอวาทของพระอุปัชฌาย์อาจารย์ และจะประพฤติดีประพฤติชอบตามพระธรรมวินัย ระเบียบ
แบบแผนของวัดและคณะสงฆ์ตลอดไป ถ้าข้าพเจ้าละเมิดข้อปฏิญญาดังกล่าวข้างต้น ข้าพเจ้ายอมรับ
โทษตามควรแก่ความผิดทุกประการ

ขอได้โปรดอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้าได้บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนาด้วยเถิด

(ลงชื่อ).....ผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบท

รายการคุณสมบัติ

- แนบท้ายใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทของ.....
๑. เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... นับถือศาสนา.....
  ๒. เกิดที่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
ตรงกับวันๆ คำ ปี.....
  ๓. นามบิดา..... นามมารดา.....
  ๔. สันฐาน..... สีเนื้อ..... ตำหนิ.....
  ๕. วิทยฐานะ.....
  ๖. อาชีพ.....
  ๗. ปัจจุบันมีอายุ..... ปี มีภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย.....
ถนน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
  ๘. เป็นสุขภาพคน มีความประพฤติดีประพฤติชอบ ไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ติดสุรา
หรือยาเสพติดให้โทษเป็นต้น และไม่เป็นคนจรจัด ใช่หรือไม่?
.....
  ๙. มีความรู้อ่าน และเขียนหนังสือไทยได้ใช่หรือไม่?.....
  ๑๐. ไม่เป็นผู้มีทิวจริต ใช่หรือไม่?.....
  ๑๑. ไม่เป็นคนล้มละลาย หรือไม่มีหนี้สินผูกพัน ใช่หรือไม่?.....
  ๑๒. เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชรา
ไร้ความสามารถ หรือทุพพลภาพ หรือพิการพิการ ใช่หรือไม่?.....
  ๑๓. มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องพระวินัย ใช่หรือไม่?.....
  ๑๔. เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเองและถูกต้อง ไม่วิบัติ ใช่หรือไม่?
.....
- (ลักษณะคนต้องห้ามบรรพชาอุปสมบท)
๑๕. เป็นคนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน ใช่หรือไม่?.....
  ๑๖. เป็นคนหลบหนีราชการ ใช่หรือไม่?.....
  ๑๗. เป็นคนต้องหาในคดีอาญา ใช่หรือไม่?.....

๑๘. เป็นคนเคยถูกตัดสินจำคุกฐานเป็นผู้ร้ายคนสำคัญ ใช่หรือไม่?.....
๑๙. เป็นคนถูกห้ามอุปสมบทเด็ดขาดทางพระศาสนา ใช่หรือไม่?.....
๒๐. เป็นคนมีโรคติดต่ออันน่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะอันตราย ใช่หรือไม่?.....
๒๑. เป็นคนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้ ใช่หรือไม่?.....

(ลงชื่อ).....ผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบท

ใบรับรองผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบท

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....ตำแหน่งหน้าที่.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

เกี่ยวข้องกับผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบทโดยเป็น.....

ขอถวายคำรับรองไว้แต่.....พระอุปัชฌาย์

และ.....เจ้าอาวาสวัด.....ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าพเจ้ารับรองว่า ตามรายการในใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท ของ.....

.....ข้างต้นนั้น เป็นความจริงทุกประการ

ข้อ ๒ ถ้าปรากฏภายหลังว่า ตามรายการในใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทของ.....

.....มิได้เป็นความจริงตามที่ข้าพเจ้ารับรองไว้ หรือเมื่อ

.....ได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว มิได้ปฏิบัติตามคำปฏิญาณด้วยประการใด ๆ

ข้าพเจ้ายอมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทุกประการ

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความข้างต้นนี้ตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ข้างท้ายนี้

(ลงชื่อ).....ผู้รับรอง

(ลงชื่อ).....พยาน

(ลงชื่อ).....พยาน

บัญชีสถิติวิหาริก ประจำปี พ.ศ. ....

ของพระ.....อุปัชฌาย์ วัด.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 นำส่งวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลข ที่	ชื่อ	นามสกุล	ฉายา	บรรพชาอุปสมบท						สังกัดอยู่			อาชีพอ เดิม	หมาย เหตุ	
				วัน	เดือน	พ.ศ.	วัด	อำเภอ	จังหวัด	วัด	อำเภอ	จังหวัด			

ลงนาม.....พระอุปัชฌาย์
 รับรองตามนี้
 (ลงนาม).....เจ้าคณะอำเภอ.....

หมายเหตุ “ พระภิกษุกับสามเณรให้ทำบุญชี้แยกกัน ”

ระเบียบมหาเถรสมาคม
กำหนดจำนวนและเขตปกครองตำบล
พ.ศ. ๒๕๓๗^{๔๘}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และข้อ ๕ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค มหาเถรสมาคม วางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดจำนวนและเขตปกครองตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดจำนวนและเขตปกครองตำบล พ.ศ. ๒๕๐๖

ข้อ ๔ การกำหนดเขตปกครองตำบลในกรณีพิเศษ ย่อมทำได้ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๕ ตำบลที่มีวัดต่ำกว่า ๕ วัด ให้รวมขึ้นในปกครองของเจ้าคณะตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกัน

ถ้ารวมวัดใน ๒ ตำบลเข้าด้วยกัน มีจำนวนวัดตั้งแต่ ๑๐ วัดขึ้นไป เพื่อสะดวกแก่การปกครอง หรือเพื่อความเจริญแห่งคณะสงฆ์ จะแบ่งวัดใน ๒ ตำบลที่รวมกันนี้เป็น ๒ เขต หรือหลายเขต ให้มีเจ้าคณะตำบลเขตละรูปก็ได้

^{๔๘} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๗ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗

ในกรณีเช่นนี้ การเรียกชื่อเจ้าคณะตำบล จะเรียกอนุโลมตามชื่อตำบลแห่งราชอาณาจักร ก็ได้หรือจะเรียกชื่อตำบลตามเขตว่าตำบลชื่อนี้ เขตหนึ่งตำบลชื่อนี้ เขตสองก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม

ข้อ ๖ ตำบลที่มีเขตติดต่อกัน ตั้งแต่สามตำบลขึ้นไป ถ้าแต่ละตำบลมีวัดไม่ถึง ๕ วัด หากรวมวัดในตำบลเหล่านั้นเข้าด้วยกัน มีจำนวนตั้งแต่ ๕ วัดขึ้นไป ก็ให้รวมยกขึ้นเป็นเขตตำบล เดียวกันหรือหลายเขต แล้วตามความเหมาะสม ให้มีเจ้าคณะตำบลเป็นผู้ปกครองเขตละหนึ่งรูป การเรียกชื่อเจ้าคณะตำบลให้อนุโลมตาม ข้อ ๕

ข้อ ๗ แม้อำเภอที่มีวัดครบ ๕ วัด จะให้รวมขึ้นในปกครองของเจ้าคณะตำบลอื่นที่มีเขต ติดต่อกันก็ได้ ถ้าเป็นการเหมาะสมและจำเป็นในทางปกครอง

ข้อ ๘ ตำบลที่มีวัดเกินกว่า ๑๐ วัด จะแยกวัดที่เกินนั้นไปรวมขึ้นในปกครองของ เจ้าคณะตำบลอื่น ที่มีเขตติดต่อกันก็ได้ ถ้าเป็นความสะดวกในทางปกครอง

ข้อ ๙ ในตำบลที่มีวัดตั้งแต่ ๑๐ วัดขึ้นไป เพื่อสะดวกแก่การปกครอง หรือเพื่อความ เจริญแห่งคณะสงฆ์ จะแบ่งเขตตำบลออกเป็น ๒ เขต หรือหลายเขต และให้มีเจ้าคณะตำบล เขตละรูปก็ได้

ในกรณีเช่นนี้ การเรียกชื่อเจ้าคณะตำบล ให้เรียกตามเขตว่า เจ้าคณะตำบลนี้เขตหนึ่ง เขตสอง เป็นต้น

ข้อ ๑๐ ในตำบลเดียวกันที่มีวัดตั้งแต่ ๘ วัดขึ้นไป หรือหลายตำบลรวมกัน มีวัดตั้งแต่ ๘ วัดขึ้นไป จะให้มีรองเจ้าคณะตำบล ๑ รูปก็ได้

ในกรณี ที่มีการรวมวัดในหลายตำบล ให้ขึ้นในปกครองของเจ้าคณะตำบลรูปเดียว ถ้ารวมกันเพียงสองตำบลให้คงชื่อไว้ทั้งคู่ ถ้ารวมกันเกินกว่านั้นให้คงชื่อไว้แต่ตำบลเดียวจะคงชื่อ ตำบลใดไว้ แล้วแต่จะพิจารณาเห็นสมควร

ข้อ ๑๑ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ พิจารณากำหนดเขตตำบล จำนวนวัด ในตำบล และชื่อตำบล ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้เสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณา เมื่อเจ้าคณะจังหวัด ได้ประกาศโดยอนุมัติของเจ้าคณะภาค ตามแบบทำยระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ในแถลงการณ์ คณะสงฆ์แล้ว ให้ถือเป็นเขตปกครองตำบลของคณะสงฆ์

ข้อ ๑๒ จำนวนและเขตปกครองตำบลที่ได้กำหนดไว้แล้วก่อนใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือเป็นจำนวนและเขตปกครองตำบล ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดจำนวนและเขตปกครองตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎ ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศมหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติ กำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และตามข้อ ๕ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๓๕) จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการเพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทย
ในวันพระหรือวันธรรมสวนะ พ.ศ. ๒๕๓๗^{๔๙}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทย ในวันพระหรือวันธรรมสวนะ พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทย ในวันพระหรือวันธรรมสวนะ พ.ศ. ๒๕๒๘

ข้อ ๔ คำอนุโมทนาเป็นภาษาบาลีที่พระภิกษุสงฆ์เคยอนุโมทนาในวันพระหรือวันธรรมสวนะในวัดของตนอย่างใด ก็ยังคงเป็นไปตามนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้เพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทยเข้าร่วมด้วยอีกส่วนหนึ่งเท่านั้น

ข้อ ๕ เรื่องที่จะนำมาอนุโมทนาเป็นภาษาไทยนั้น ให้อยู่ในขอบเขตแห่งหัวข้อหรือหมวดเรื่องตามที่มหาเถรสมาคมจะได้กำหนดไว้ และหัวข้อหรือหมวดเรื่องนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมโดยมหาเถรสมาคม

^{๔๙} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗

ข้อ ๖ โดยปกติ การอนุโมทนาเป็นภาษาไทยเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้น ๆ จะพึงอนุโมทนา แต่ถ้าเจ้าอาวาสขัดข้องหรือเห็นเป็นการสมควรจะมอบหมายให้รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งทำหน้าที่อนุโมทนาแทนก็ได้แต่ต้องอยู่ในเขตที่เจ้าอาวาส มอบหมาย

ข้อ ๗ กำหนดเขตการอนุโมทนาเป็นภาษาไทยนั้น กำหนดในทุกวันพระหรือวันธรรมสวนะ ในเทศกาลเข้าพรรษา ในเวลาทายกทายิการ่วมประชุมทำบุญตักบาตร แต่ถ้าวัดใดเห็นเป็นการสมควร ที่จะขยายการอนุโมทนาเป็นภาษาไทยออกไปในทุกวันพระหรือวันธรรมสวนะ ในเวลาออกพรรษา หรือในวันที่ประชาชนมาร่วมบำเพ็ญกุศลในวัดเป็นการพิเศษก็ย่อมกระทำได้ตามความเหมาะสม

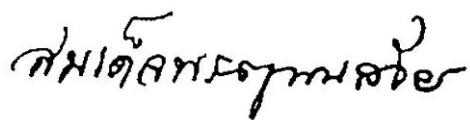
ข้อ ๘ สถานที่นั่งอนุโมทนา จะใช้นาสน์สงฆ์ที่นั่งฉ้น หรือจัดที่เป็นพิเศษขึ้นใหม่ โดยใช้ แก้วหรือจะใช้นาสน์ธรรมาสน์ สุดแต่เจ้าอาวาสจะเห็นสมควร

ข้อ ๙ กำหนดเวลาที่จะอนุโมทนาเป็นภาษาไทย ไม่ควรจะต่ำกว่า ๑๐ นาที และไม่เกิน ๒๐ นาที เว้นแต่ทายกทายิกาจะขอให้เพิ่มเวลาออกไปอีก เมื่อจบการอนุโมทนาเป็นภาษาไทยแล้วจึง อนุโมทนาเป็นภาษาบาลี ตามที่เคยปฏิบัติมา

ข้อ ๑๐ เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ทำรายงานการอนุโมทนาตามรายการที่กำหนด ไว้เสนอเจ้าคณะตามลำดับ จนถึงเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด ไม่เกินเดือนธันวาคมของทุกปี ส่วนจะให้ กำหนดนำส่งในระหว่างกันอย่างไร เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดจะกำหนด

อนึ่ง ให้เจ้าคณะจังหวัดจัดส่งรายงานการอนุโมทนาไปยังเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดไม่เกินเดือน มกราคมของปีถัดไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเพิ่มคำอนุโมทนาเป็นภาษาไทย ในวันพระหรือวันธรรมสวนะ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วาระระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศ มหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตีร แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

๒. การอนุโมทนาในโรงฉัน เป็นพระบรมพุทธานุญาต มีหลักฐานปรากฏชัดอยู่ในพระวินัยปิฎก คัมภีร์จุลวรรค ตอนวัตตขันธกะ มีพระบาลีเป็นหลักยืนยันอยู่ว่า อนุชานามิ ภิกขเว ภัตตคฺค อนุโมทิตฺตุ ตูกร ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตเพื่ออนุโมทนาในโรงฉันดังนี้

คำอนุโมทนาตามพระบรมพุทธานุญาตดังกล่าว นั้น เป็นคำสอนหรือคำให้ศีลให้พรที่พระพุทธสาวก กล่าวให้แก่ผู้ถวายภัตตาหาร ในเรื่องนี้เมื่อได้พิเคราะห์ตามคัมภีร์แล้ว น่าจะเชื่อได้เป็นมั่นเป็นเหมาะว่า ครั้งพุทธกาล คือในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ คำอนุโมทนาอยู่ในระบบคำสอนทั้งสิ้น แม้ในสมัยที่พระพุทธเจ้า นิพพานแล้วแต่พระพุทธศาสนายังตั้งอยู่ในชมพูทวีป คำอนุโมทนาจึงคงอยู่ในระบบคำสอน ครั้นพระพุทธศาสนา ได้แผ่ขยายออกมามีตั้งอยู่ในประเทศอื่นแล้วในระยะต้นๆ นั้น คำอนุโมทนาจึงคงอยู่ในระบบคำสอนแล้วจึงค่อย ๆ ขยายออกมาเป็นคำให้ศีลให้พรเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่งในภายหลัง

คำอนุโมทนาที่พระภิกษุสงฆ์ใช้อยู่ในชมพูทวีปก็ดี ในลังกาทวีปก็ดี ล้วนใช้คำภาษาบาลีทั้งสิ้น พุทธบริษัท ที่รับฟังคำอนุโมนาอยู่ย่อมรู้เรื่องในคำอนุโมนานั้นเหมือนคนไทยฟังคนไทยพูด ย่อมรู้เรื่องในขณะที่ฟังนั่นเอง

ขอกล่าวเฉพาะในประเทศไทยของเราในปัจจุบันนี้หรือแม้ในอดีตก็ตาม คำอนุโมนาที่พระภิกษุสงฆ์ไทย ใช้อยู่ก็ล้วนเป็นภาษาบาลีเช่นเดียวกัน หากผู้ใดแปลคำอนุโมนาได้หรือรู้คำที่ท่านผู้รู้แปลเป็นคำไทยไว้ จะรู้เห็นได้เองว่าคำอนุโมนาที่พระภิกษุสงฆ์ไทยใช้อนุโมนาอยู่ซึ่งท่านจัดรวบรวมไว้ในหมวดอนุโมนาวิธี ในหนังสือสวดมนต์ ฉบับหลวง มีทั้งเป็นคำสอนมีทั้งเป็นคำให้ศีลให้พร ชื่อว่าเจริญรอยตามพระบรมพุทธานุญาตเรื่องอนุโมนา และ ตามจารีตที่ท่านแต่ปางก่อนกำหนดไว้

บัดนี้ ถึงกาลสมัยอันสมควรอย่างยิ่งแล้ว ในการที่วัดทั้งหลายจะหาโอกาสที่ถ่ายทอดความรู้ให้ทายก ทายิกาแห่งวัดนั้น ๆ ตามหน้าที่ เพื่อให้ทายกทายิกาเหล่านั้นเจริญด้วยวิทย์สมบัติตามควรแก่อัตภาพ และเป็น การชี้ช่องทางให้เขาเหล่านั้นมีโอกาสที่จะได้ละสิ่งที่ควรละ ประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติ การเจริญด้วยวิทย์สมบัติที่ดี การละสิ่งที่ควรละ และการประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติที่ดี ล้วนเป็นสิ่งที่ควรปรารถนาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นทางโลก หรือทางธรรม โอกาสที่จะชี้แจงแนะนำอบรมสั่งสอนทายกทายิกาโดยไม่ต้องนัดหมายกันนั้นมีอยู่ คือในวันเวลา ที่ทายกทายิกาแห่งวัดนั้นๆ มาร่วมกันทำบุญตักบาตรในวันพระหรือวันธรรมสวนะตอนเวลาที่พระภิกษุฉันภัตตาหาร เสร็จแล้วก่อนจะยกล้ำทัพ อนุโมนาในโอกาสนั้น อันเป็นการอนุโมนาในรูปแบบคำสอนตามพระบรมพุทธานุญาต ดังกล่าวแล้ว แต่ถ้าท่านผู้มีหน้าที่ทำอนุโมนาเห็นสมควรจะอนุโมนาก่อนฉัน หรือในเวลาทีพระภิกษุรูปอื่นฉันอยู่ ก็ย่อมกระทำได้

**ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการร้องทุกข์
พ.ศ. ๒๕๓๗^{๕๐}**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ และข้อ ๕๒ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ.๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการมหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ.๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๔ พระสังฆาธิการรูปใด ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานละเมิดจรรยา ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษนั้นไม่เป็นธรรม ประสงค์จะร้องทุกข์ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง

ข้อ ๕ ในการร้องทุกข์นั้น ต้องทำเป็นคำร้องมีสำเนาหนึ่งฉบับ ระบุสถานที่และวันเดือนปีที่ร้องทุกข์ ชี้แจงแสดงเหตุผลหรือข้อผิดถูก แล้วลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์นั้น พร้อมกับสำเนาคำสั่งลงโทษ ยื่นต่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ตามความในข้อ ๔ โดยให้ส่งผ่านผู้สั่งลงโทษภายในกำหนด ๑๕ วัน นับจากวันทราบคำสั่งลงโทษ และให้ผู้สั่งลงโทษ ส่งคำร้องทุกข์ไปให้ผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ภายใน ๗ วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์

ข้อ ๖ เมื่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้พิจารณาสั่งการตามควรแก่กรณี

^{๕๐} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๗ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗

ถ้าเห็นว่า สมควรได้รับคำชี้แจงของผู้ส่งลงโทษประกอบการพิจารณาด้วย ให้ส่งสำเนา คำร้องทุกชิ้นไปยังผู้ส่งลงโทษภายในกำหนด ๗ วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกซ์ เพื่อให้ชี้แจงในการ ส่งลงโทษ เมื่อผู้ส่งลงโทษทำคำชี้แจงแล้ว ให้ส่งคำชี้แจงนั้นไปยังผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกซ์พร้อมด้วย สำเนาเอกสารอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการส่งลงโทษ ซึ่งรับรองว่าถูกต้อง ถ้าจะฟังมีภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำร้องทุกซ์

ข้อ ๗ เมื่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกซ์ได้รับคำชี้แจงตามความในข้อ ๖ วรรค ๒ แล้วให้ พิจารณาสั่งการต่อไป แต่ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรตั้งกรรมการพิจารณาก็ให้ตั้งกรรมการได้ไม่น้อยกว่า ๓ รูป และไม่เกิน ๕ รูป เพื่อพิจารณาเสนอความเห็น

ข้อ ๘ ในการพิจารณาของคณะกรรมการนั้น จะเชิญบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำเพื่อ ประกอบการพิจารณาก็ได้

ข้อ ๙ ให้การพิจารณาสั่งการของผู้รับคำร้องทุกซ์ตามความในข้อ ๖ วรรคแรก ต้องพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกซ์

ถ้ามีการสั่งให้ส่งคำชี้แจงของผู้ส่งลงโทษ ตามความในข้อ ๖ วรรค ๒ ต้องพิจารณาสั่งการ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกซ์

แต่ถ้ามีการตั้งกรรมการพิจารณาตามความในข้อ ๗ ต้องพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้น ภายในกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันได้รับคำร้องทุกซ์

ข้อ ๑๐ ให้ผู้รับคำร้องทุกซ์แจ้งผลการพิจารณาชี้ขาดแก่ผู้ส่งลงโทษและให้ผู้ส่งลงโทษ แจ้งแก่ผู้ร้องทุกซ์ทราบภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับคำสั่งแจ้งผลการพิจารณาชี้ขาดนั้น

ข้อ ๑๑ ถ้าผู้รับคำร้องทุกซ์ พิจารณาสั่งการยืนตามคำสั่งของผู้ส่งลงโทษหรือเบากว่า ผู้ร้องทุกซ์จะร้องทุกซ์ต่อไปอีกไม่ได้ แต่ถ้าผู้รับคำร้องทุกซ์พิจารณาสั่งการให้เพิ่มโทษ ผู้ร้องทุกซ์ มีสิทธิร้องทุกซ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ การพิจารณาสั่งการของผู้บังคับบัญชาชั้นนี้ เป็นที่สุด

การยื่นคำร้องทุกซ์ และการพิจารณาสั่งการตามความในวรรคต้น ให้นำความในข้อ ๕-๖-๗-๘ และข้อ ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๒ การร้องทุกซ์ตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัว จะร้องทุกซ์ แทนกันมิได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศมหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตีรึ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

**ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการจัดงานวัด
พ.ศ. ๒๕๓๗^{๕๑}**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒. ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๑๐

**หมวด ๑
บททั่วไป**

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

(๑) “เจ้าคณะ” หมายถึงผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้น ในเขตซึ่งวัดที่จะจัดงานนั้นตั้งอยู่

(๒) “เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง” สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้หมายถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และผู้กำกับการสถานีตำรวจ ในจังหวัดอื่น ให้หมายถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือรองผู้บังคับการทำหน้าที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หรือรองผู้กำกับการทำหน้าที่หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ

(๓) งานชุมชน ได้แก่งานที่วัดจัดขึ้นเองหรือมีผู้ขอจัดขึ้นภายในวัด

^{๕๑} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๖ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๗

ข้อ ๕ งานวัดตามระเบียบนี้ มี ๓ ประเภท คือ

(๑) งานเทศกาล ได้แก่ งานนมัสการปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน หรืองานประเพณีที่มีการออกร้านและมหรสพ ซึ่งเป็นงานประจำปี

(๒) งานมหรสพ ได้แก่ งานฉลองหรืองานกุศล ที่มีการออกร้านหรือมหรสพ ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราว

(๓) งานชุมนุม ได้แก่ งานที่วัดจัดขึ้นเอง หรือมีผู้ขอจัด ขึ้นภายในวัด

ข้อ ๖ การจัดงานวัดทุกประเภท จะต้องให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ศีลธรรม กฎหมาย และระเบียบ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

ข้อ ๗ การจัดงานวัดทุกประเภท ห้ามมิให้มี

(๑) การแสดงใด ๆ อันเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นพระพุทธ พระธรรม หรือพระสงฆ์

(๒) การพนัน และการหารายได้โดยวิธีเสี่ยงโชคเลียนแบบการพนัน

(๓) การเต้นรำ รำวง และการแสดงภาพนิ่งหรือภาพยนตร์ลามกอนาจาร

(๔) การแสดงระบำหรือการแสดงอย่างอื่น ที่เป็นการยั่วยุกามารมณ์

(๕) การแข่งขันมวย การทรมานสัตว์ เช่น กัดปลา ชนไก่ ชนโค เป็นต้น

(๖) การจำหน่ายสุราเมรัย และการเลี้ยงสุราเมรัย

(๗) การประกวดสาวงามและการแสดงการแต่งกายที่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม

หมวด ๒

งานเทศกาล

ข้อ ๘ ในการจัดงานเทศกาลของวัด ให้มีกรรมการจัดงานคณะหนึ่งอย่างน้อย ๗ คน มีหน้าที่วางโครงการและดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๙ คณะกรรมการจัดงานเทศกาลของวัดดังกล่าวในข้อ ๘ ประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดนั้นเป็นประธานกรรมการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองหรือผู้แทน และถ้า

(ก) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะตำบลหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

(ข) งานกำหนดตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะอำเภอหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

(ค) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้เจ้าคณะจังหวัดหรือผู้แทนเป็นที่ปรึกษา

และอธิบดีกรมการศาสนา หรือผู้แทนเข้าร่วมด้วย

(๒) กรรมการโดยการแต่งตั้ง ได้แก่ พระภิกษุในวัดนั้น อุบาสกอุบาสิกาผู้บำรุงวัดนั้น หรือบรรพชิต หรือคฤหัสถ์อื่น ที่เจ้าอาวาสวัดนั้นแต่งตั้ง

(๓) ถ้าเป็นการสมควร เจ้าอาวาสจะเชิญบุคคลอื่นเป็นกรรมการอีกคณะหนึ่งก็ได้

ข้อ ๑๐ ในโครงการจัดงานเทศกาลดังกล่าวในข้อ ๘ ให้ระบุ

- (๑) รายนามกรรมการจัดงาน
- (๒) วัตถุประสงค์ของการจัดงาน
- (๓) กำหนดวันเวลาที่จัดงาน
- (๔) ประเภทหรสพที่วัดจะจัดให้มาแสดงในงาน
- (๕) ประเภทการแสดงที่วัดจะนำออกแสดงในงาน
- (๖) ประเภทการประกวดแข่งขันที่วัดจะจัดขึ้นในงาน
- (๗) ประเภทผลประโยชน์ที่วัดจะได้จากการจัดงาน
- (๘) รายการอื่นที่สมควรจะรายงานให้ทราบ

ข้อ ๑๑ ให้เจ้าอาวาสเสนอโครงการจัดงานเทศกาล ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชา ดังนี้

- (ก) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะอำเภอ
- (ข) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะจังหวัด
- (ค) งานมีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะภาค

ทั้งนี้ นอกจากการขออนุญาตตามระเบียบแบบแผนของฝ่ายบ้านเมืองแล้วต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะดังกล่าวข้างต้น จึงจัดให้มีงานได้

ข้อ ๑๒ ห้ามมิให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ในงานเทศกาลของวัด คือ

- (๑) กุ๊ยมิเงินผู้อื่นมาลงทุน อันจะทำให้วัดเกิดข้อผูกพันคดีใช้หนี้สิน
- (๒) ให้เอกชนผูกขาดการจัดงานเทศกาลทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

ข้อ ๑๓ ผลประโยชน์จากงานเทศกาลของวัดใด ให้เป็นศาสนสมบัติของวัดนั้น

การดูแลรักษา และการจัดผลประโยชน์จากงานเทศกาลของวัดให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามความในมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๔ เมื่อเสร็จงานเทศกาลแล้ว ให้คณะกรรมการทำรายงานผล พร้อมด้วยบัญชีแสดงประเภทรายได้รายจ่าย เสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับ จนถึงเจ้าคณะผู้อนุญาตให้จัดงานเทศกาลนั้นภายใน ๖๐ วัน

หมวด ๓

งานมหรหรรรม

ข้อ ๑๕ ในการจัดงานมหรหรรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้บำรุงวัด หรือบำรุงกิจการใด ๆ ของวัด ให้จัดได้ไม่เกิน ๗ วัน ถ้ากำหนดงานตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไปให้เจ้าอาวาสวัดนั้นแต่งตั้งกรรมการจัดงานขึ้นคณะหนึ่ง ตามความในข้อ ๙ และให้ทำโครงการจัดงานตามความในข้อ ๑๐ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เฉพาะงานมีกำหนดตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะจังหวัด ถ้ามีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป ให้ขออนุญาตต่อเจ้าคณะภาค เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะดังกล่าวแล้ว จึงจัดให้มีงานได้

ในการดำเนินงานมหรณมดังกล่าวในวรรคแรก ให้นำความในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
ข้อ ๑๖ เมื่อเสร็จงานมหรณมตามความในข้อ ๑๕ แล้ว ให้รายงานผลการจัดงาน
ต่อผู้บังคับบัญชา โดยอนุโลมตามความในข้อ ๑๔

หมวด ๔

งานชุมนุม

ข้อ ๑๗ ผู้ใดจะจัดงานชุมนุมในวัด ซึ่งมีใช้งานเทศกาล หรืองานมหรณม ให้ผู้นั้นขออนุญาต
ต่อเจ้าอาวาส เมื่อเจ้าอาวาสอนุญาตแล้วจึงจัดได้ เว้นแต่กรณีที่วัดจัดขึ้นเอง

ข้อ ๑๘ งานชุมนุมซึ่งจัดขึ้นในบริเวณวัดได้ ต้องเป็นงานเกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศลทาง
พระพุทธศาสนา การส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริม
ศีลธรรม การส่งเสริมกิจการทางราชการ และการบำเพ็ญศาสนกิจของบรรพชิตและคฤหัสถ์

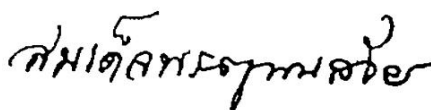
ข้อ ๑๙ ผู้ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสให้จัดงานชุมนุมในวัด จะต้องรับผิดชอบต่อวัด
ในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่วัด

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๐ เจ้าอาวาสรูปใด ผ่าฝืนระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าละเมิดจรรยาพระสังฆาธิการ
และต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยาพระสังฆาธิการ ตามความในหมวด ๔ แห่งกฎมหาเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดงานวัด พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจาก
ได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคมตรากฎ
มหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศมหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติ
กำหนดหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ ตามมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ระเบียบมหาเถรสมาคม

ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. ๒๕๓๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตี๋ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๓๙”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๒๓

ข้อ ๔ วัดที่สมควรขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ ต้องมีลักษณะทั่วไป ดังนี้

(๑) วัดที่มีเสนาสนะหรือปูชนียสถานที่ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นหลักฐานมั่นคง หรือมีการพัฒนาวัดเป็นระเบียบ สะอาด ร่มรื่น

(๒) ที่ดินที่ตั้งวัดมีบริเวณกว้างขวางพอสมควร ไม่คับแคบเกินไป มีความปลอดภัย และการคมนาคมสะดวก

(๓) ประชาชนบำรุงวัดมีความพร้อมเพรียงสมานฉันท์ให้การสนับสนุนแก่วัดเป็นอย่างดี

(๔) การปกครองพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศของมหาเถรสมาคม มีการจัดการศาสนศึกษาการศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ตามระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์เป็นอย่างดี

(๕) เจ้าอาวาสเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิต และศฤง์สภ์ในถิ่นนั้น

ข้อ ๕ การขอพระราชทานอภัยเชษฐาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีตัดลูกนิมิตอุโบสถ ให้เจ้าอาวาสทำรายงานเสนอเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บังคับบัญชาทหารในท้องถิ่นนั้น (ถ้ามี) จนถึงเจ้าคณะใหญ่ตามแบบทำยระเบียบนี้ พร้อมด้วย สำเนาประกาศพระราชทานวิสุงคามสีมา สำเนารายงานการประชุมของคณะกรรมการจัดงานวัด ประวัตินี้ ประวัตินี้เจ้าอาวาสปัจจุบัน และภาพถ่ายอุโบสถ อย่างละ ๒ ชุด

ข้อ ๖ การขอพระราชทานอภัยเชษฐาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้า อุโบสถ วิหาร หรือศาลาการเปรียญ ทรงเททองหล่อพระพุทธรูป หรือทรงประกอบพิธีอื่น ๆ ให้เจ้าอาวาส ทำรายงานเสนอเจ้าคณะผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้นและนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และ ผู้บังคับบัญชาทหารในท้องถิ่นนั้น (ถ้ามี) จนถึงเจ้าคณะใหญ่ ตามแบบทำยระเบียบนี้ พร้อมด้วย สำเนารายงานการประชุมของคณะกรรมการจัดงานวัด ประวัตินี้ ประวัตินี้เจ้าอาวาสปัจจุบัน ภาพถ่ายอุโบสถหรือเสนาสนะ อย่างละ ๒ ชุด

ข้อ ๗ การขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอภัยเชษฐาอักษรพระปรมาภิไธย หรืออักษร พระนามาภิไธย เพื่อประดิษฐานที่หน้าบันอุโบสถ หรือเสนาสนะอื่นใด หรือบนผ้าทิพย์ของพระพุทธรูป ให้เจ้าอาวาสทำรายงานเสนอเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะใหญ่ตามแบบ ทำยระเบียบนี้ พร้อมด้วยประวัตินี้ ซึ่งมีหลักฐานการเสด็จพระราชดำเนิน หรือทรงเกี่ยวข้อง โดยตรงกับวัดนี้ในอดีต ประวัตินี้ ประวัตินี้เจ้าอาวาสปัจจุบัน พร้อมภาพถ่ายอุโบสถ เสนาสนะ หรือพระพุทธรูป อย่างละ ๒ ชุด

ข้อ ๘ การขอพระราชทานนามพระพุทธรูปหรือนามศาสนวัตถุ หรือศาสนสถาน ให้ เจ้าอาวาสทำรายงานเสนอเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะใหญ่ พร้อมด้วยประวัตินี้ การสร้างและภาพถ่ายพระพุทธรูป หรือศาสนวัตถุ หรือศาสนสถานนั้น ประวัตินี้ ประวัตินี้เจ้าอาวาส ปัจจุบันพร้อมภาพถ่ายพระพุทธรูป ศาสนวัตถุ หรือศาสนสถาน อย่างละ ๒ ชุด

ข้อ ๙ รายงานการขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ ตามข้อ ๕ หรือข้อ ๖ ให้เจ้าคณะ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น และนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บังคับบัญชาทหาร ในท้องถิ่นนั้น (ถ้ามี) พิจารณาให้ความเห็นชอบ หรือความเห็นสมควรสนับสนุนในการขอพระราชทาน อภัยเชษฐาเสด็จพระราชดำเนิน และตามข้อ ๗ หรือข้อ ๘ ให้เจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น พิจารณาให้ความเห็นชอบหรือความเห็นสมควรสนับสนุนในการขอพระราชทานลงในรายงานนั้นแล้วให้ เจ้าคณะใหญ่ส่งรายงานนั้นพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานประกอบทั้ง ๒ ชุด ไปยังกรมการศาสนา ก่อนกำหนด ๖๐ วัน ถ้าพิจารณาไม่เห็นชอบด้วย หรือไม่เห็นสมควรก็ให้ระงับเสีย หรือจะสั่งการ ตามแต่จะเห็นสมควร

ข้อ ๑๐ เมื่อกรมการศาสนาได้รับรายงานขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ตามข้อ ๙ แล้วให้ดำเนินการต่อไป หากเห็นว่ามีความจำเป็น อาจส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบยังสถานที่นั้นอีกทางหนึ่ง ก่อนจะพิจารณาดำเนินการเสนอความเห็นไปยังสำนักพระราชเลขานุการก็ได้

ข้อ ๑๑ เมื่อกรมการศาสนาได้รับแจ้งผลการขอพระราชทานจากสำนักพระราชเลขานุการแล้ว ให้กรมการศาสนาแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บังคับบัญชาทหารในท้องถิ่นนั้น (ถ้ามี) นมัสการเจ้าคณะใหญ่และเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ และนมัสการเจ้าคณะจังหวัดเพื่อแจ้งเจ้าอาวาสผู้ขอพระราชทานทราบ

วัดที่ขอพระราชทานตามระเบียบนี้ จะดำเนินการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการขอพระราชทานตามความในวรรคต้นก่อน

ประกาศ ณ วันที่ ๓ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

(แบบรายงานการขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์)

เขียนที่ .....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์

เรียน เจ้าคณะตำบล.....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑.....จำนวน ๒ ชุด
- ๒.....จำนวน ๒ ชุด
- ๓.....จำนวน ๒ ชุด
- ๔.....จำนวน ๒ ชุด

กระผม พระ.....เจ้าอาวาสวัด.....

ตั้งอยู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....มีความประสงค์.....

ระหว่างวันที่.....

และในการนี้ ทางวัดและคณะกรรมการจัดงานวัดเห็นสมควร

- ๑.ขอพระราชทานอัญเชิญ.....

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี.....

ณ วัดดังกล่าว ส่วนกำหนดการและเวลาใด สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรด

- ๒. ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญอักษรพระปรมาภิไธย หรืออักษรพระ
นามาภิไธย.....(ระบุ) เพื่อประดิษฐานที่.....

๓. ขอพระราชทานนามพระพุทธรูป หรือนามศาสนวัตถุ หรือนามศาสนสถาน ให้แนบสำเนาเอกสารตามระเบียบมหาเถรสมาคม เรื่อง การขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมกับประวัติวัด ประวัติเจ้าอาวาสปัจจุบัน และภาพถ่าย จำนวน ๒ ชุด มาพร้อมกับรายงานนี้ ด้วยแล้ว

เรียนมาด้วยความเคารพ

.....
(.....)
เจ้าอาวาสวัด.....

บันทึกความเห็นของเจ้าคณะตำบล

.....
.....
.....

(.....)
เจ้าคณะตำบล.....

บันทึกความเห็นของเจ้าคณะอำเภอ

.....
.....
.....

(.....)
เจ้าคณะอำเภอ.....

บันทึกความเห็นของนายอำเภอ

.....
.....
.....

(.....)
นายอำเภอ.....

บันทึกความเห็นของเจ้าคณะจังหวัด

.....
.....
.....

(.....)
เจ้าคณะจังหวัด.....

บันทึกความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัด

.....
.....
.....

(.....)
ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

บันทึกความเห็นของผู้บังคับบัญชาทหาร (ถ้ามี)

.....
.....
.....

(.....)
ตำแหน่ง.....

บันทึกความเห็นของเจ้าคณะภาค

.....
.....
.....

(.....)
เจ้าคณะภาค.....

บันทึกความเห็นของเจ้าคณะใหญ่

.....
.....
.....

(.....)
เจ้าคณะใหญ่.....

คำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเสพยาเสพติดให้โทษ
พ.ศ. ๒๕๖๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเสพยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๖๑”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกคำสั่งหรือประกาศคณะสงฆ์อันเกี่ยวกับการห้ามภิกษุสามเณรเสพยาเสพติดให้โทษซึ่งกำหนดไว้แล้วในคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๔ ห้ามภิกษุสามเณรฉันทยาที่มีคติเหมือนสุราเมรัย และยาเสพติดให้โทษอื่นใด ที่มีคติอย่างเดียวกัน

ข้อ ๕ ห้ามภิกษุสามเณร เสพหรือฉีดยาเสพติดให้โทษทุกชนิดเข้าสู่ร่างกาย ยกเว้นกรณี ที่ปฏิบัติตามคำสั่งแพทย์เพื่อรักษาโรค

ข้อ ๖ ภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

(๑) ถ้ามิได้เป็นพระสังฆาธิการ

(ก) ให้เจ้าอาวาสเจ้าสังกัดสั่งภิกษุสามเณรรูปนั้นให้เลิกการกระทำเช่นนั้นเสีย หากสั่งแล้วยังฝ่าฝืนอีก ให้จัดการให้ภิกษุสามเณรรูปนั้นออกไปเสียจากวัดและบ้นที่กเหตุที่ให้ ออกไปนั้นในหนังสือสุทธิ แล้วรายงานตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดทราบ

(ข) ถ้าภิกษุสามเณรผู้กระทำความผิดนั้นอยู่ในท้องที่อื่นในจังหวัดเดียวกัน ให้เจ้าคณะท้องที่นั้นแจ้งแก่เจ้าอาวาสผ่านเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดแต่ถ้ามีสังกัดอยู่ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่เจ้าอาวาส ผ่านเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด เพื่อดำเนินการตามความใน (ก)

(๒) ถ้าเป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าคณะเจ้าสังกัดพิจารณาลงโทษฐานละเมิดจริยาพระสังฆาธิการตามควรแก่กรณี แต่ถ้าพระสังฆาธิการได้กระทำความผิดในเขตจังหวัดที่ตนมิได้สังกัดอยู่ ให้เจ้าคณะในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น แจ้งแก่เจ้าคณะเจ้าสังกัดของผู้กระทำความผิดเพื่อดำเนินการดังกล่าวแล้วโดยแยกการแจ้งดังนี้

(ก) ในกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

(ข) ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งแก่เจ้าคณะจังหวัดผ่านเจ้าคณะภาค

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

สมเด็จพระสังฆราช

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมฉบับนี้คือ ด้วยการดื่มสุราเมรัยหรือการเสพ หรือ ฉีดยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกาย เป็นการไม่ชอบด้วยพระวินัยและสมณวิสัย เป็นที่ตำหนิติเตียนของผู้ที่ได้พบเห็น นำความเสื่อมเสียมาสู่วงการปกครองคณะสงฆ์ และพุทธศาสนา และเคยมีระเบียบกรรมการศาสนา ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรฉันยาที่มีคติเหมือนสุราเมรัยอยู่เดิมแล้วแต่ไม่ครอบคลุมถึง ยาเสพติดให้โทษที่เกิดขึ้นภายหลัง จึงเห็นสมควรออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

คำสั่งมหาเถรสมาคม

เรื่อง ห้ามมิภิกษุสามเณรเที่ยวเตร่เตร์และพักค้างแรมตามบ้านเรือน

พ.ศ. ๒๕๒๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมออกคำสั่งมหาเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามมิภิกษุ สามเณร เที่ยวเตร่เตร์และพักค้างแรมตามบ้านเรือน พ.ศ. ๒๕๒๑”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแกลงการณ คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกคำสั่งหรือประกาศคณะสงฆ์อื่นเกี่ยวกับการห้ามมิภิกษุสามเณร เที่ยวเตร่เตร์และพักค้างแรมตามบ้านเรือน ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๔ ห้ามมิภิกษุสามเณรเที่ยวเตร่เตร์ไปในที่ต่างๆ โดยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ข้อ ๕ ห้ามมิภิกษุสามเณรพักค้างแรมตามบ้านเรือนติดต่อกันเกินสมควรโดยไม่จำเป็น

ข้อ ๖ ภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

(๑) ในกรณีที่ภิกษุสามเณรรูปนั้นมีหนังสือสุทธิโดยถูกต้อง ให้เจ้าอาวาสหรือ เจ้าคณะเจ้าของท้องที่แล้วแต่กรณี แนะนำภิกษุสามเณรรูปนั้นให้กลับสำนักเดิม พร้อมกับรายงาน เจ้าอาวาสเจ้าสังกัดทราบ โดยผ่านเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดของภิกษุสามเณร รูปนั้น

(๒) ในกรณีที่ภิกษุสามเณรรูปนั้นเมื่อสอบสวนแล้ว ปรากฏว่ามีหนังสือสุทธิปลอม ให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะเจ้าของท้องที่ดำเนินการให้ภิกษุสามเณรรูปนั้นสละสมณเพศแล้วมอบตัวให้ ฝ่ายบ้านเมืองดำเนินการตามกฎหมาย พร้อมกับรายงานเจ้าคณะตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ ๗ พระสังฆาธิการรูปใดฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าละเมิดจรรยา
พระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

สมเด็จพระสังฆราช

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือ โดยปกติภิกษุสามเณรต้องมีสังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง กับทั้งมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง แต่ปรากฏว่ามีภิกษุสามเณรบางรูปเที่ยวเตร็ดเตร่ไปในที่ต่างๆ และพักค้างแรมตามบ้านเรือนติดต่อกันโดยไม่จำเป็น การประพฤติเช่นนี้ไม่เหมาะสมกับสมณวิสัย เป็นที่ตำหนิติเตียนของประชาชนทั่วไป ประกอบกับเรื่องนี้ได้มีพระมหาสมณานัติ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดวิธีดำเนินการต่อภิกษุสามเณรที่ประพฤติดังกล่าวอยู่แล้ว แล้วยังกระจัดกระจาย และไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบันทำให้ไม่สะดวกแก่การนำมาใช้ในการบริหารการคณะสงฆ์จึงสมควรประมวลและปรับปรุงออกเป็นคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบคำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย
พ.ศ. ๒๕๒๘

หลักการ

ออกคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย

เหตุผล

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ มหาเถรสมาคมในยุคนั้นได้ประกาศให้ภิกษุสามเณรเรียน พระธรรมวินัย มีหลักฐานปรากฏอยู่ในหนังสือแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๒๖ ความว่า “มหาเถรสมาคมประชุมหารือ ว่าการศึกษาพระธรรมวินัยเวลานี้เจริญแพร่หลายมากขึ้น แต่ภิกษุสามเณรที่ยังมิได้ศึกษาก็มีอยู่เป็น จำนวนมากเพราะไม่มีระเบียบกวัดชั้นปล่อยให้เป็นไปตามใจสมัครเห็นว่าควรจะวางระเบียบกวัดชั้นให้ ศึกษาทั่วถึงกัน จึงให้ประกาศว่า ภิกษุมีพรรษายังไม่ถึง ๕ และสามเณรรูปใดที่ยังไม่มีวิทยฐานะเป็น นักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่ง ให้เจ้าอาวาสกวัดชั้นให้เรียนธรรมวินัยทุกรูปถ้าภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนไม่ ปฏิบัติ มีความผิดฐานฝ่าฝืนโอวาทของเจ้าอาวาส ถ้าและเจ้าอาวาสรูปใดไม่กวัดชั้นภิกษุสามเณร ในอาวาสของตน มีความผิดฐานละเลยต่อหน้าที่”

ตามประกาศฉบับดังกล่าวข้างต้น จะพึงเห็นได้อย่างแจ่มชัดว่า ท่านผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูงสุด เห็นเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่จะต้องให้ภิกษุ สามเณรเล่าเรียนพระธรรมวินัย เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงของภิกษุสามเณร และเพราะการศึกษา เล่าเรียนพระธรรมวินัยของภิกษุสามเณรเป็นพลปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเจริญ รุ่งเรืองและ ความมั่นคงแห่งพุทธจักรซึ่งประกอบด้วยพระศาสนา สังฆมณฑล และวัดวาอาราม เป็นตัวสืบต่ออายุ พุทธจักรให้ยั่งยืนต่อไป

อันพุทธสาวกกล่าวโดยเฉพาะภิกษุสามเณรนั้น ต้องนับว่าเป็นศาสนทายาทที่มีความสำคัญต่อพระศาสนาฝ่ายหนึ่ง ความสำคัญในคุณค่าของความเป็นศาสนทายาทที่ดี ความสำคัญในเกียรติภูมิของศาสนทายาทที่ดี ยังคงมีอยู่ในตัวท่านไม่สูญหายไปไหน แต่ต้องแอบเฉอลงไปบ้างในการเล่าเรียนศึกษาพระธรรมวินัย หรือในการเข้ารับการอบรมพระธรรมวินัย จะเหมาะกล่าวเอาไว้ว่าเพราะท่านขาดความสำคัญดังกล่าวแล้ว เห็นจะยังไม่ได้ เพราะข้อขัดข้องในการที่จะศึกษาเล่าเรียน หรือข้อขัดข้องในการที่จะเข้ารับการอบรม มิใช่จะมีเพียงประการเดียว มีอยู่หลายอย่างหลายประการด้วยกันซึ่งจะไม่นำมากล่าวในที่นี้ เพราะเชื่อว่ารู้ๆ กันอยู่ในหมู่เจ้าอาวาส และเจ้าคณะข้อขัดข้องต่างๆ ดังกล่าวนั้น เป็นสิ่งที่พอจะแก้ไขได้ มิใช่เหลือวิสัยที่จะแก้ไขแต่ต้องร่วมมือร่วมช่วยกันแก้ไขระหว่างเจ้าอาวาส และเจ้าคณะ ตลอดลงไปถึงภิกษุสามเณร

อีกประการหนึ่ง การทดสอบความรู้ในสิ่งที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา หรือในสิ่งที่ได้รับการอบรมมาในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งมีความจำเป็น ดังนั้น ในคำสั่งนี้จึงกำหนดให้มีการทดสอบความรู้ไว้อีกสักข้อหนึ่งเพื่อความเหมาะสมกับภาวะการณ์ของยุค

คำสั่งมหาเถรสมาคม^{๕๒}
เรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย
พ.ศ. ๒๕๖๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมออกคำสั่งมหาเถรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคม เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. ๒๕๖๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกประกาศให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๘๑

ข้อ ๔ พระภิกษุมีพรรษายังไม่ถึง ๕ และสามเณรรูปใดที่ยังมีวิทยฐานะเป็นนักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่ง ให้เจ้าอาวาสกวดขันให้เรียนพระธรรมวินัย หรือเข้ารับการอบรมพระธรรมวินัยทุกรูป ถ้าภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ชื่อว่าไม่ตั้งอยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส หรือประพฤติดี คำสั่งเจ้าอาวาส มีความผิดตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

อนึ่ง ถ้าและเจ้าอาวาสรูปใดไม่กวดขันภิกษุสามเณรในวัดของตน ย่อมมีความผิดฐานละเลยต่อหน้าที่

ข้อ ๕ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสและเจ้าคณะเจ้าสังกัดทุกระดับจนถึงระดับจังหวัด ร่วมกันจัดการโดยความอำนวยความสะดวกของเจ้าคณะภาคเจ้าคณะสังกัต จัดให้มีการเล่าเรียนหรือการอบรมพระธรรมวินัย ในเขตตำบลทางปกครองคณะสงฆ์นั้น ๆ ในรูปแบบ ดังนี้

^{๕๒} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ก. วัดใดในเขตตำบลนั้น พอจะจัดตั้งโรงเรียนนักรธรรมได้ ก็ให้จัดตั้งขึ้น และให้ภิกษุสามเณรในวัดอื่นมารวมเรียนด้วย

ข. ถ้าภิกษุสามเณรในเขตตำบลนั้นไม่สามารถจะร่วมเรียนได้ เพราะมีเหตุขัดข้องหลายประการก็ดี วัดแต่ละวัดในเขตตำบลนั้น ไม่อาจตั้งโรงเรียนนักรธรรมได้ก็ดี ต้องจัดให้มีการอบรมพระธรรมวินัย อนุโลมตามหลักสูตรนักรธรรมชั้นตรี

ข้อ ๖ การอบรมพระธรรมวินัยตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๕ ข. ให้ดำเนินการดังนี้

ก. วัดใดอันท่านเจ้าอาวาสให้ความรับรองว่าจะให้มีการอบรมพระธรรมวินัยให้แก่ภิกษุสามเณรในเขตเข้าพรรษา โดยเจ้าอาวาสจะเป็นผู้อบรมเอง หรือจะมอบหมายให้พระภิกษุรูปอื่นอบรมแทน ให้ถือว่าวัดนั้นมีการอบรมพระธรรมวินัยแล้ว หากภิกษุสามเณรในวัดอื่นจะมาร่วมรับการอบรมด้วยก็ได้ โดยความเห็นชอบของเจ้าอาวาสวัดนั้น

ข. ในเขตตำบลทางปกครองคณะสงฆ์ใด ไม่อาจตั้งโรงเรียนนักรธรรม หรือจัดให้มีการอบรมเฉพาะวัดได้ ให้เจ้าอาวาสวัดในเขตตำบลนั้น พร้อมด้วยเจ้าคณะเจ้าสังฆัตถ์ระดับจังหวัด จัดให้มีการอบรมพระธรรมวินัยเฉพาะกิจขึ้นในเขตเข้าพรรษา โดยจัดรวมภิกษุสามเณรในวัดนั้น ๆ ให้เข้ารับการอบรมร่วมกัน ณ วัดใดวัดหนึ่งที่เหมาะสม และต้องมีจำนวนรวมกันแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๕ รูป ในการอบรมนั้น ให้อบรมในวันโกน วันพระหรือวันธรรมสวนะเว้นวันปาฏิโมกข์วันละ ๓ ชั่วโมง ให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอ ร่วมกันจัดให้มีผู้ให้การอบรมพระธรรมวินัยอนุโลมตามหลักสูตรนักรธรรมชั้นตรี

ข้อ ๗ การอบรมพระธรรมวินัยตามข้อ ๖ ข. ทางคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สมาคมจะให้ความอุปถัมภ์แก่ผู้ให้การอบรม คิดเป็นรายวันที่มีการอบรมเป็นกัปป์ยภัณฑมูลค่าวันละ ๖๐ บาท

ข้อ ๘ ให้มีการทดสอบความรู้ในแบบตอบปัญหาที่เคยเรียกกันว่า สอบนวกะ อนุโลมตามหลักการสอบไล่ชั้นธรรมสนามหลวง จะจัดให้มีการรวมที่จังหวัดแห่งเดียว หรือจะจัดแบ่งแต่ละอำเภอ แต่ละตำบล ให้เจ้าอาวาสเจ้าคณะผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้จะตกลงกัน แต่ถ้าจะแบ่งสอบแต่ละแห่ง ต้องมีผู้สมัครเข้าสอบไม่น้อยกว่า ๒๐ รูป

สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร จะแบ่งสอบแต่ละสำนักเรียน ก็ย่อมกระทำได้ โดยไม่กำหนดจำนวนผู้สมัครสอบ

ข้อ ๙ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคเจ้าสังฆัตถ์เป็นผู้ออกข้อสอบ ส่วนการตรวจใบตอบของนักเรียน เจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอเจ้าสังฆัตถ์ ร่วมกันจัดการตรวจ อนุโลมตามแบบตรวจนักรธรรมสนามหลวง

สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร การออกข้อสอบที่ดี การตรวจใบตอบของนักเรียนก็ดี
เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร หรือเจ้าสำนักเรียนนั้นๆ จะเป็นผู้ดำเนินการสุดแต่จะตกลงกัน

ข้อ ๑๐ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด ที่จะออกกฎบัตรให้แก่ภิกษุสามเณร
ผู้เข้าสอบไล่ได้ตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร จะเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะ
กรุงเทพมหานคร หรือเจ้าสำนักเรียนนั้น ๆ สุดแต่จะตกลงกัน

ข้อ ๑๑ ให้เจ้าอาวาสและเจ้าคณะทุกระดับ จะพึงร่วมกันปฏิบัติภารกิจอันเป็นหน้าที่
ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้สำเร็จไปด้วยดี หากมีปัญหาเกิดขึ้นในการที่จะปฏิบัติ
ตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ให้เจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด หรือเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เสนอเรื่อง
ไปยังมหาเถรสมาคมผ่านสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

คำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง
พ.ศ. ๒๕๓๘^{๕๓}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงออกคำสั่งไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่องห้ามพระสงฆ์เกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๗

ข้อ ๔ ห้ามพระภิกษุสามเณรเข้าไปในที่ชุมนุม หรือในบริเวณสภาเทศบาล หรือสภาการเมืองอื่นใด หรือในที่ชุมนุมทางการเมือง ไม่ว่ากรณีใด ๆ

ข้อ ๕ ห้ามพระภิกษุสามเณรทำการใด ๆ อันเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่การหาเสียง เพื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาเทศบาล หรือสภาการเมืองอื่นใด แก่บุคคลหรือคณะบุคคลใดๆ

ข้อ ๖ ห้ามพระภิกษุสามเณรร่วมชุมนุมในการเรียกร้องสิทธิของบุคคลหรือคณะบุคคลใดๆ

ข้อ ๗ ห้ามพระภิกษุสามเณรร่วมอภิปราย หรือบรรยายเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งจัดตั้งขึ้นทั้งในวัดและนอกวัด

ข้อ ๘ ให้พระสังฆาธิการตั้งแต่ชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไป ผู้มีอำนาจหน้าที่ในทางปกครองชี้แจงแนะนำผู้อยู่ในปกครองของตนให้ทราบคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ และกวดขันอย่าให้มีการฝ่าฝืนละเมิด

^{๕๓} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

ข้อ ๙ พระภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนละเมิดคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้พระสังฆาธิการผู้ปกครองใกล้ชิดดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน

ถ้าความผิดเกิดขึ้นนอกเขตสังกัด ให้เจ้าคณะเจ้าของเขตที่ความผิดเกิดขึ้น ว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แจ้งให้พระสังฆาธิการผู้ปกครองใกล้ชิดดำเนินการ

ข้อ ๑๐ ให้พระสังฆาธิการผู้มีอำนาจหน้าที่ในทางปกครองทุกชั้นปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้โดยเคร่งครัด

สัง ณ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมเด็จพระสังฆราช

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือ โดยที่พระภิกษุได้นามว่า สมณะ แปลว่าผู้สงบ ได้นามว่า บรรพชิต แปลว่าผู้เว้นกิจกรรมอันเศร้าหมองมีโทษสมควรเป็นผู้สังวรระงับการกระทำของตนให้เป็นไป แต่ในทางสงบปราศจากโทษทั้งแก่ตนทั้งแก่หมู่คณะ ด้วยเหตุนี้ พระบรมศาสดาจึงทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามพระภิกษุสงฆ์มิให้ประพฤตินอกทางของสมณะบรรพชิต ทรงปรับโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและละเมิดในการที่ในเมืองมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเข้าเป็นสมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นธุรกิจฝ่ายบ้านเมือง เป็นหน้าที่ของฆราวาสผู้มีสิทธิตามกฎหมายโดยเฉพาะ ไม่ใช่หน้าที่ของพระภิกษุสามเณรผู้อยู่นอกเหนือการเมือง ไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แม้ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว หากบวชเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาที่ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรทันที ข้อนี้แสดงว่า ความเป็นพระภิกษุสามเณรไม่ควรแก่การเมืองโดยประการทั้งปวง การที่พระภิกษุสามเณรเข้าไปเกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนการเลือกตั้งบุคคลใดๆ เพื่อเป็นสมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาเทศบาลเป็นต้น ย่อมเป็นการประพฤติดิวิสัยของสมณบรรพชิต นำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและหมู่คณะตลอดถึงพระศาสนา เป็นที่ติเตียนของสาธุชนทั้งในและนอกพระศาสนา เพราะสมณะบรรพชิตสมควรวางตนเป็นกลาง ทำจิตให้กว้างขวาง ด้วยเมตตาทั่วไปแก่ชนทั้งปวงผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยไม่เลือกหน้า ในตำแหน่งที่มีผู้แข่งขันชิงกันมากคน พระภิกษุสามเณรเข้าช่วยให้ผู้ใดได้ย่อมเป็นที่พึงพอใจของผู้นั้น แต่ผู้ที่ไม่ได้อีกเป็นจำนวนมากกับพวกพ้องย่อมไม่พอใจ เสื่อมคลายความเคารพนับถือ ความเป็นอยู่ของพระสงฆ์และความดำรงอยู่แห่งพระศาสนาขึ้นอยู่กับความเคารพนับถือของประชาชน พระภิกษุสามเณรจึงควรทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ไม่ควรทำตนให้เป็นพวกเป็นฝ่ายของผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจะทำให้ชนทั้งหลายเห็นว่าไม่ตั้งอยู่ในธรรม เกิดความเบื่อหน่ายคลายความนับถือและติเตียนต่าง ๆ ดังเคยมีตัวอย่างปรากฏมาแล้วมากมาย

เพื่อสงวนและเชิดชูพระภิกษุสงฆ์ให้ตั้งอยู่ในฐานะอันน่าเคารพนับถือ ไม่เป็นที่ดูหมิ่นติเตียนของมหาชน และป้องกันความเสื่อมเสียของคณะสงฆ์และพระศาสนาอันมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ดำรงรักษาไว้เช่นเดียวกับบูรพาจารย์ ได้เคยมีปฏิบัติมา จึงออกคำสั่งมหาเถรสมาคมไว้ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรถือปฏิบัติต่อไป

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบคำสั่งมหาเถรสมาคม

เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพหรือสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์

พ.ศ. ๒๕๓๘

หลักการ

ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพหรือสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อปรับปรุงอำนาจในการออกคำสั่งมหาเถรสมาคมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เหตุผล

เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศ มหาเถรสมาคม และมีบทบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวใหม่ตาม มาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

คำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน
หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์
พ.ศ. ๒๕๓๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงออกคำสั่งไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

ข้อ ๔ ห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์ในโรงเรียน หรือสถานที่ต่าง ๆ ปะปนกับคฤหัสถ์ชายหญิง เช่น พิมพ์ดีด ชวเลข คอมพิวเตอร์ การบัญชี ช่างวิทยุ-โทรทัศน์ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ และวิชาชีพอย่างอื่น ที่นับว่าเป็นวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์

ข้อ ๕ ห้ามพระภิกษุสามเณรสอบแข่งขัน สอบคัดเลือก เพื่อเข้ารับราชการหรือการอาชีพอย่างคฤหัสถ์

ข้อ ๖ ห้ามพระภิกษุสามเณรสอบแข่งขันเพื่อรับทุนรัฐบาล ทุนต่างประเทศและทุนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะเดียวกัน

ข้อ ๗ พระภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

(๑) ถ้ามิได้เป็นพระสังฆาธิการ

(ก) ให้เจ้าอาวาสเจ้าสังกัดตักเตือนพระภิกษุสามเณรรูปนั้นให้เลิกกระทำเช่นนั้น เสียหากตักเตือนแล้วยังฝ่าฝืนอีก ให้จัดการให้พระภิกษุสามเณรรูปนั้นออกไปเสียจากวัด และให้บันทึกเหตุให้ออกนั้นในหนังสือสุทธิ แล้วรายงานตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดทราบ

(๒) ถ้าเป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าคณะเจ้าสังกัดพิจารณาลงโทษฐานละเมิดจริยา พระสังฆาธิการตามควรแก่กรณีแต่ถ้าพระสังฆาธิการได้กระทำความผิดในเขตจังหวัดที่ตนมิได้ สังกัดอยู่ ให้เจ้าคณะในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้นแจ้งแก่เจ้าคณะ เจ้าสังกัดของผู้กระทำความผิด เพื่อดำเนินการดังกล่าวแล้วโดยแยกการแจ้งดังนี้

(ก) ในกรุงเทพมหานครให้แจ้งแก่เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

(ข) ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งเจ้าคณะจังหวัดผ่านเจ้าคณะภาค

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคม ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคมตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือออกคำสั่งของมหาเถร-สมาคมได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๑๕ ตีร แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

คำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัด
พ.ศ. ๒๕๓๘^{๕๔}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงออกคำสั่งไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัด พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัด พ.ศ. ๒๕๒๓

ข้อ ๔ ให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัด จัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัดตามแบบท้ายคำสั่งนี้ โดยทำเป็น ๒ ชุด ชุดที่หนึ่งบันทึกลงในเล่ม แล้วเก็บรักษาไว้ที่วัดชุดที่สองบันทึกลงในแผ่น ๆ ละครูป หรือคนละหนึ่งชุดข้อความตรงกับที่บันทึกลงในเล่มเมื่อจัดทำแล้วรวบรวมส่งกรมการศาสนาภายในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

สำหรับในปีต่อ ๆ ไป ให้จัดทำเฉพาะพระภิกษุสามเณร และศิษย์วัดที่มายุ่งใหม่แล้วแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ

---

^{๕๔} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑ : วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

ข้อ ๕ ในการที่พ้นจากสังกัดวัด หรือเปลี่ยนแปลงภาวะ ให้เจ้าอาวาสหมายเหตุในทะเบียน
ประวัติ แล้วแจ้งให้กรมการศาสนาทราบ

สั่ง ณ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรและ
ศิษย์วัด พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม
ออกข้อบังคับ วาระระเบียบ หรือออกคำสั่งมหาเถรสมาคม ได้ถูกยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถร-
สมาคม ดังกล่าวขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๑๕ ตีร่ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

ทะเบียนประวัติพระภิกษุ

ที่...../.....

นาม.....ฉายา.....

นามเดิม.....นามสกุล.....

ชาติภูมิ

เกิด.....ปี.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ณ บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

นามบิดา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....

นามมารดา.....นามสกุลเดิม.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

ศาสนา.....

ก่อนบรรพชาอุปสมบท

อยู่ที่บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....อาชีพ.....

สถานที่ประกอบอาชีพ.....ตำหนิ.....

บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....จังหวัด.....

บรรพชาอุปสมบท

บรรพชาที่วัด.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

พระ.....เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบทที่วัด.....เมื่อ.....ปี.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

พระ.....วัด.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....เป็นพระอุปัชฌาย์

พระ.....วัด.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระ.....วัด.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ย้ายมาจากวัด.....แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
มาอยู่วัดนี้เมื่อ.....ว.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....
เพื่อ.....ใบสุทธิเลขที่.....

การศึกษา

การศึกษาสามัญสำเร็จชั้นสูงสุด.....พ.ศ. ....
นามสถานศึกษา.....
การศึกษาปริยัติธรรม เป็นนักธรรมชั้น.....พ.ศ. ....สำนักเรียนวัด.....
เป็นเปรียญ.....พ.ศ. ....สำนักเรียนวัด.....

ตำแหน่งหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สมณศักดิ์

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น.....พ.ศ. ....
ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น.....พ.ศ. ....
ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น.....พ.ศ. ....

(ลงชื่อ).....เจ้าของประวัติ

(.....)

บันทึกพิเศษ.....
.....
.....
.....
.....
.....

จำหน่ายออกจากวัดนี้ เมื่อ.....เพราะ.....

(ลงชื่อ).....ผู้ทำบัญชี
(.....)

(ลงชื่อ).....เจ้าอาวาส
(.....)

ทะเบียนประวัติสามเณร
นามและกมลสำเนา

ที่...../.....

นาม.....นามสกุล.....

เกิด.....ปี.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณ บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

นามบิดา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....

นามมารดา.....นามสกุลเดิม.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

ศาสนา.....

ก่อนบรรพชา

อยู่ที่บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....อาชีพ.....

สถานที่ประกอบอาชีพ.....ตำหนิ.....

บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....จังหวัด.....

บรรพชา

บรรพชาที่วัด.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....พระ.....เป็นพระอุปชฌาย์

ย้ายมาจากวัด.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....มาอยู่วัดนี้ เมื่อ.....ปี.....วันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....เพื่อ.....

ใบสุทธิเลขที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การศึกษา

การศึกษาสามัญสำเร็จชั้นสูงสุด ..... พ.ศ. ....

นามสถานศึกษา.....

การศึกษาปริยัติธรรม เป็นนักธรรมชั้น.....พ.ศ. .... สำนักเรียนวัด.....

เป็นเปรียญ.....พ.ศ. .... สำนักเรียนวัด.....

(ลงชื่อ).....เจ้าของประวัติ

(.....)

บันทึกพิเศษ.....

.....

.....

.....

.....

.....

จำหน่ายออกจากวัดนี้ เมื่อ.....เพราะ.....

(ลงชื่อ).....ผู้ทำบัญชี

(.....)

(ลงชื่อ).....เจ้าอาวาส

(.....)

ทะเบียนประวัติศิษย์วัด
นามและชาติภูมิ

ที่...../.....
นาม.....นามสกุล.....
เกิด.....ปี.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ณ บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
นามบิดา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....
นามมารดา.....นามสกุลเดิม.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
ศาสนา.....

ภูมิลำเนาก่อนมาอยู่วัดนี้

อยู่ที่บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....อาชีพ.....
สถานที่ประกอบอาชีพ.....ตำหนิ.....
บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....จังหวัด.....

การศึกษา

การศึกษาสามัญ ก่อนเข้ามาอยู่วัดนี้สำเร็จชั้นสูงสุด.....พ.ศ.....
พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....
พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....
พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....พ.ศ.....สำเร็จการศึกษาชั้น.....
การศึกษาปริยัติธรรม สอบไล่ได้ธรรมศึกษาดรี พ.ศ.....ธรรมศึกษาโท พ.ศ.....
ธรรมศึกษาเอก พ.ศ.....
มาอยู่วัดนี้เมื่อวันที่.....เดือน.....ในการปกครองของพระ.....
เพื่อ.....

(ลงชื่อ).....เจ้าของประวัติ
(.....)

บันทึกพิเศษ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จำหน่ายออกจากวัดนี้ เมื่อ.....เพราะ.....

(ลงชื่อ).....ผู้ทำบัญชี
(.....)

(ลงชื่อ).....เจ้าอาวาส
(.....)

คำสั่งมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยการปลูกต้นไม้ในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๓๘^{๕๕}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงออกคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการปลูกต้นไม้ในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคมว่าด้วยการปลูกต้นไม้ในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๐

ข้อ ๔ ให้วัดทั้งหลายซึ่งมีพื้นที่ว่างสมควรจะปลูกต้นไม้ได้ จัดการควบคุมให้ไวยาวัจจร กบปียการกร หรือคฤหัสถ์อื่นใด ปลูกต้นไม้ในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕ ประเภทต้นไม้ที่จะนำมาปลูก กำหนดให้ไว้พอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

- (๑) ไม้เนื้อแข็ง เช่น ต้นสัก ต้นเต็ง ต้นรัง ต้นยาง
- (๒) ไม้ร่มเงา เช่น ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นเสตือ
- (๓) ไม้ดอกยืนต้น เช่น ต้นชัยพฤกษ์ ต้นราชพฤกษ์
- (๔) ไม้ผลยืนต้น เช่น ต้นสมอ ต้นมะขามป้อม
- (๕) ไม้พุ่ม
- (๖) ไม้กอ เช่น กอไผ่
- (๗) พืชสมุนไพร

^{๕๕} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑ : วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

- ข้อ ๖ ลักษณะการปลูกต้นไม้ แยกลักษณะเป็น
- (๑) ปลูกเป็นแนวเขตวัด เช่น ไม้เนื้อแข็ง
  - (๒) ปลูกเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่
  - (๓) ปลูกเรียงต้น
  - (๔) ปลูกเฉพาะต้น

- ข้อ ๗ กล้าไม้ที่จะนำมาปลูก อาจได้มาจาก
- (๑) การขอจากทางราชการ
  - (๒) การขอจากเอกชนหรือสถานที่อื่นๆ
  - (๓) การเพาะหรือการตอนเป็นต้นของวัด

ข้อ ๘ ในที่ธรณีสงฆ์ หากทางวัดเห็นควรจะปลูกต้นไม้ ย่อมจะกระทำได้โดยอนุโลมตามความในข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗ ดังกล่าวข้างต้น

ข้อ ๙ วัดทั้งหลายจะปลูกต้นไม้ประเภทใดลักษณะใด สุดแต่ทางวัดจะพิจารณาเองหรือตามคำแนะนำของเจ้าคณะผู้บังคับบัญชา

หากทางวัดไม่อาจปลูกต้นไม้ลงในพื้นที่ซึ่งที่กำหนดไว้ว่าจะปลูกเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้จัดการปลูกในปีต่อไป จนกว่าจะครบตามที่วัดกำหนดไว้

เมื่อต้นไม้ที่ปลูกไว้ตายลง ให้มีการปลูกแทน จะเป็นต้นไม้ประเภทเดิมหรือต่างประเภทก็ได้

ข้อ ๑๐ เมื่อปลูกต้นไม้ประเภทใดไว้ เป็นไม้ชนิดใด จำนวนเท่าใดและเมื่อวัน เดือน ปีใดให้วัดจัดทำบันทึกเก็บไว้ที่วัด เพื่อเป็นประวัติต่อไป

ข้อ ๑๑ เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จะคอยตักเตือนชี้แจงแนะนำตลอดถึงการช่วยเหลือตามสมควร เพื่อให้วัดทั้งหลายภายในสังกัดได้ปฏิบัติตามคำสั่งตามกำลังสามารถ

ข้อ ๑๒ ย่อมเป็นการชอบในการที่วัดทั้งหลาย จะให้ความเอื้อเฟื้อเพื่อเกื้อกูลโดยชี้แจงแนะนำสนับสนุนให้ประชาชนเห็นคุณค่า และมีความรักต้นไม้กับทั้งรักในการที่จะปลูกต้นไม้ในที่ดินของตนที่พอจะปลูกได้ และเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้ชี้แจงแนะนำสนับสนุนประชาชนในเขตหมู่บ้านหรือในตำบลนั้นๆ เพื่อให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการปลูกต้นไม้ไม่ว่าจะเป็นเขตบ้านเขตวัดพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ป่า โดยให้ถือเอาวันวิสาขบูชาเป็นวันเริ่มปลูกต้นไม้

ข้อ ๑๓ วัดใดมีกำลังสามารถ เห็นประชาชนมีความต้องการกล้าไม้บางอย่างควรช่วยเหลือ
เกื้อกูลให้ประชาชนได้กล้าไม้นั้นตามความต้องการ โดยจัดให้มีกล้าไม้ขึ้นในวัดเพื่อแจกจ่ายหรือ
จะช่วยเหลือโดยประการอื่นสุดแต่ความเหมาะสม

สั่ง ณ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้คำสั่งมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการปลุกต้นไม้ในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจาก มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม
ตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือออกคำสั่งของมหาเถรสมาคมได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติ
อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๕
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

คำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง กำหนดเขตอภัยทานในพื้นที่วัด
พ.ศ. ๒๕๓๘^{๕๖}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงได้ออกคำสั่งไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องกำหนดเขตอภัยทานในพื้นที่วัด พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง กำหนดเขตอภัยทานในพื้นที่วัด พ.ศ. ๒๕๒๗

ข้อ ๔ การกำหนดเขตอภัยทานขึ้นไว้ โดยความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์บก สัตว์น้ำ ตลอดจนปักษีทวิขาติที่ไม่เป็นพิษเป็นภัย ได้อาศัยด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากการถูกเบียดเบียน หรือรบกวนด้วยประการใดๆ

ข้อ ๕ การกำหนดเขตอภัยทาน ได้กำหนดในเขตสังฆาวาสและพุทธาวาสหรือในเขตอยู่จำพรรษาที่ทางวัดประกาศกำหนดไว้ว่า เป็นเขตรับอรุณในเวลาเข้าพรรษา

ข้อ ๖ ให้เป็นหน้าที่ของวัดหรือเจ้าอาวาสจะจัดทำป้ายบอกเขตอภัยทานซึ่งมีขนาดกว้างไม่ต่ำกว่า ๓๐ เซนติเมตร และมีขนาดความยาวไม่ต่ำกว่า ๗๐ เซนติเมตร และที่แผ่นป้ายนั้นให้มีหนังสือถาวรบอกให้ชัดเจนว่า “เขตอภัยทาน”

---

^{๕๖} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑ : วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘

ข้อ ๗ ในวัดที่ไม่มีแม่น้ำลำคลองผ่านพื้นที่ของวัด ให้ติดแผ่นป้ายไว้สุดเขตพื้นที่ตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๔ ทางทิศตะวันออก ทิศตะวันตก หรือทางทิศเหนือ ทิศใต้ สุดแต่ทางวัดจะพิจารณาเห็นว่าทิศใดบ้างเป็นทางสัญจรไปมาของประชาชน ให้ติดป้ายไว้เพียง ๒ ป้ายก็พอ แต่ถ้าทางวัดเห็นว่าควรจะติดป้ายไว้ทั้ง ๔ ทิศ ก็ยอมกระทำได้

ข้อ ๘ ในวัดที่มีแม่น้ำลำคลองผ่านพื้นที่ของวัด ทางหน้าวัดและหรือทางข้างวัด ให้ติดแผ่นป้ายไว้ที่เขตหน้าวัดและหรือเขตข้างวัดแล้วแต่กรณี ไม่ต่ำกว่า ๒ แผ่นป้าย และให้ติดแผ่นป้ายในเขตบนบกอีกส่วนหนึ่งต่างหากจะเป็นจำนวนแผ่นป้ายเดียวหรือสองแผ่นป้าย สุดแต่ทางวัดจะพิจารณาเห็นสมควร

ข้อ ๙ ให้ติดแผ่นป้ายไว้ที่เสาที่ต้นไม้หรือที่อื่นใดอันมั่นคง ไม่สูงเกิน ไม่ต่ำเกิน มีความสูงต่ำพอที่ประชาชนจะเห็นได้โดยสะดวก

ข้อ ๑๐ เขตอภัยทานบนฝั่งแม่น้ำลำคลอง เป็นเครื่องหมายบอกบ่งให้รู้ว่าภายในแม่น้ำลำคลองตลอดเขตอภัยทานนั้น นับจากตลิ่งหรือฝั่งออกไปไม่เกิน ๓ วา (อุทกทุกเขป) จะเป็นที่อยู่อย่างปลอดภัยของฝูงปลาמצาชาตินานาพันธุ์ จะไม่ถูกเบียดเบียนรบกวนด้วยประการใดๆ จากประชาชน นอกจากนั้น ยังอาจได้อาศัยอาหารหากินจากผู้มีเมตตากรุณา คือภิกษุสามเณรและประชาชนผู้ใจบุญทั้งหลายตามสมควร

ข้อ ๑๑ ให้เป็นหน้าที่ของวัดนั้นๆ จะแนะนำชักชวนขอรับรองประชาชนในหมู่บ้านนั้น ตำบลนั้นหรือแม้นในที่อื่น ให้เห็นความสำคัญของเขตอภัยทานแล้วให้ความสนับสนุนโดยไม่รบกวนเบียดเบียนสัตว์บกสัตว์น้ำหรือหมู่คนที่อาศัยอยู่ในเขตอภัยทาน

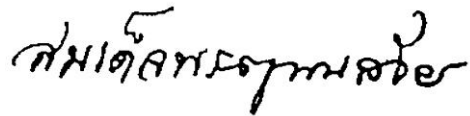
ข้อ ๑๒ วัดใดที่เขตอภัยทานอยู่บนฝั่งแม่น้ำลำคลอง และมีฝูงปลาอาศัยอยู่ ให้วัดนั้นรายงานไปยังเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัด โดยแจ้งชื่อวัด ตำบล อำเภอ จังหวัด และถ้าจะสามารถแจ้งประเภทปลาแต่ละชนิดได้ให้รายงานด้วย

เมื่อเจ้าคณะตำบลได้รับรายงานจากเจ้าอาวาสแล้ว ให้จัดทำบัญชีรายชื่อวัดที่ได้รับรายงานนั้นส่งเจ้าคณะอำเภอเจ้าสังกัด ให้เจ้าคณะอำเภอส่งบัญชีรายชื่อวัดนั้นไปยังเจ้าคณะเจ้าสังกัด เจ้าคณะจังหวัดส่งบัญชีนั้นไปยังเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดและให้รวมไว้ที่เจ้าคณะภาคเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ

อนึ่ง การส่งบัญชีวัดไปยังเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด ถ้าวัดใดในปีต่อ ๆ มาไม่มีฝูงปลาอาศัยอยู่ในเขตอภัยทานบนฝั่ง ให้วัดนั้นรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดมิให้เกินเดือนมีนาคมของปีถัดไป

ข้อ ๑๓ ให้เจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้
ในการที่จะชี้แจงแนะนำสั่งการแก่เจ้าคณะเจ้าอาวาสในสังกัด หากมีปัญหาในตัวบทหรือในทางปฏิบัติ
ตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดเขตอภัยทานในพื้นที่วัด พ.ศ. ๒๕๓๘
เนื่องจาก มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากฎมหาเถรสมาคม
ออกข้อบังคับ วาจาระเบียบ หรือออกคำสั่งของมหาเถรสมาคมได้ถูกยกเลิก และได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของ
มหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบคำสั่งมหาเถรสมาคม
เรื่อง ควบคุมการเรียไร
พ.ศ. ๒๕๓๙**

หลักการ

ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อปรับปรุงอำนาจในการออกคำสั่งมหาเถรสมาคมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เหตุผล

เนื่องจากได้มีการยกเลิกมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งให้อำนาจมหาเถรสมาคม ตรากรรมมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือออกคำสั่งของมหาเถรสมาคม ได้ยกเลิกและได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงจำเป็นต้องออกคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

คำสั่งมหาเถรสมาคม

เรื่อง ควบคุมการเรียไร

พ.ศ. ๒๕๓๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมจึงออกคำสั่งไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙”

ข้อ ๒ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ.๒๕๒๗

ข้อ ๔ ในคำสั่งนี้ การเรียไร หมายถึง การขอรวมตลอดถึงการซื้อขายแลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยอ้อม ว่ามิใช่เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการตามธรรมดา และให้มีความหมายถึง การออกเรียไร การแจกซองฎีกา การบอกบุญบรรณ โดยสาร การกัณฑ์โดยสาร การใช้จ่ายพาหนะบรรทุกุณนิมิต พระพุทธรูปประพรม น้ำพระพุทธรมนต์ การตั้งองค์ฐินผ้าป่าตามสถานที่ต่าง ๆ การบอกบุญโดยใช้บาตรจำลองกระบอไม้ไผ่ กระจบองผ้าป่า การโฆษณาบอกบุญทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ทางสถานีโทรทัศน์ หรือทางสื่อมวลชนอื่น ๆ เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อ ๕ ห้ามมิให้วัดหรือพระภิกษุสามเณรทำการเรียไร หรือมอบหมายหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำการเรียไร ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม เพื่อประโยชน์แก่วัดหรือพระศาสนา หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นใดแก่ตนหรือผู้อื่นเว้นแต่ในกรณีที่กำหนดไว้ในคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีการบำเพ็ญกุศลในวัด ซึ่งเป็นงานประจำปี หรืองานพิเศษถ้าจะมีการเรียไร การโฆษณาเรียไร และการรับเงิน หรือทรัพย์สินจากการเรียไรให้กระทำเฉพาะภายในบริเวณวัด ห้ามมิให้กระทำนอกบริเวณวัด

ข้อ ๗ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการเรียไร ๒ คณะ

(๑) คณะกรรมการควบคุมการเรียไรส่วนกลาง ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง ตามมติมหาเถรสมาคม มีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๕ ไม่เกิน ๙ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑.๑) อนุมัติและควบคุมการเรียไรทั่วประเทศ

(๑.๒) อนุมัติและควบคุมการเรียไร ทางสถานีวิทยุ ทางโทรทัศน์ และทาง สื่อมวลชนอื่น ๆ

(๑.๓) เพิกถอนการเรียไรทุกประเภทที่ผิดวัตถุประสงค์หรือไม่เหมาะสม

(๑.๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการเรียไรตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

(๒) คณะกรรมการควบคุมการเรียไรส่วนจังหวัด ซึ่งเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด แต่งตั้งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๕ ไม่เกิน ๙ โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๒.๑) อนุมัติและควบคุมการเรียไรภายในจังหวัด

(๒.๒) อนุมัติและควบคุมการเรียไรของจังหวัดอื่นที่มาขอเรียไรในจังหวัด ที่รับผิดชอบ

(๒.๓) เพิกถอนการเรียไรภายในจังหวัดที่ผิดวัตถุประสงค์หรือไม่เหมาะสม

(๒.๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการเรียไรที่คณะกรรมการเรียไรส่วนกลาง หรือมหาเถรสมาคมมอบหมาย

ข้อ ๘ ถ้ามีกรณีจำเป็นจะต้องทำการเรียไรนอกบริเวณวัด เพื่อก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ ถาวรวัตถุใด ถาวรวัตถุนั้นต้องได้มีการก่อสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ไว้แล้วไม่น้อยกว่าครึ่งของ งานก่อสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ทั้งหมด และให้เจ้าอาวาสปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ให้รายงานขออนุมัติการเรียไร

(๑.๑) ในกรณีการเรียไรภายในจังหวัด เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ จนถึง เจ้าคณะอำเภอเจ้าสังกัด เมื่อเจ้าคณะอำเภอเจ้าสังกัดเห็นชอบแล้วให้เสนอไปยังคณะกรรมการ ควบคุมการเรียไรส่วนจังหวัดพิจารณาโดยผ่านสำนักงานเจ้าคณะจังหวัด

ในกรณีที่มีความประสงค์จะทำการเรียไรข้ามจังหวัดเมื่อได้รับอนุมัติให้ทำการเรียไร ภายในจังหวัดแล้ว ให้ทำเรื่องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของจังหวัด ที่จะข้ามไปเรียไร โดยผ่านสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด

(๑.๒) ในกรณีการเรียไรทั่วประเทศ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึง เจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด เมื่อเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้เสนอไปยัง คณะกรรมการควบคุมการเรียไรส่วนกลาง เพื่อพิจารณาโดยผ่านสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในรายงานขออนุมัติทำการเรียไธตามความใน (๑.๑) และ (๑.๒) ให้แสดงรายการก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ จำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่จะทำการเรียไธ กำหนดเวลาทำการเรียไธ และข้อความที่จะโฆษณาเรียไธ

(๒) เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไธตามข้อ ๗ (๑) หรือข้อ ๗ (๒) แล้ว จึงให้จัดการขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไธต่อไป

(๓) ในกรณีได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไธแล้ว ห้ามพระภิกษุสามเณรออกทำการเรียไธด้วยตนเอง และต้องปฏิบัติให้ชอบด้วยวิธีการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไธทุกประการ

(๔) เมื่อครบกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ทำการเรียไธแล้วให้รายงานยอดรายรับรายจ่าย เงินและทรัพย์สินในการเรียไธเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ จนถึงคณะกรรมการควบคุมการเรียไธตามข้อ ๗ (๑) หรือ ข้อ ๗ (๒) ที่อนุญาต ผ่านสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดหรือสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคมแล้วแต่กรณี เมื่อได้ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินไปในการก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุนั้นเสร็จแล้ว ก็ให้รายงานตามลำดับดังกล่าวข้างต้น

ข้อ ๘ พระภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคม

(๑) ถ้ามิได้เป็นพระสังฆาธิการ

(๑.๑) เมื่อเจ้าอาวาสเจ้าสังกัดได้ทราบความผิดนั้นแล้วให้จัดการให้พระภิกษุสามเณรรูปนั้นออกไปเสียจากวัด หากไม่ยอมออก เป็นการขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ให้ขออารักขาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง และให้บันทึกเหตุที่ให้ออกนั้นในหนังสือสุทธิด้วย หรือ

(๑.๒) เมื่อเจ้าคณะในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้นได้ทราบความผิดนั้นแล้ว ถ้าผู้ฝ่าฝืนมีสังกัดอยู่ในจังหวัดเดียวกันให้แจ้งแก่เจ้าอาวาสผ่านเจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด แต่ถ้ามีสังกัดอยู่ต่างจังหวัดให้แจ้งแก่เจ้าอาวาสผ่านเจ้าสังกัดเพื่อดำเนินการตามความใน (๑.๑)

(๒) ถ้าเป็นพระสังฆาธิการ ให้เจ้าคณะเจ้าสังกัดพิจารณาลงโทษฐานละเมิดจริยาพระสังฆาธิการตามควรแก่กรณี แต่ถ้าพระสังฆาธิการได้กระทำผิดในเขตจังหวัดที่ตนมิได้สังกัดอยู่ให้เจ้าคณะในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้นแจ้งแก่เจ้าคณะสังกัดของผู้กระทำผิดเพื่อดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

(๒.๒) ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งแก่เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะภาคแล้วแต่จะเห็นสมควร

(๒.๓) ถ้าปรากฏว่าความผิดตามกรณี (๑) หรือ (๒) เป็นความผิดอาญาด้วยย่อมจะมีโทษตามกฎหมายอีกต่างหากจากโทษที่ได้รับจากเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะเจ้าสังกัด

ข้อ ๑๐ คำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ มิให้ใช้บังคับแก่การเรียไร ดังต่อไปนี้

- (๑) การเรียไรในทางการคณะสงฆ์ หรือ
- (๒) การเรียไรที่มหาเถรสมาคมอนุมัติเฉพาะเรื่อง

สั่ง ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

สมเด็จพระญาณสังวร

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๔/๒๕๓๙

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๐/๒๕๓๙

เรื่อง การควบคุมดูแลผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๔/๒๕๓๙ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่ได้มีข่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมอันเลวร้ายของผู้อาศัยผ้าเหลืองทำความเสื่อมเสียต่อสถาบันพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะกรณีของนายยอดชิต เสือผู้ อดีตพระภิกษุ วัดถ้ำเขาปูน จังหวัดกาญจนบุรี ได้สังหารนางสาวโจแอน มาเซเตอร์ นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ ขณะมาเที่ยวที่วัดถ้ำเขาปูน ดังที่เป็นข่าวแพร่หลาย นั้น

เรื่องนี้ กระทรวงศึกษาธิการถือเป็นนโยบายสำคัญที่สุดที่จะต้องรีบดำเนินการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีบัญชาให้มีการประชุม ประกอบด้วย นายสุขวิช รังสิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายถวัลย์ ทงมี อธิบดีกรมการศาสนา นายจรวย หนูคง รองอธิบดีกรมการศาสนา และนายสุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม พร้อมกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้พิจารณาเห็นว่า การที่บุคคลไม่ดีเข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรแล้วกระทำความผิดพระวินัย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากที่พระอุปัชฌาย์ไม่เข้มงวดกวดขันตรวจสอบผู้ที่จะบรรพชาอุปสมบทให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคม และเมื่อบรรพชาอุปสมบทเข้ามาแล้ว พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ และเจ้าคณะผู้ปกครองต้องให้การอบรมสั่งสอนให้รู้หลักธรรมและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พร้อมกันนี้เห็นว่าควรให้มีการจัดทำบัตรประจำตัวพระภิกษุสามเณร เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบข้อมูล

จึงขอเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณามีมติถวายให้เจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการดังนี้

๑. ให้พระอุปัชฌาย์เข้มงวดกวดขันการตรวจสอบประวัติคุณสมบัติผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ให้บรรพชาอุปสมบทเฉพาะคนที่มีความประพฤติดี โดยให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

๒. ให้พระอุปัชฌาย์ เมื่อได้บรรพชาอุปสมบทรูปใดแล้ว ต้องอบรมสั่งสอนให้รู้หลักธรรม และปฏิบัติตามพระธรรมวินัย โดยจะต้องดูแลให้ครบ ๕ ปี ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) หากมีความจำเป็นที่จะต้องไปอยู่ที่อื่น พระอุปัชฌาย์จะต้องฝากเจ้าอาวาสวัดนั้น ปกครองดูแลสั่งสอนแทน

๓. ให้เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ กวดขันสอดส่องดูแลพระภิกษุ สามเณร ในปกครองให้ประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีจริยวัตรที่ดีงาม เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของ ประชาชน และให้เจ้าคณะผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบปกครองพระสงฆ์ในสังกัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย หากพบผู้ใดแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์หรือประพฤติผิดพระธรรมวินัย ต้องรีบพิจารณาโทษอย่างฉับไว และจริงจังเพื่อกำจัดอัสสัมชัญให้หมดไป

จึงขอประทานเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว ลงมติเห็นชอบตามข้อเสนอและให้แจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด ทราบและถือปฏิบัติ พร้อมทั้งให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

๑. สมเด็จพระพุทธาจารย์	ประธานกรรมการ
๒. พระอุดมญาณโมลี	กรรมการ
๓. พระธรรมวโรดม	กรรมการ
๔. พระธรรมปัญญาจารย์	กรรมการ
๕. พระธรรมกิตติวงศ์	กรรมการ
๖. รองอธิบดีกรมการศาสนา (นายจรรวย หนูคง)	กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม	กรรมการและเลขานุการ

เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขป้องกัน เกี่ยวกับเรื่องที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่พระพุทธศาสนา และดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องขอรับรองรายงานการประชุม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเห็นสมควรส่งเรื่องให้ฝ่ายสังฆการ เพื่อดำเนินการตามมติ มหาเถรสมาคมต่อไป

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๐

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๕๐/๒๕๔๐

เรื่อง การเลี้ยงสัตว์และการทารุณกรรมสัตว์ในเขตอาราม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ด้วยนางสาวโซไรดา ซาลวาลา ผู้ก่อตั้งกรรมการและเลขาธิการมูลนิธิเพื่อนช้าง ได้ร้องเรียนไปยังกระทรวงศึกษาธิการว่า เจ้าอาวาสวัดพิชอุดม จังหวัดปทุมธานีได้เลี้ยงช้างพลายเพชรไว้ เมื่อมูลนิธิเพื่อนช้างขอช้างไปดูแลรักษา ณ โรงพยาบาลช้าง เจ้าอาวาสวัดพิชอุดมก็ปฏิเสธ อ้างว่า เลี้ยงมานานแล้ว ครั้นต่อมาปรากฏว่า ช้างพลายเพชรถูกยิงจนเสียชีวิตผู้ร้องเห็นว่า เป็นสัตว์ใหญ่ บริโภคอาหารถึงวันละ ๒๐๐ กิโลกรัม จึงจะเพียงพอต่อร่างกายต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ร่มเย็นและเป็นบริเวณกว้าง มีน้ำดื่มสะอาด แต่เจ้าอาวาสกลับนำช้างมาล่อมโซ่ขนาดสั้น มีการขายกล้วยนำเงินเข้าวัด ช้างไม่ได้บริโภคอาหารครบตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยหญ้า พืชไร่ ใปไม้ ฯลฯ นอกจากนี้มีวัดเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ มีสัตว์ป่า เช่น ช้าง กวาง หมู นกชนิดต่าง ๆ และสัตว์อื่น ๆ ไว้ให้ผู้มาเยือน ซึ่งอาหารนำรายได้เข้าวัดสัตว์เหล่านั้นไม่ได้บริโภคอาหารตามสมควรได้ ทั้งไม่ถูกประเภท และไม่ได้รับในปริมาณที่เพียงพอ ทำให้สัตว์เกิดความเครียดมีอาการงอนงอน มั่ว ดุร้าย เมื่อสัตว์หลุดออกมาจากที่คุมขังก็เข้าทำร้ายผู้คนและทรัพย์สิน ทั้งที่ไม่ใช่ความผิดของสัตว์เหล่านั้น เพราะสถานที่อยู่อาศัยของสัตว์เหล่านั้นคือป่า มีไร่บ้านเรือนหรือวัด จึงขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาดำเนินการให้วัดต่าง ๆ ละเว้นการนำสัตว์ป่าต่าง ๆ มากักขังไว้ ซึ่งเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการขอให้กรมการศาสนาหาแนวทางแก้ปัญหาด้วย

กรมการศาสนาได้นำเสนอมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมให้เลื่อนการพิจารณาไปก่อน โดยกรมการศาสนาจัดหาพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาประกอบการพิจารณาด้วย

บัดนี้ กรมการศาสนาได้นำพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว ตามที่แนบถวายมาพร้อมนี้

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติให้กรมการศาสนาแจ้งวัดต่าง ๆ ทราบ และถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าโดยเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเห็นสมควรส่งเรื่องให้ฝ่ายสังฆการดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

(นายสำรวย สารัตน์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

๙ มิ.ย. ๒๕๔๐

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๑

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๕๓/๒๕๕๑

เรื่อง พระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินรวบ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๑ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่เป็นข่าวปรากฏทางสื่อมวลชน กรณีพระภิกษุบางรูปแสดงตนเป็นอาจารย์ไปช่วยแก่ประชาชน จนเป็นข่าวติดต่อกันมาหลายสัปดาห์ทำให้ประชาชนพากันลุ่มหลงในการพนัน ไม่สมควรที่พระภิกษุจะพึงกระทำ ซึ่งเรื่องนี้มหาเถรสมาคมมีมติให้กรรมการศาสนามีหนังสือแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดกำชับไปยังวัดในเขตปกครองปฏิบัติตามประกาศของคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุแสดงตนเป็นอาจารย์ไปช่วย นั้น

เนื่องจากยังปรากฏพฤติกรรมบอกไปช่วยของพระภิกษุบางรูป และสื่อมวลชนยังคงลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องตลอดมา จน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีมีความห่วงเรื่องนี้มาก และได้ปรารภในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑ แสดงความเป็นห่วงในกรณีนี้เป็นอย่างมาก แม้มหาเถรสมาคมจะมีมติควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงการปรามเท่านั้น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึง ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาเป็นผลเสียต่อพระพุทธศาสนาได้ จึงอยากให้หาทางแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์พระภิกษุบางรูปไปช่วยอย่างเป็นรูปธรรม และ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอาคม เองอ้วน) ได้สั่งการให้กรรมการศาสนิจำหนดดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

จึงเห็นสมควรนำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อให้กรรมการศาสนาดำเนินการ

๑. ให้กรรมการศาสนามีหนังสือแจ้งเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ทุกระดับให้กวัดขันสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้ประพฤติปฏิบัติตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากกินรวบอย่างเคร่งครัด หากพบพระภิกษุสามเณรรูปใดมีพฤติกรรมบอกไปช่วย ต้องรีบพิจารณาโทษอย่างฉับไว และจริงจัง

๒. ให้กรมการศาสนามีหนังสือแจ้งศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอให้รับสนองงาน คณะสงฆ์ในเรื่องนี้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลืองานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. กรมการศาสนาจะตั้งศูนย์โทรศัพท์สายด่วนเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยจะมีคณะทำงานประจำ อยู่ที่ศูนย์ หากมีเรื่องราวเกิดขึ้นจะได้สนองงานคณะสงฆ์ได้ทันที่

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติ

๑. ให้กรมการศาสนาจัดพิมพ์ประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุแสดงตนเป็นอาจารย์ บอกเลขสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือสลากกินรวบ พ.ศ. ๒๔๙๘ แล้วมีหนังสือแจ้งไปยังพระภิกษุผู้ดำรง ตำแหน่งผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ จนถึงเจ้าอาวาส ให้กวดขันสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครอง ให้ปฏิบัติตาม ประกาศคณะสงฆ์ดังกล่าวอย่างเคร่งครัด หากพบพระภิกษุสามเณรรูปใดมีพฤติกรรมบอกใบ้ ให้หวย อันเป็นการฝ่าฝืนประกาศคณะสงฆ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ต้องรีบพิจารณาโทษอย่างฉับไวและจริงจัง

๒. ให้กรมการศาสนารายงานกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแจ้งศึกษาธิการจังหวัดและ ศึกษาธิการอำเภอ ให้รับสนองงานของคณะสงฆ์ในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลืองานของคณะสงฆ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้ขออารักขาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ อย่างทันที่

๓. ให้กรมการศาสนาตั้งศูนย์โทรศัพท์สายด่วนเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะโดยมีเจ้าหน้าที่ ประจำศูนย์ เมื่อได้รับข้อมูลให้นมัสการไปยังเจ้าคณะภาค เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานได้ทันที่ ซึ่งในการ นี้ กรมการศาสนาได้กำหนดหมายเลขโทรศัพท์สายด่วน คือ หมายเลข ๒๘๒ - ๒๔๕๗ และ ๖๒๘ - ๕๒๑๖ และแฟกซ์หมายเลข ๒๘๐ - ๑๒๘๙ และหมายเลข ๒๘๑ - ๕๐๙๓ และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเห็นสมควรส่งเรื่องให้ฝ่ายสังฆการดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๒

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๔๗/๒๕๔๒

เรื่อง ขอให้เจ้าคณะผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแลวัดในสังกัด

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ด้วยนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เชิญอธิบดีกรมการศาสนาไปรับทราบด้วยวาจาเกี่ยวกับเรื่องที่คุณธรรมรัฐมนตรีปรารภว่า พระสงฆ์ในปัจจุบันดำเนินการบางเรื่องในลักษณะพุทธพาณิชย์รวมทั้งการบอกใบ้หวย และกระทำพิธีในลักษณะไสยศาสตร์ต่าง ๆ มาก น่าจะเป็นการมอมเมาประชาชนจนเกินไป คณะสงฆ์น่าจะพิจารณาเรื่องนี้โดยรอบคอบ รวมทั้งหาทางป้องกันแก้ไขให้วัดและพระสงฆ์สังวรในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการนำความถูกต้องชัดเจนในวัตรปฏิบัติมาสู่ประชาชน ซึ่งจะเป็นทางมาแห่งความเลื่อมใสศรัทธาและให้ประชาชนทั่วไปยึดมั่นในพระรัตนตรัยเป็นสรณะ กรมการศาสนาเห็นว่าน่าจะเวียนแจ้งระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง รวมทั้งมติมหาเถรสมาคม เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ให้วัดและพระสงฆ์ได้ทราบเป็นการย้ำในหลักปฏิบัติของคุณธรรมสงฆ์อีกครั้งหนึ่งก็จะเป็นการป้องปรามเรื่องนี้ได้อีกทางหนึ่ง กรมการศานานำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่าให้กรมการศาสนาแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดทราบเพื่อแจ้งวัดทุกวัดในสังกัดปฏิบัติตามประกาศของทางคณะสงฆ์ เรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือสลากกินรวบ และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องข้อกับเรื่องเครื่องกลางของคลัง และวัดอุ้มงคลต่าง ๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และเห็นสมควรส่งเรื่องให้ฝ่ายสังฆการ ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

(นายสำรวย สารัตถ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๕/๒๕๔๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๘๘/๒๕๔๓

เรื่อง จัดรายการวิทยุโทรทัศน์เผยแพร่พระพุทธศาสนา

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๕/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ด้วยในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๘/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๒ เลขาธิการมหาเถรสมาคมได้นำเรื่องเกี่ยวกับการเรียไร ซึ่งหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๒ ลงข่าวว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) ได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่า มีรายการธรรมะที่พระภิกษุไปจัดรายการวิทยุ รวม ๘ รายการ มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หมิ่นเหม่ต่อพระวินัย ส่วนใหญ่จะเน้นการเรียไรมากกว่าสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีบางรายการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้าไปในรายการเพื่อปรึกษาปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะมีสุภาพสตรีโทรศัพท์เข้าไปปรึกษาปัญหาหัวใจด้วย เสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา เพื่อกรรมการศาสนาจะได้ขอความร่วมมือจากพระภิกษุสามเณรที่ออกรายการวิทยุต่อไป ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วลงมติว่า เรื่องนี้มหาเถรสมาคมเคยมีมติและกวดขันมาโดยลำดับ แต่เมื่อปรากฏว่ายังมีการกระทำที่ขัดต่อพระธรรมวินัยและขัดต่อคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙ อยู่ต้องรีบดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงขอให้กรรมการศาสนารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเสนอมหาเถรสมาคม นั้น

ต่อมากรรมการศาสนาได้มีหนังสือที่ ศธ ๐๓๐๗/๑๓๒๒๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อขอข้อมูลพระภิกษุที่จัดรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกรมประชาสัมพันธ์ ได้มีหนังสือที่ นร ๑๙๐๕/๑๑๒๖๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ และหนังสือที่ นร ๑๙๐๕/๘๑๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๓ พอสรุปได้ดังนี้ กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะสำนักงานกลางเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตได้รวบรวมข้อมูลและสรุปผลการตรวจสอบรายการธรรมะทางสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบ เอ.เอ็ม จำนวน ๓๘ สถานี ที่มีรายการธรรมะปฏิบัติฝ่าฝืนกฎระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คือ เชิญชวนพุทธศาสนิกชนบริจาคทรัพย์ ตลอด

รายการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม เผยแพร่คำสอนไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาพร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์จากกรมการศาสนาช่วยพิจารณา ๒ เรื่อง คือ

๑. หลวงตามหาบัวได้ออกอากาศเผยแพร่ธรรมะหลายสถานีพร้อมทั้งเชิญชวนประชาชนช่วยบริจาคทรัพย์ช่วยชาติ โดยไม่ขออนุญาต ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. พระครูโสภณธรรมานุศาสน์ เจ้าอาวาสวัดมหาโลก ได้มีหนังสือที่ วล.พิเศษ/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๓ ขอให้กรมประชาสัมพันธ์พิจารณาอนุโลมให้รายการธรรมะสามารถเรียไรได้ เพื่อนำมาเป็นค่าสถานีว่า กรมประชาสัมพันธ์จะอนุโลมให้รายการธรรมะสามารถเรียไรได้หรือไม่ หากอนุโลมให้เรียไรหรือบอกบุญได้จะกระทำได้น้อยมากน้อยเพียงใด เพื่อกรมประชาสัมพันธ์จะได้แจ้งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงถือปฏิบัติต่อไป รายละเอียดตามสำเนาหนังสือกรมประชาสัมพันธ์ที่ได้แนบพุดถวายและถวายมาพร้อมนี้

กรมการศาสนาพิจารณาแล้วเห็นควรแจ้งให้กรมประชาสัมพันธ์ทราบ ว่า วัดทุกวัดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙ อย่างเคร่งครัด และถ้าหากวัดใดมีความประสงค์จะทำการเรียไร หรือการโฆษณาเรียไร ก็สามารถทำได้ตามความในข้อ ๖ แห่งคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือวัดใดมีความจำเป็นจะต้องทำการเรียไรนอกบริเวณวัดเพื่อก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ ให้กระทำได้ โดยปฏิบัติตามความในข้อ ๘. (๑) (๒) (๓) และ (๔) แห่งคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙ พร้อมทั้งมีหนังสือนมัสการไปยังเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดให้ช่วยสอดส่องดูแลวัดในสังกัดปฏิบัติตามคำสั่งของมหาเถรสมาคมโดยเคร่งครัดต่อไป เห็นสมควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา เพื่อกรมการศาสนาจะได้ดำเนินการต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติ

๑. เห็นชอบตามที่กรมการศาสนาเสนอ
๒. ให้กรมการศาสนาแจ้งกรมประชาสัมพันธ์ทราบคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๙
๓. ให้กรมการศาสนาติดตามเก็บข้อมูล บันทึกเทปตามสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่ออกอากาศเรียไร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

(นายไพบูลย์ เสียงก้อง)

อธิบดีกรมการศาสนา
เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕๒๓/๒๕๕๓

เรื่อง พระภิกษุสามเณรผลิตยาและขายยาแผนโบราณภายในวัด

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้มีหนังสือ ที่ สธ ๐๘๐๔/๓/๘๗๙๒ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่า มีพระภิกษุ วัดและสำนักสงฆ์จำนวนมากเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ในหลายลักษณะ ดังนี้

๑. ใช้วัดเป็นสถานที่ผลิตยา โดยพระภิกษುದำเนินการเองหรือยอมให้บุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการโดยพระภิกษุหรือวัดได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

๒. พระภิกษุรับยาจากบุคคลภายนอกมาขายเอากำไรอีกต่อหนึ่ง บางครั้งใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการกระจายยาไปยังแหล่งอื่น ๆ ทั่วประเทศ

๓. พระภิกษุรับยาจากบุคคลภายนอกเอาชื่อไปแอบอ้าง ว่ายานั้นได้ผ่านการปลุกเสกและรับรองสรรพคุณ

๔. โฆษณาตามสื่อสิ่งพิมพ์ หลอกหลวงประชาชนว่าวัดหรือสำนักสงฆ์มียาดี สามารถรักษาโรคภัยได้โดยให้สั่งซื้อทางไปรษณีย์ หรือไปซื้อที่วัด

การกระทำข้างต้นนั้นเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ หลายสถาน เช่น ผลิตยาและขายยาโดยไม่ได้รับอนุญาต ผลิตยาและขายยาที่มีได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา โฆษณาขายยาโดยไม่ได้รับอนุญาต โฆษณาสรรพคุณเป็นเท็จจริงหรือเกินจริง ฯลฯ ซึ่งแต่ละข้อหามีระวางโทษจำหรือปรับ หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้พยายามแนะนำและตักเตือนวัดและสำนักสงฆ์หลายแห่งมิให้กระทำผิด แต่บางรายที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงโดยเจตนา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาก็จำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมาย แต่ปรากฏว่ายังพบพระภิกษุ วัดและสำนักสงฆ์กระทำผิดอยู่เสมอ อีกทั้งยังเพิ่มระดับความรุนแรงและกว้างขวางขึ้น เช่น กรณีที่เกิดขึ้น ณ วัดศิรีวงศ์ จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงได้ขอ

ความร่วมมืออภิศาสตร์ศาสนาช่วยสอดส่องดูแลและแนะนำวัดต่าง ๆ มิให้มีการกระทำผิดดั่งกล่าวเพื่อความปลอดภัยของประชาชน

กรมการศาสนาพิจารณาแล้ว เห็นสมควรนำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อโปรดพิจารณาเพื่อกรมการศาสนาจะได้รับสนองพระบัญชาไปดำเนินการแจ้งเจ้าคณะผู้ปกครองให้ปฏิบัติตามประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์ รักษาโรคตามที่ได้ทุลถวายและถวายมาพร้อมนี้

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

๑. พระพรหมมณี	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมเมธี	รองประธานกรรมการ
๓. พระธรรมกิตติวงศ์	กรรมการ
๔. รองอธิบดีกรมการศาสนา (นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการกองควบคุมยา สำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา (นางรวิวรรณ ปรีดีสนิท)	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม	กรรมการ
๗. หัวหน้าฝ่ายสังฆการ	กรรมการและเลขานุการ

ให้มีหน้าที่พิจารณาเรื่องพระภิกษุสามเณรผลิตยาและขายยาแผนโบราณภายในวัดแล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

ส่วนกรณีวัดคีรีวงศ์ มอบเจ้าคณะใหญ่หนเหนือพิจารณาสั่งการ

(นายไพบูลย์ เสียงก้อง)

อธิบดีกรมการศาสนา

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๔

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๖๗/๒๕๔๔

เรื่อง สร้างปูชนียวัตถุ รูปเคารพในวัด

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๔ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กรรมการมหาเถรสมาคม ได้มีลิขิตที่ จญ.ก. ๕๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แจ้งว่า วัดต่าง ๆ ในประเทศไทยหลายแห่งได้สร้างปูชนียวัตถุ รูปเคารพ เช่น รูปพระโพธิสัตว์ เจ้าแม่กวนอิม รูปพระมหากัจจายนะ รูปสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆัง ขึ้นไว้ที่วัดนั้น ๆ ใหญ่โตกว่า ประดิษฐานไว้ในที่สวยงามกว่าพระพุทธรูปประธานในอุโบสถนั้นๆ โดยวัตถุประสงคน่าจะเกิดจากการต้องการให้ประชาชนมากราบไหว้บูชา มาก ๆ เพื่อจักได้ประโยชน์บำรุงวัดต่อไปข้างหน้า ชาวพุทธในประเทศไทยอาจสำคัญผิดคิดว่าปูชนียวัตถุรูปเคารพเหล่านั้นมีความสำคัญยิ่งกว่าพระพุทธรูปปฏิมา ซึ่งเป็นหลักประธานที่เคารพสูงสุดในวัด ถ้าเป็นชาวต่างประเทศซึ่งยังไม่ซาบซึ้งถึงธรรมเนียมประเพณีไทย ไม่เข้าใจทั่วถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ก็จักตัดสินใจโดยไม่ถูกต้อง ตามที่ตนจะนึกเดาเอง

จึงสมควรที่วัดต่าง ๆ ทุกวัด ไม่สมควรจัดสร้างปูชนียวัตถุรูปเคารพทุกประเภทให้โตกว่าสวยงามกว่า เสมอกับพระพุทธรูปประธานในวัดนั้น ๆ โดยคำสั่งคณะกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่วัดทุกวัดจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม และขอให้กรมการศาสนานำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่า การสร้างปูชนียวัตถุ หรือรูปเคารพภายในวัดต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับพระประธานภายในพระอุโบสถ หรืออุโบสถ ถ้าจะสร้างให้ใหญ่ต้องรายงานเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับจนถึงเจ้าคณะใหญ่ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะดำเนินการได้ และให้กรมการศาสนาแจ้งเจ้าคณะใหญ่ เพื่อสั่งการเจ้าคณะใหญ่ในเขตปกครองให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๔/๒๕๔๕

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๘๐/๒๕๔๕

เรื่อง การสร้างพระพุทธรูป ปูนียวัตถุ และรูปปั้นต่าง ๆ ที่ใช้ประดับตกแต่งสถานที่

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๔/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม ได้ปรารภว่ามีวัดบางแห่งได้สร้างพระพุทธรูป ปูนียวัตถุ และรูปปั้นประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปปั้นที่ไม่เหมาะสมกับจารีตประเพณีอันเป็นสาเหตุให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป วัดต่าง ๆ จึงควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะดำเนินการจัดสร้างลงไป เห็นสมควรเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติ ดังนี้

๑. จัดที่จะสร้างพระพุทธรูปปฏิมา ให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๘/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ว่า พระพุทธเจ้าเป็นรัตนที่เกษมสูงสุด บุรพจารย์ที่สร้างพระพุทธรูปปฏิมา จึงพิจารณาด้วยความรอบคอบ ให้วัดทุกวัดปฏิบัติตามจารีตประเพณีดังกล่าวโดยเคร่งครัด

๒. วัดที่จะสร้างปูนียวัตถุ หรือรูปเคารพ ให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๔ ว่า การสร้างปูนียวัตถุหรือรูปเคารพภายในวัด ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับพระประธานภายในพระอุโบสถ หรืออุโบสถ ถ้าจะสร้างให้ใหญ่ ต้องรายงานเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับจนถึงเจ้าคณะใหญ่ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะดำเนินการสร้างได้

ส่วนวัดใดที่มีความประสงค์จะสร้างรูปเคารพ หรือรูปปั้นอื่นใด ควรยึดถือและปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคมทั้งสองข้อดังกล่าวโดยอนุโลม และให้กรมการศาสนาแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อแจ้งให้วัดทุกวัดในเขตปกครองทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วกัน

(นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการศาสนา

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๓๑/๒๕๕๕

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕๑๒/๒๕๕๕

เรื่อง การบวชภิกษุณี

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ในการประชุมคณะกรรมการความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ครั้งที่ ๘/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่ประชุมซึ่งมี พระพรหมมุนี เป็นประธาน ได้พิจารณารับรองมติเรื่องการบวชภิกษุณี ซึ่งได้ประชุมในครั้งที่ ๗/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๕ ไว้ดังนี้

๑. คณะสงฆ์ยึดถือพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นพระพุทธบัญญัติว่าด้วยการให้การบรรพชาอุปสมบทหญิงเป็นภิกษุณี สิกขมานา และเป็นสามเณรี เป็นหลักปฏิบัติ

๒. เห็นควรปฏิบัติตามประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยเรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรไม่ให้บวชหญิงเป็นบรรพชิต พ.ศ. ๒๔๗๑ ต่อไป ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุณีก็สามารถสมทานศีล ๘ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุคุณธรรมขั้นสูงได้ และที่ประชุมได้พิจารณาเอกสารว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับภิกษุณี ซึ่งรวบรวมและเรียบเรียงโดยคณะกรรมการความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งลงมติให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดทราบ และในโอกาสที่สมควร จะได้ขออนุมัติเพื่อจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แก่สาธารณชนต่อไป

ที่ประชุมรับทราบ

(นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑/๒๕๕๖

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๕/๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนสมาทานศีล ๕

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๖ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ด้วยรัฐบาลได้มีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน อาทิปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการแตกแยกในครอบครัวที่เป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดปัญหาแก่เด็กและเยาวชน ปัญหาการหลอกลวงฉ้อโกง และที่สำคัญได้แก่ปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียทั้งกำลังคนและงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขอย่างมากมายมหาศาล

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า วิธีการหนึ่งที่สามารถจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวของรัฐบาลได้ก็คือ การรณรงค์ให้ประชาชนนำข้อปฏิบัติ ขึ้นพื้นฐานของมนุษย์ที่เรียกว่ามนุสสธรรม อันได้แก่ ศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด ดังนั้นรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้กำกับดูแลงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง ได้ให้ความเห็นชอบให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกคนของสำนักงานพระพุทธศาสนา-แห่งชาติ สมาทานศีล ๕ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไป ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การที่จะช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองให้ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะพระสงฆ์สามารถให้ความร่วมมือกับรัฐบาลได้ โดยการช่วยอนุเคราะห์ในการปลูกฝัง อบรม แนะนำ สั่งสอน ตลอดจนจัดทำป้ายในวัดเพื่อรณรงค์ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวศีล ๕ อย่างจริงจัง ให้เป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่า ศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติขึ้นพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนทุกคน ก็จะสามารถช่วยให้การป้องกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้แบบยั่งยืน เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาที่บุคคลซึ่งเป็น

สาเหตุของปัญหา โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะมีหนังสือขอความร่วมมือจาก
คณะสงฆ์ทุกวัดทั่วราชอาณาจักรเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ พร้อมทั้งจักได้จัดทำคู่มือการดำเนินงาน
ถวายต่อไป

ที่ประชุมรับทราบ

(นายสุทธิวงค์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)

รองอธิบดีกรมการศาสนา รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๘/๒๕๕๖

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๒๕/๒๕๕๖

เรื่อง เชิญชวนชาวพุทธร่วมใจต้านภัยยาเสพติด

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๘/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามมติที่ประชุมมหาเถรสมาคมได้พิจารณา เรื่อง การตรวจการณ์คณะสงฆ์ โดยได้กำหนดการจัดประชุมพระสังฆาธิการไว้ ดังนี้

๑. ให้เจ้าคณะใหญ่จัดประชุมเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค และเลขาธิการ ปีละ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๑ วัน โดยเริ่มเดือนมีนาคม ส่วนครั้งต่อไปสุดแต่กำหนดตามความเหมาะสม

๒. ให้เจ้าคณะภาคจัดประชุมเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัดและเลขาธิการ ปีละ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๑ วัน

๓. ให้เจ้าคณะจังหวัดจัดประชุมเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และเลขาธิการ ปีละ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๑ วัน

๔. ให้เจ้าคณะภาคร่วมกับเจ้าคณะจังหวัดจัดประชุมเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ปีละ ๑ ครั้ง ๆ ละ ๑ วัน

เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้รายงานมหาเถรสมาคมทราบ โดยผ่านเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับ นั้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า ตามที่มหาเถรสมาคมได้รับทราบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเชิญชวนพุทธศาสนิกชนร่วมใจต้านภัยยาเสพติด ด้วยการปฏิบัติตามแนวศีล ๕ โดยขอความร่วมมือวัดทุกวัดทั่วราชอาณาจักร ช่วยอบรม แนะนำ สั่งสอน ตลอดจนจัดทำป้ายในวัดเพื่อชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวศีล ๕ อย่างจริงจัง แล้วนั้น

อย่างไรก็ตาม การที่จะช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองให้ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะพระสงฆ์สามารถให้ความ

ร่วมมือกับรัฐบาลได้ โดยการช่วยอนุเคราะห์ในการปลูกฝัง อบรม แนะนำ สั่งสอน ตลอดจนจัดทำป้าย
ในวัดเพื่อรณรงค์ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามแนวศีล ๕ อย่างจริงจังให้เป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่า
ศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนทุกคนก็จะสามารถช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหา
ของบ้านเมืองดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้แบบยั่งยืนเพราะเป็นการแก้ไขปัญหาที่บุคคล ซึ่งเป็น
สาเหตุของปัญหา โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะมีหนังสือแนบมีการขอความร่วมมือจาก
คณะสงฆ์ทุกวัดทั่วราชอาณาจักรเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้พร้อมทั้งจักได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานถวาย
ต่อไป

ที่ประชุมรับทราบ

(นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)

รองอธิบดีกรมการศาสนา รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๖

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๖๕/๒๕๕๖

เรื่อง การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณร

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่ปรากฏว่า สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ออกแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรจากฐานข้อมูลจากทะเบียน โดยใช้คำว่านาย นำหน้า นาม-ฉายาของพระสงฆ์ อาทิ พระเมธีธรรมาจารย์ เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร ถูกแก้ไขเป็นนายเมธีธรรมาจารย์ ผ่องสุภาพ และกรมการปกครองได้มีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับสมณศักดิ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณรนั้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนกลางแล้ว ได้ข้อสรุปเบื้องต้น ดังนี้

๑. การระบุสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานของพระภิกษุในทะเบียนราษฎรของวัดให้พิจารณาดำเนินการตามหลักฐานหนังสือสุทธิประกอบกับหลักฐานการได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ของพระภิกษุ และเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานทะเบียนราษฎร ให้ระบุชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุประกอบด้วย โดยวงเล็บต่อท้ายสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทาน

๒. การใช้คำนำหน้านามพระภิกษุที่ไม่เคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในทะเบียนราษฎรของวัด ให้ใช้คำว่า “พระ” เป็นคำนำหน้านาม โดยให้ใช้คำว่า “พระ” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุลของพระภิกษุ

๓. การใช้คำนำหน้านามของสามเณรในทะเบียนราษฎรของวัด ให้ใช้คำว่า “สามเณร” เป็นคำนำหน้านาม โดยให้ใช้คำว่า “สามเณร” แล้วตามด้วย ชื่อตัว ชื่อสกุล ของสามเณร

สำนักทะเบียนกลางจะได้ดำเนินการตรวจสอบทะเบียนราษฎรของวัดในพื้นที่ หากพบว่ามีข้อบกพร่อง หรือมีการลงรายการที่ไม่สอดคล้องตามข้อสรุปนี้ จะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ทั้งนี้ ในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายการจะปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง มิให้พระภิกษุสามเณรได้รับความเดือดร้อน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้ว เห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรด
พิจารณาและขอดำเนินการทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม
ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติให้ความเห็นชอบ และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรอง
รายงานการประชุม

(นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ)
เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๗/๒๕๔๗

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๙๑/๒๕๔๗

เรื่อง การโฆษณาพระพุทธรูป/พระเครื่องและวัตถุมงคลในสื่อหนังสือพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวิทยุโทรทัศน์

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๗/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ในคราวประชุมเรื่อง “การโฆษณาในสื่อหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ และในสื่อวิทยุโทรทัศน์” ครั้งที่ ๑/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๗ ณ ห้องประชุม ๓๐๑ ตึกบัญชาการ ชั้น ๓ ทำเนียบรัฐบาล โดยมี นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ที่ประชุมได้ปรารถนากการโฆษณาและการเรียไรที่อวดอ้างสรรพคุณเกินสภาพที่น่าจะเป็นการชวนเชื่อ และใช้สื่อเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าจะเป็นประโยชน์ส่วนรวม ดังนี้

๑. การโฆษณาสรรพคุณพระบูชาและวัตถุมงคล โดยอ้างแหล่งที่มาของวัสดุที่นำมาสร้างพระบูชาและวัตถุมงคล จำนวนพระบูชาและวัตถุมงคล ที่นำมาจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนหรือมอบเป็นของขวัญ โดยไม่รู้จักหมด ตลอดจนอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ อาจเข้าข่ายการโฆษณาชวนเชื่อซึ่งหมิ่นเหม่ต่อการอวดอุตริมนุสสรธรรม และเข้าลักษณะเบี่ยงเบนหลักพระสัทธรรม คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ได้

๒. การใช้สื่อต่าง ๆ ในการเรียไร โดยไม่คำนึงถึงหลักธรรมคำสั่งสอนที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มบุคคล มากกว่ามุ่งการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา

๓. การนำเอาพระพุทธรูปหรือสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา มาวางบริเวณทางเท้าหรือข้างถนน ที่คนเดินผ่านไป-มา ควรที่จะมีกฎหมายหรือกฎระเบียบห้าม และกำหนดให้มีการปฏิบัติที่ชัดเจน

ในการนี้ ที่ประชุมได้สรุปเป็นมติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการ ดังนี้

๑. นำสาระการประชุมเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อทราบ

๒. ขอให้มหาเถรสมาคมมีมาตรการป้องกันและลงโทษพระสังฆาธิการ ผู้ฝ่าฝืนคำสั่ง มติหรือประกาศของมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร การอวดอ้างคุณวิเศษ การทำเสน่ห์ยาแฝด โดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

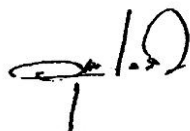
๓. หากผู้จัดทำพระบูชาหรือวัตถุมงคลเป็นคฤหัสถ์ ขอให้พระสังฆาธิการช่วยกันสอดส่องดูแล แจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๔. ขอให้ม่มาตรการควบคุมการเผยแพร่หรือโฆษณา การจัดสร้างพระบูชาหรือวัตถุมงคลทางสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อวิทยุโทรทัศน์

๕. กำหนดให้มีการควบคุมพระภิกษุที่จัดรายการธรรมะตามสถานีวิทยุต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีการเผยแพร่พุทธธรรมอย่างถูกต้องชัดเจน

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่า ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรวบรวมคำสั่งมหาเถรสมาคม มติมหาเถรสมาคม และประกาศของคณะสงฆ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว แจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองทราบและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

พลตำรวจโท

(อุดม เจริญ)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๑๙/๒๕๕๗

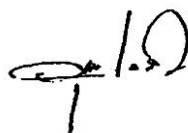
เรื่อง กรณีเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ถูกเจ้าหนี้ย่องเป็นคดีในศาล

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๗ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ปัจจุบันมีวัดเป็นจำนวนมากทำการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัด โดยวิธีการขอสินเชื่อวัสดุก่อสร้างกับบริษัทหรือร้านค้าขายวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งบริษัทหรือร้านค้าจะให้สินเชื่อกับทางวัด เพราะส่วนใหญ่จะสนิทสนมและความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และได้ทำการค้าขายกับวัดเป็นเวลานาน รวมทั้งมีกรรมการวัดเป็นพยานในการซื้อเชื่อวัสดุก่อสร้าง หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของวัดลดน้อยลงจากเดิม อาทิ ดอกเบี้ย เงินกฐิน ผ้าป่า รวมทั้งผู้บริจาค ซึ่งบริษัทหรือร้านค้าเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดี ในช่วงระหว่างทำการก่อสร้างหรือก่อสร้างเสร็จแล้ว วัดยังชำระค่าวัสดุก่อสร้างยังไม่ครบถ้วน หรือเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่งเจ้าอาวาส เพราะถึงมรณภาพ ลาสิกขา หรือย้ายไปอยู่วัดอื่น วัดก็ยังคงเป็นลูกหนี้ เจ้าหนี้ยักทำการฟ้องร้องต่อเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ ปัญหาส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไข บางวัดไม่สามารถตกลงกันได้ เจ้าหนี้ยิ่งนำเรื่องไปฟ้องเป็นคดีในศาล

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่วัดต่าง ๆ ถูกบริษัท ห้างร้านหรือร้านค้าขายวัสดุก่อสร้าง ฟ้องเป็นคดีในศาล เป็นการนำความเสื่อมเสียมาสู่คณะสงฆ์และสร้างมลทินให้แก่พระพุทธศาสนา ทั้งนี้ เมื่อวัดมีความประสงค์จะก่อสร้างอาคารเสนาสนะหรือศาสนวัตถุอื่นใด ก็ควรจัดทำกำหนดแผนการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอกับค่าก่อสร้าง หากวัดหรือเจ้าอาวาสไม่ยอมชำระหนี้ โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ และไม่สามารถตกลงกับเจ้าหนี้ยักได้ ก็จะเป็นตัวอย่างแก่วัดอื่นปฏิบัติตาม และสร้างความเดือดร้อนแก่พุทธศาสนิกชนที่ทำนิตกรรมกับทางวัด จึงเห็นควรกำชับให้วัดดำเนินการก่อสร้างตามงบประมาณที่ทางวัดเตรียมไว้ ไม่ควรไปก่อหนี้หรือขอสินเชื่อเกินกว่างบประมาณที่ทางวัดมีเพียงพอในการก่อสร้างนั้น จึงเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่า วัดใดมีความประสงค์จะดำเนินการก่อสร้างสิ่งใดขึ้นในวัด
หรือนอกวัด ให้ปฏิบัติชอบด้วยพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง และให้สำนักงานพระพุทธ-
ศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัด เพื่อแจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครองได้ทราบ

พลตำรวจโท

(อุดม เจริญ)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๙/๒๕๕๗

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๓๖/๒๕๕๗

เรื่อง โจรกรรมและนำพระพุทธรูปออกขาย

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๙/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่สื่อมวลชนได้ลงข่าว กรณีพระภิกษุได้ร่วมกับฆราวาสดำเนินการโจรกรรมพระพุทธรูปตามวัดต่าง ๆ ทั้งในภาคเหนือและภาคกลางโดยนำไปขายและส่งออกในรูปเศียรพระพุทธรูปไปยังต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเจ้าพนักงานตำรวจได้กวาดค้นรวมทั้งขยายผลและล่อซื้อ จึงทำให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนมาก สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรแจ้งเจ้าคณะผู้ปกครองในการให้วัดต่าง ๆ ระมัดระวังดูแลพระพุทธรูปและศาสนวัตถุในวัด โดยจัดทำบัญชีวัสดุครุภัณฑ์ รวมทั้งจัดทำหลักฐานเพื่อสะดวกในการตรวจสอบและยื่นขอของกลางคืน หรือใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดเพื่อแจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครองได้ทราบและระมัดระวังดูแลพระพุทธรูปและศาสนวัตถุในวัดมิให้ถูกโจรกรรม

พลตำรวจโท

(อุดม เจริญ)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๙/๒๕๕๔

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๔๒๙/๒๕๕๔

เรื่อง ขอยก จังหวัดบึงกาฬ ขึ้นเป็นเขตปกครองจังหวัดทางคณะสงฆ์

เรียน ผู้อำนวยการส่วนกิจการคณะสงฆ์

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก ได้มีลิขิต ที่ จญ.อ. ๗๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แจ้งตามรายงานของ พระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๘ ว่า ทางราชอาณาจักร ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้แยก อำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอปุงคล้า อำเภอบึงโขงหลง อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล ออกจากการปกครองของจังหวัดหนองคาย รวมตั้งขึ้นเป็น จังหวัดบึงกาฬ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๘ ก เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อประโยชน์แก่การปกครอง และการให้บริการของรัฐแก่ประชาชน

เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออกพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์สมควรยกจังหวัดบึงกาฬขึ้นเป็นเขตปกครองจังหวัดทางคณะสงฆ์ अनुโลมตามฝ่ายราชอาณาจักร

การขอยก จังหวัดบึงกาฬ ขึ้นเป็นเขตปกครองจังหวัดทางคณะสงฆ์ ดังกล่าว ได้ปฏิบัติตามข้อ ๕ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ ส่วนภูมิภาค โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะใหญ่หนตะวันออกแล้ว พร้อมกับมีบัญชาให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติอนุมัติให้ยกจังหวัดบึงกาฬขึ้นเป็นเขตปกครองจังหวัดทางคณะสงฆ์ จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไป

พ.ศ. ๒๕๕๔
(นายพิศาล แซ่มโสภา)

ผู้อำนวยการส่วนงานมหาเถรสมาคมรักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ พิเศษ/๒๕๕๗
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ พิเศษ ๕/๒๕๕๗

เรื่อง ขอความเห็นชอบโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
“หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พศ ๐๐๐๖/๐๔๙๓๖ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร ได้มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันสมดังโอวาทที่ได้ประทานไว้เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความตอนหนึ่งว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญ มนุษย์เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข” โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการในเรื่องการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และทำให้ประชาชนมีความรัก ความสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้าอย่างปลอดภัยยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดสระบุรี ณ วัดพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยมี เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอร่วมโครงการ และผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอทุกอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหลายจังหวัดร่วมพิธี โดยมอบนโยบายให้ทุกภาคส่วนดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ให้เป็นรูปธรรม ซึ่งมีจังหวัดสระบุรีเป็นต้นแบบและมีจังหวัดที่ดำเนินการจัดโครงการนำร่องแล้ว คือ จังหวัดลพบุรี นครสวรรค์ พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร พิษณุโลก ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เชียงใหม่ สระแก้ว นongคาย และเลย

ในการนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำโครงการ แนวทางการดำเนินงาน และ ขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๑. จัดทำโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” และรายละเอียดประกอบโครงการ

๒. เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการโครงการ โดยมีประธานกรรมการมหาเถรสมาคมเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการ ประกอบด้วย กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และมีผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษาเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่ในการอำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานเร่งรัดติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. กำหนดให้มีคณะกรรมการดำเนินงานระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับ หมู่บ้าน เพื่อดำเนินงานตามโครงการ

๔. ให้มีคณะกรรมการระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน กำหนด รูปแบบ วิธีการดำเนินงาน กิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักการของศีล ๕ ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๕. จัดประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างวัด ส่วนราชการ สถานศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้าน องค์กรภาคเอกชน ให้ทราบถึงความสำคัญของโครงการ แนวทาง การดำเนินงานและการติดตามประเมินผล

รายละเอียดปรากฏตามสำเนาโครงการ ฯ และระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ....ที่แนบถวายมาพร้อมนี้

เพื่อให้การจัดโครงการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เห็นควรนำเสนอกรรมการมหาเถรสมาคมเพื่อโปรด

๑. ให้ความเห็นชอบโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๒. ให้ความเห็นชอบระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ....

๓. ให้ความเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๔. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ ฝ่าย ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการดังกล่าว และแจ้งวัดในเขตปกครองดำเนินการ

๕. ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัดประสานงานกับเจ้าคณะจังหวัดดำเนินการตามโครงการ

เนื่องจากมหาเถรสมาคมได้เลื่อนการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ ออกไปเป็นวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงขออนุญาตเสนอเป็นเรื่องเวียนเพื่อขออนุมัติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ทำหนังสือเวียนขออนุมัติกรรมการมหาเถรสมาคมเป็นรายรูปแล้ว แต่ละรูปไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่น จึงถือเป็นอันอนุมัติตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนา-แห่งชาติเสนอ

(นายนพรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ประกาศมหาเถรสมาคม

กฎหมายเถรสมาคม
ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)^{๕๗}
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์”

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิก

(๑) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

(๒) กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ หรือประกาศอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในกฎหมายเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับกฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้แทน

^{๕๗} ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๖

ประกาศ

ห้ามไม่ให้ภิกษุประกอบกรหาทินนอกธรรมเนียมของสมณะ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาวชิรญาณวโรรสพระมหาสมณะเสด็จประทับในเถรสมาคม ทรงพระปรารภถึงภิกษุผู้ประกอบการหาทินนอกธรรมเนียมของสมณะว่า มีภิกษุบางรูปถูกฟ้องว่า บุกรุกที่ดินอันราษฎรเขาหวงห้าม และโค่นสร้างไว้เดิมเพื่อจะทำนา ภิกษุจะทำนาบ้าง เข้าจับจองทับที่ของราษฎรจนเกิดเป็นคดีขึ้น ภิกษุบางรูปทำการค้าขายอย่างคฤหัสถ์ติดเงินผู้ซื้อทวงไม่ได้ ฟ้องขอยึดทรัพย์ในศาล และฟ้องขอเรียกเงินใช้จากผู้พาไปซื้อ ทรงดำริเห็นว่า ภิกษุมีความเลี้ยวชีพด้วยคฤหัสถ์ เขาออกกำลังกาย กำลังความคิดได้ความเหน้อยากออกกำลังทรัพย์เสี่ยงได้เสี่ยงเสียประกอบการนั้น ๆ จึงได้ทรัพย์เป็นผล เขายังมีแก้ไขบริจาคทรัพย์นั้นถวายบิณฑบาต และปัจจัยอย่างอื่น ทำนุบำรุงภิกษุให้ได้รับความสะดวกเพื่อจะได้ปฏิบัติสืบอายุพระพุทธศาสนา ฝ่ายภิกษุเองมาประพฤติเอาอย่างคฤหัสถ์ ทำมาหากินด้วยตนแย่งชิงตัดรอนผลประโยชน์ของเขา ทำเช่นนี้หาสมควรไม่ เอาเปรียบเขาเกินไป การหาทินเช่นนี้ผิดอย่างผิดธรรมเนียมของสมณะ ดังมีแจ้งในจุลศีลอันมาในบาลีฝ่ายพระสูตร พระอรรถกถาจารย์ถือเอาความนั้น กล่าวห้ามไว้ในพระวินัยด้วยทรงถือเอาพระอนุมัติของพระเถระทั้งหลายตรัสห้ามไว้ว่าอย่าให้ภิกษุประกอบการหาทินผิดอย่างผิดธรรมเนียมของสมณะ เป็นการแย่งชิงกับคฤหัสถ์ เช่น แย่งที่เขาทำนา ตั้งการค้าขาย อันเป็นเหตุจะให้ป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของเขาและจะเกิดทวงถามเป็นคดีขึ้นในศาล แต่ข้อนี้ไม่ได้หมายถึงการรับช่วยธุระทำความสะดวกให้แก่ผู้อื่น เช่น รับจัดการศพให้ และได้รับผลประโยชน์ในทางนั้น เป็นการสมนาคุณ หรือรักษาไข้เจ็บเหมือนกันและไม่ได้หมายถึงที่นาหรือที่ธรณีสงฆ์อย่างอื่น อันเป็นกัลปนาของวัด ที่ไวยวัจจรจะจัดให้คนเช่าถือเป็นส่วนของวัด ๆ ถ้าภิกษุใดปรารถนาจะทำการหาทินที่ห้ามไว้ ภิกษุนั้นจงลาสิกขาถือเป็นคฤหัสถ์เสีย ถ้าขึ้นทำการหาทินที่ห้ามไว้ทั้งเป็นภิกษุ ความปรากฏขึ้น จักถูกสั่งให้ละการหาทินนั้นเสียหรือให้สึกเสียตามรูปความ

ข้อห้ามนี้ ให้ทั่วถึงแก่สามเณรด้วย

ให้เจ้าคณะทั้งหลาย คอยสอดส่องดูในเขตของตน ถ้ามีภิกษุหรือสามเณรทำการหาเงิน
ที่ห้ามไว้ จงห้ามให้เลิกเสีย ถ้ายังขึ้นทำอยู่ จงนำความกราบทูลขึ้นมาโดยลำดับแห่งผู้ใหญ่เหนือตน

ประกาศไว้ ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖

(ลงพระนาม) กรม-วชิรญาณวโรรส

ประกาศ

ห้ามไม่ให้ภิกษุเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดอาถรรพณ์

ด้วยมีข่าวว่า มีภิกษุตั้งตนเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดให้คฤหัสถ์ ทำแก่บุคคลตามประสงค์ของเขา การทำเสน่ห์ยาแฝดหรืออาถรรพณ์ จะเป็นไปได้จริงหรือไม่ก็ตาม แต่ภิกษุทำย่อมไม่ควรอย่างยิ่ง เพราะการทำเช่นนั้นให้แก่ผู้ใด ผู้นั้นหาได้ประพาสสุจริตไม่ มุ่งแต่จะประพาสสุจริตฝ่ายเดียว แต่มีความประสงค์จะให้แลเห็นว่าประพาสสุจริต จึงต้องหาผู้รู้ทำเสน่ห์ยาแฝดแก่ผู้ที่ตนประสงค์จะได้หลงเชื่อว่าตนเป็นคนดี หรือแกล้งจะให้ผู้ใดผู้หนึ่งถึงความพินาศ ถ้าบุคคลประพาสโดยซื่อสัตย์สุจริตเป็นปกติแล้ว หาต้องการผู้รู้ทำเสน่ห์ยาแฝดให้ใคร ๆ หลงไม่

ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ย่อมเห็นโทษในเรื่องนี้ไม่กล้าทำเลย ส่วนภิกษุผู้มีความปรารถนาเป็นบาป อยากได้ลาภยศสรรเสริญ ให้คนนับหน้าถือตา จึงกล้าทำเช่นนั้น เมื่อภิกษุทำเช่นนั้น คนโง่เขลา ย่อมนิยมนับถือมาก โดยเข้าใจว่าเป็นผู้มีศีล อาจทำได้ชั่งยิ่งกว่าคฤหัสถ์ทำ ส่วนผู้ที่มีปัญหาทราบชัดซึ่งความเป็นไปของภิกษุผู้ตั้งตนเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝด ไม่นับถือเลยทีเดียว

การทำเสน่ห์ยาแฝดนั้นไม่น่าเชื่อว่าเป็นได้จริง ถ้าภิกษุผู้ทำโง่เขลา เข้าใจเสียว่าอาจเป็นได้จริง ก็คงมีโทษเฉพาะล่วงละเมิดพระพุทธานุญาตห้าม ถ้ารู้ตัวอยู่ว่าไม่อาจเป็นได้จริง แต่อาศัยมุ้งโลกามิส ก็ชื่อว่าหลงให้คนหลงมีโทษมากขึ้นอีก

ก็พระพุทธานุญาตห้ามเรื่องนี้มาในจุลลวักค์ว่า น ภิกขเว ตีรจฉานวิชชา ปรียาปุนิตพพาโย ปรียาปุณเณย อापตติ ทุกกฐสส ฯ น ภิกขเว ตีรจฉานวิชชา วาเจตพพา โย วาเจย อापตติ ทุกกฐสส ดังนี้ ฯ แปลว่า ภิกษุไม่ควรเรียนหรือบอกตีรจฉานวิชชา ห้ามไม่ให้ภิกษุเรียนแลบอกฯ ถ้าเรียนหรือบอกต้องทุกกฐาบัติฯ

ทำเสน่ห์ยาแฝดอาถรรพณ์หรือหมอปลุกใช้ผีเหล่านั้น ชื่อว่าตีรจฉานวิชชา ห้ามมิให้ภิกษุเรียนและบอกฯ ภิกษุผู้มีความปรารถนาลามกกล้าทำเสน่ห์ยาแฝดได้ ก็เพราะเรียนรู้อมาแล้ว โดยฝ่าฝืนพระพุทธานุญาต ภิกษุผู้ฝ่าฝืนพระพุทธานุญาตนี้ มีโทษเพียงเป็นทุกกฐาบัติ แต่ก็จัดเป็นมิจฉาชีพแท้ทีเดียว เมื่อว่าตามวิบัติ ๔ ทำดังนี้ก็ชื่อว่าอาชีวิวิบัติฯ

ทางปกครองคณะสงฆ์เห็นว่า ภิกษุผู้ตั้งตนเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝด หรืออาถรรพณ์ เป็นผู้เลวทรามมาก ทำให้เสื่อมเสียเกียรติคุณของตนตลอดจนคณะสงฆ์ เพราะฉะนั้นตั้งแต่บัดนี้ไป อย่าให้ภิกษุทำเสน่ห์ยาแฝดหรืออาถรรพณ์ ถ้าไม่ฟังยังขึ้นทำ มีผู้ฟ้องหรือมีผู้เล่า บอกรับหลักฐาน หรือเจ้าคณะรู้เห็นเองว่า ภิกษุชื่อนี้ได้เป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดหรืออาถรรพณ์ ให้พิจารณาความจริง จักลงโทษให้สึกภิกษุนั้นเสีย

ประกาศห้ามไว้ ณ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์

ประกาศ

ห้ามพระเถรไม่ให้บวชหญิงเป็นบรรพชิต

หญิงซึ่งจักได้สมมุติตนเป็นสามเณรี โดยถูกต้องพระพุทธานุญาตนั้น ต้องสำเร็จด้วยนางภิกษุณีให้บรรพชา เพราะพระองค์ทรงอนุญาตให้นางภิกษุณีมีพรรษา ๑๒ ล่วงแล้วเป็นวัตตินี คือเป็นอุปชฌาย์ไม่ได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุเป็นอุปชฌาย์ นางภิกษุณีหมดสาบสูญขาดเชื้อสายมานานแล้ว เมื่อนางภิกษุณีผู้รักษาขนบธรรมเนียมสืบต่อสามเณรีไม่มีแล้ว สามเณรีผู้บวชสืบต่อมาจากภิกษุณีก็ไม่มี เป็นอันเสื่อมสูญไปตามกัน ผู้ใดให้บรรพชาเป็นสามเณรี ผู้นั้นชื่อว่าบัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติ เลิกถอนสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้ว เป็นเสียหนามแก่พระศาสนา เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ฯ

เพราะเหตุนี้ ห้ามไม่ให้พระเถรทุกนิกาย บวชหญิงเป็นภิกษุณีเป็นสิกขมานาแลเป็นสามเณรีตั้งแต่นี้ไป

ประกาศตั้งแต่วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑

กรมหลวงชินวราลริวิวัฒน์

ประกาศ

ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเทศน์มหาชาติตลกคะนองเสียสมณสาธูป

เรื่องการเทศน์มหาชาตินิยมกันแพร่หลายว่า เป็นเรื่องมีคติมาก จับใจผู้อ่านผู้ฟัง แม้ในเมืองไทยครั้งโบราณก็นิยม เคยมีคฤหัสถ์สวดให้อุบาสกอุบาสิกาฟัง ในกาลต่อมาเปลี่ยนเป็นภิกษุสามเณรเทศน์ เพราะเป็นเหตุปลุกความเชื่อความเลื่อมใสได้มั่นคงกว่าคฤหัสถ์สวด

ภายหลังปรากฏว่า การเทศน์มหาชาติกลายเป็นเรื่องสนุกเฮฮาขบขัน เพราะผู้เทศน์นำเรื่องไม่เป็นสาระมาแทรกแซงคลุกเคล้า ยักย้ายทำนองโลดโผนไปต่างๆ ตามใจของตน บางทีก็ยกเอามหาชาติขึ้นนำตอนต้นเพียงเล็กน้อย ตอนปลายกลายเป็นเล่นแหล่ต่างๆ แสดงอาการตลกคะนองจนเสียสมณสาธูป ไม่ควรแก่วิสัยของบรรพชิต เป็นเหตุให้วิญญูชนติเตียนตลอดจนชาวต่างประเทศก็ดูหมิ่น

อาศัยเหตุนี้ มหาเถรสมาคมพิจารณาแล้วลงมติเห็นพร้อมกันให้ประกาศว่า

๑. ห้ามเทศน์แหล่ต่าง ๆ นอกเรื่องมหาชาติที่สำราญหยาบโลน ทำนองโลดโผนและทำตลกคะนองต่างๆ จนเสียสมณสาธูป

๒. ภิกษุสามเณรประพฤติฝ่าฝืนข้อห้ามนี้ในวัดใดในแขวงใด ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นเสนอเรื่องให้เจ้าคณะแขวงนั้นบังคับให้สึกเสีย แล้วรายงานให้เจ้าคณะเหนือตนทราบ ถ้าภิกษุสามเณรรูปนั้นเป็นเปรียญหรือมีสมณศักดิ์ให้เจ้าคณะแขวงแจ้งการกระทำพร้อมทั้งหลักฐานให้เจ้าอาวาสซึ่งผู้เทศน์นั้นสังกัดอยู่ทราบ แล้วให้เจ้าอาวาสนั้นขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สึกเสีย

๓. ถ้าเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะสนับสนุนยินยอมให้ภิกษุสามเณรกระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามนี้ให้เจ้าคณะผู้มีอำนาจเหนือถอดเสียจากตำแหน่ง ถ้ามีสัญญาบัตรให้นำเรื่องขอเสนอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ถอดเสียจากสมณศักดิ์ และให้ออกเสียจากวัดนั้น

๔. ให้เจ้าอาวาสเจ้าคณะเป็นผู้ควบคุม และปฏิบัติการให้เป็นไปตามประกาศนี้ทุกประการ

ประกาศแต่วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๙

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

ประกาศ

เรื่อง วิกฤตสามเณรเซ็นนาม แสดงภาวะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์

เนื่องด้วยพระวินิจฉัยของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และมติของมหาเถรสมาคมมีว่า วิกฤตสามเณรเซ็นนามเป็นนาย.....เป็นการแสดงภาวะที่ไม่แน่นอนว่าถือเพศเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ปรับโทษถึงสึกมาแล้วทุกราย และคณะสงฆ์ได้ถือเป็นหลักในการพิจารณาและวินิจฉัยต่อมา

ภายหลังมีวิกฤตบางรูปเซ็นนามเป็นนาย.....เช่นนั้น แต่มีหมายเหตุกำกับว่า เวลานี้เป็นวิกฤต เกิดฟ้องร้องเป็นอธิกรณ์ขึ้น เรื่องถึงมหาเถรสมาคม ฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้จะมีพระมหาสมณวินิจฉัย และมติของมหาเถรสมาคมเป็นหลักอยู่แล้วก็จริง แต่เฉพาะเรื่องนี้ จะปรับโทษถึงเพียงนั้น ยังไม่ถนัดทีเดียว เพราะมีหมายเหตุกำกับแสดงว่ายังถือภาวะเป็นภิกษุอยู่ แม้ถึงอย่างนั้น ก็เชื่อว่าไม่ควรที่ภิกษุจะกระทำ ควรให้ประกาศห้ามเสียด้วย ฯ

อาศัยเหตุนี้ จึงประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป วิกฤตสามเณรเซ็นนามเป็นนาย.....อันแสดงภาวะไม่แน่นอนอย่างนั้น ถึงจะมีหมายเหตุกำกับว่าเวลานี้เป็นวิกฤตสามเณรอยู่หรือไม่ก็ตาม ให้ถือว่ามีผิดตามพระมหาสมณวินิจฉัย และมติของมหาเถรสมาคมดังกล่าวแล้วนั้นทุกประการ ฯ

ประกาศแต่วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๙

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

ประกาศ

เรื่อง ห้ามมิให้บุคคลใดไปจดเลขสลากกินแบ่ง และซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตัวเอง

หนังสือพิมพ์ลงรูปถ่ายมิให้บุคคลใดไปจดเลขสลากกินแบ่งในสถานที่ออกสลาก และลงข้อความ
ตีเทียบว่า ไม่ชอบด้วยพระวินัย สำนักงานโฆษณาการตัดข่าวส่งกองสื่อข่าวกรมธรรมการ และเสนอ
คณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นว่า มิให้บุคคลใดไปจดเลขสลากกินแบ่งในสถานที่ชุมนุมชนก็ดี
ซื้อสลากกินแบ่งในสถานที่ต่าง ๆ ก็ดี มิให้ซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตัวเองก็ดี ผิดพระวินัยบัญญัติและอาณัติคณะสงฆ์
เพราะสลากกินแบ่งจัดเข้าในการพนันอย่างหนึ่ง ควรประกาศห้าม

เพราะฉะนั้น จึงประกาศห้ามมิให้บุคคลใดไปจดเลขสลากกินแบ่งในสถานที่ชุมนุมชน และ
ห้ามมิให้ซื้อสลากกินแบ่ง หรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นส่วนตัว มิให้บุคคลใดไปฝ่าฝืน ให้เจ้าคณะ
เจ้าอาวาสสั่งบังคับให้มิให้บุคคลใดไปจดเลขสลากกินแบ่งนั้นเสีย ถ้าเจ้าหน้าที่จับมาส่งพิจารณาได้ความจริง จงบังคับ
ให้เสีย

ประกาศไว้แต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์

ประกาศคณะสงฆ์

เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเรียกเงินค่าเวทมนตร์

และห้ามทดลองของขลัง

ด้วยปรากฏว่า มีภิกษุบางรูปเห็นแก่อาภิส มุ่งลาภสักการะ ตั้งตนเป็นอาจารย์ปลุกเสก
ลงเลขยันต์ที่ศีรษะบ้าง ที่หน้าผากบ้าง ตามเนื้อตามตัวบ้าง เพื่ออยู่คงต่อศัตรูอาวูธ สอนเวทมนตร์
เพื่อแคล้วคลาดศัตรูอาวูธ โดยเรียกเงินจากผู้มาขอเรียนบ้าง มาขอให้ปลุกเสกบ้าง เป็นการผิด
สมณวิสัยจัดเข้าในอาชีวิบัติ มีโทษทางพระวินัยเสื่อมความเชื่อความเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน

อนึ่ง เพื่อเรียกร้องความสนใจจากประชาชน ภิกษุผู้ตั้งตนเป็นอาจารย์ ยังให้ทดลองของขลัง
ความศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนตร์ที่สอนให้และปลุกเสกให้ด้วยการยิง ฟัน แหวง ด้วยศัตรูอาวูธซึ่งเป็นการ
เสี่ยงอันตราย ไม่ใช่ข้อปฏิบัติตนในทางพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาที่ดำรงอยู่และเจริญ
แพร่หลายมามิใช่ด้วยการกระทำเช่นนี้ ตรงข้ามกลับเป็นที่ตำหนิของสาธุชน เพราะไม่ทนต่อการพิสูจน์
ทั้งเป็นช่องทางให้พาลชนช่วยโฆษณาชวนให้คนหลงเชื่อเพื่อทุจริต โดยแอบอ้างยึดเอาเป็นอาชีพอันมิ
ชอบ เป็นความเสื่อมเสียแก่คณะสงฆ์และพระศาสนา

ความจริงในเรื่องนี้ ทางคณะสงฆ์ก็ได้มีประกาศของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าห้ามเป็นระเบียบ
อยู่แล้ว แม้เช่นนั้นก็มีภิกษุบางรูปพยายามหลบเลี่ยงระเบียบนั้น ฝ่าฝืนประพฤติกินอยู่

เพราะฉะนั้น เพื่ออํารงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย จึงประกาศให้ภิกษุสามเณรทราบทั่วกันว่า
การเรียกเงินค่าเวทมนตร์ก็ดี การทดลองของขลังก็ดี เป็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบของภิกษุสามเณร
นับเป็นความผิดตามประกาศห้ามไม่ให้ภิกษุเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝด อาถรรพณ์ ของสมเด็จพระ
พระสังฆราชเจ้า ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ถ้าภิกษุสามเณรรูปใดประพฤติกว้างละเมิด
เมื่อพิจารณาได้ความจริงให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะในท้องที่ที่เกิดอธิกรณ์ลงโทษให้สึกเสีย
แล้วรายงานตามลำดับจนถึงคณะสังฆมนตรี

ประกาศ ณ วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๕

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์
เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์
บอกเลขสลากกินแบ่งหรือสลากกินรวบ

ด้วยคณะสงฆ์มนตรีได้ประชุมปรึกษาว่า ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า มีพระภิกษุสามเณรบางรูป แสดงตนเป็นอาจารย์หลัง บอกเลขสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือบอกใบ้หวยชนิดต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนหลงเชื่อ และหมกมุ่นในการพนัน ไม่ประกอบอาชีพโดยชอบ ประพฤติผิดศีลธรรม กระทำผิดกฎหมายของบ้านเมือง การที่ภิกษุสามเณรประพฤติเช่นนั้นไม่ชอบด้วยพระธรรมวินัยผิดวิสัยของสมณะ

เพราะฉะนั้น คณะสงฆ์มนตรีจึงให้ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์และบอกเลขสลากกินแบ่ง หรือสลากกินรวบ หรือบอกใบ้หวยชนิดต่าง ๆ หากพระภิกษุรูปใดสามเณรรูปใด ประพฤติฝ่าฝืนประกาศนี้ ให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะลงทัณฑ์กรรมหรือปัพพาทนียกรรมจนถึงให้สึกเป็นที่สุด

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

สมเด็จพระวันรัต
สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์

เรื่อง ห้ามการแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาล

ด้วยปรากฏว่า ได้มีการแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาล ชนิดราคา ๑๐๐ บาท เรียกว่า ธนบัตรขวัญถุงบ้าง ธนบัตรมหาลาภบ้าง คณะสังฆมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่าการทำเช่นนั้นสื่อเจตนาหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อในทางที่ผิด จึงให้กรรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม ขออารักขาไปยังกระทรวงมหาดไทยกับแจ้งให้กระทรวงการคลังทราบครั้งหนึ่งแล้ว และกระทรวงการคลัง ก็ขอให้กำชับวัดทั้งหลายให้งดเว้นการกระทำดังกล่าวแล้วนั้นโดยทั่วกัน

คณะสังฆมนตรีจึงพิจารณาอีกครั้งหนึ่งคงเห็นว่า การแสวงหาลาภด้วยวิธีเช่นนั้นสื่อเจตนาหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อในทางที่ผิด ไม่ชอบด้วยพระวินัยพุทธบัญญัติมีโทษทั้งปณัตติวัชชะ และโลกวัชชะ เป็นมิฉฉาชีพ เป็นการนำความเสื่อมเสียแก่วัดและคณะสงฆ์ตลอดถึงพระพุทธศาสนา ไม่ชอบด้วยนโยบายของกระทรวงการคลัง อันผู้มีศีลเป็นที่รักไม่พึงทำเช่นนั้น จึงมีมติให้ห้ามพระภิกษุ สามเณรและวัดทั้งหลายมิให้แสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาลทุกชนิด หรือบัตรอื่น ในทำนองเดียวกัน

อาศัยมติคณะสังฆมนตรีนี้ จึงประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรและวัดทั้งหลาย มิให้แสวงหา ลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาลทุกชนิด หรือบัตรอื่นในทำนองเดียวกัน

ถ้าพระภิกษุสามเณรฝ่าฝืนละเมิดประกาศนี้ ให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะตรวจการภาค แล้วแต่กรณี จัดการสึกเสีย

ถ้าภุหัสส์ทำในนามของวัด ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นขออารักขา

ถ้าภุหัสส์ทำในนามของวัดที่ไม่มีจริง ให้กรรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จัดการตามกฎหมาย

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๘

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์

เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรประกอบอาชีพเป็นหมอ หรือแพทย์รักษาโรค

ด้วยในปัจจุบันนี้เราปรากฏว่า มีพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์รักษาโรคต่าง ๆ แก่คฤหัสถ์ชายหญิง โดยลักษณะเป็นแพทย์แผนโบราณบ้าง แพทย์แผนปัจจุบันบ้าง เช่น ตั้งสำนักงานตรวจและรักษาโรคต่าง ๆ ปรุงยาออกจำหน่าย ฉีดยา ฝ่าตัด เป็นต้น ทั้งนี้ ได้เคยมีพระภิกษุรักษาโรค และฉีดยาแก่คนไข้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือขาดหลักวิชาการแพทย์ เป็นเหตุให้คนไข้มีอาการสลับจนเกิดเป็นคดีอาญามีตัวอย่างมาแล้ว

เรื่องนี้ คณะสงฆ์มนตรีได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการประกอบอาชีพอย่างคฤหัสถ์ ซึ่งบรรพชิตไม่สมควรกระทำ เพราะอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่พระศาสนา และเป็นการกระทำที่ผิดพระวินัย ผิดวิสัยของสมณะ นอกจากนี้ยังเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายทางราชอาณาจักร เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการแพทย์ และพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลป์ด้วย

เพราะฉะนั้น คณะสงฆ์มนตรีจึงลงมติให้ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์รักษาโรคต่าง ๆ แก่คฤหัสถ์ชายหญิง โดยลักษณะดังกล่าวแล้ว

ถ้าพระภิกษุสามเณรรูปใดประพฤติฝ่าฝืนประกาศนี้ ให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะตรวจการภาค แล้วแต่กรณีจัดการลงทัณฑ์กรรมหรือปัพพาชนียกรรม จนถึงให้สึกเป็นที่สุด โดยสมควรแก่ความผิด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์

เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรพักแรมในสถานที่เป็นที่รังเกียจทางพระวินัย

ด้วยปรากฏว่า พุทธศาสนิกชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาได้ตำหนิติเตียนพระภิกษุสามเณรผู้พักแรมในโรงแรมซึ่งทางคณะสงฆ์ได้วางระเบียบห้ามไว้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๖ หรือในสถานที่พักตากอากาศสาธารณะของคฤหัสถ์ชายหญิง เพราะสถานที่เช่นนั้นเป็นที่พักแรมของคฤหัสถ์ชายหญิง ไม่สมควรที่พระภิกษุสามเณรจะเข้าไปพักแรมร่วมสถานที่เดียวกัน อันเป็นที่น่ารังเกียจทางพระวินัยพุทธบัญญัติ คณะสงฆ์มนตรีจึงมีมติให้ประกาศเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑. ห้ามพระภิกษุสามเณรมิให้เข้าไปพักแรมในโรงแรม ซึ่งเป็นที่พักแรมของคฤหัสถ์ชายหญิง หรือในสถานที่พักตากอากาศสาธารณะของคฤหัสถ์ชายหญิง

๒. ถ้าพระภิกษุสามเณรผู้เดินทาง จำเป็นต้องพักแรมในระหว่างทาง ก็ให้เข้าไปขออาศัยพักแรมในวัดใกล้เคียง หรือในสถานที่ซึ่งควรแก่สมณะที่จัดไว้สำหรับพระภิกษุสามเณรโดยเอกเทศ อันไม่เป็นที่รังเกียจทางพระวินัย

๓. พระภิกษุสามเณรผู้เดินทาง ต้องปฏิบัติให้สมควรแก่ความเป็นพระภิกษุสามเณรที่ดีตามทางพระวินัยให้สนใจเอื้อเพื่อในคัมภีร์และอาคันตุกวัตร เมื่อเข้าไปขออาศัยพักแรมในวัดใด ๆ จงปฏิบัติให้ชอบด้วยกติกากของวัดนั้น ๆ

๔. ถ้าปรากฏว่า พระภิกษุสามเณรเข้าไปพักแรมในโรงแรมเป็นที่พักของคฤหัสถ์ชายหญิง ก็ดีในสถานที่พักตากอากาศสาธารณะของคฤหัสถ์ชายหญิงก็ดี ให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะท้องถิ่นซึ่งอยู่ในเขตนั้น จัดการให้พระภิกษุสามเณรผู้ละเมิดประกาศนี้ออกไปจากสถานที่เช่นนั้น

ก. ถ้าพระภิกษุสามเณรนั้นไม่เชื่อฟัง ให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะท้องถิ่นซึ่งอยู่ในเขตนั้น ขออารักขาทงบ้านเมืองในฐานะล่งละเมิดประกาศคณะสงฆ์ และจัดการให้เป็นไปโดยชอบด้วยประกาศนี้

ข. ถ้าพระภิกษุสามเณรนั้นประพฤติเสียหายทางพระวินัยให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะท้องถิ่นซึ่งอยู่ในเขตนั้น จัดการให้เป็นไปโดยชอบด้วยพระวินัยพุทธบัญญัติและอาณัติคณะสงฆ์ แล้วรายงานให้เจ้าคณะเหนือทราบ

๕. ให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ขอความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยแจ้งประกาศ
คณะสงฆ์นี้ แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น และขอความร่วมมือกับผู้จัดการโรงแรม และผู้จัดการ
สถานที่พักตากอากาศสาธารณะ เพื่อให้ประกาศคณะสงฆ์ได้ผลอัตรังไว้ซึ่งความเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน
สืบต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๑

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง เกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์

ด้วยปรากฏว่า ได้มีการเปิดฟังเพลงวิทยุตั้งถิ่น ดุละครดุมวย ทางโทรทัศน์ในวัดบางวัด ทั้งได้มีผู้พบเห็นพระภิกษุสามเณรยืนดูโทรทัศน์ปะปนกับคฤหัสถ์ตามหน้าบ้านหรือตามที่สาธารณะ เป็นที่ครหา ไม่น่าเลื่อมใส

คณะสงฆ์มนตรีได้พิจารณาเห็นว่า การเปิดวิทยุตั้งถิ่นสมคร เป็นการไม่สมควร โดยทั่วไป ดังที่ราชการ ได้ประกาศห้ามแล้ว เมื่อการเปิดเช่นนั้นมีในวัด ทั้งเปิดฟังในรายการภาคบันเทิง เช่น เพลง หรือละครยังไม่สมควร ทางคณะสงฆ์ได้เคยประกาศให้เจ้าอาวาสแนะนำตักเตือน พระภิกษุสามเณร และศิษย์วัดเกี่ยวกับการเปิดวิทยุฟังภายในวัด อย่าให้ผิดพระวินัย และก่อความรำคาญแก่ผู้อื่น มาครั้งหนึ่งแล้ว โทรทัศน์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อเปิดดูละคร เต็มรำ และมวย เป็นต้น ซึ่งผิดพระวินัย ผิดวิสัยของสมณะเป็นการไม่สมควร เพราะเป็นข้าศึกหลักต่อกุศล เข้ากันกับสิ่งที่ไม่สมควร ขัดกันต่อ สิ่งที่ดี ตามหลักใหญ่แห่งข้อสำหรับอั้งอนุโลมในพระวินัย ไม่เหมาะสมแก่สถาบันของวัด ของสมณะ ผู้ประพฤติพระวินัย ทั้งเมื่อไปยืนดูตามหน้าบ้านหรือตามที่สาธารณะก็ยังไม่ควร แม้พระอรหันต์ผู้ได้ ทิพย์จักขุ พระบรมศาสดาก็ตรัสห้ามดูสิ่งที่มีชีวิตวิสัยของพระสาวก

เพราะฉะนั้น เพื่อป้องกันเหตุเสื่อมเสียดังกล่าว คณะสงฆ์มนตรีจึงมีมติให้ประกาศห้าม พระภิกษุสามเณรดังต่อไปนี้

วิทยุ

ห้ามเปิดวิทยุตั้งถิ่นสมครในวัด ห้ามเปิดฟังเพลง ดนตรี หรือละคร เป็นต้น ในภาคบันเทิง ซึ่งผิดพระวินัย ผิดวิสัยสมณะเว้นไว้แต่มีงานเกี่ยวกับคฤหัสถ์ในวัด แต่ก็ให้รู้จักพอดี ให้กำชับกวดขัน ศิษย์อุปัฏฐากหรือผู้อาศัย ให้ปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้สังวรในการใช้วิทยุเครื่องเล็ก ห้ามถือ หรือใส่ ย่อมเปิดฟังไปในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะต่างๆ

โทรทัศน

ห้ามเปิดโทรทัศน์ดูละคร เต็มรำ และมวย เป็นต้น ซึ่งผิดพระวินัย ผิดวิสัยสมณะ แม้เป็นเรื่องที่ควรดู ห้ามเปิดให้มีเสียงดังเกินควร เว้นไว้แต่มีงานเกี่ยวกับคฤหัสถ์ในวัด แต่ก็ให้รู้จักพอดี ให้กำชับศิษย์อุปัฏฐากหรือผู้อาศัยให้ปฏิบัติตามประกาศนี้เช่นเดียวกับวิทายุ ห้ามเที่ยวยืมดูโทรทัศน์ ตามหน้าบ้านหรือตามที่สาธารณะทั่วไป

พระคณาธิการหรือพระภิกษุสามเณรรูปใด ประพฤติฝ่าฝืนละเมิดข้อห้ามตามประกาศนี้ ให้พระคณาธิการผู้มีอำนาจเหนือลงโทษฐานละเมิดจริยาพระคณาธิการ ถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรในวัด ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นลงโทษฐานละเมิดอำนาจเจ้าอาวาส

ขอให้เจ้าคณะทุกชั้น เจ้าอาวาส ตรวจตราดูแลวัดและพระภิกษุสามเณรในสังกัด ให้ปฏิบัติตามประกาศนี้โดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์
เรื่อง เกี่ยวกับกล้องถ่ายรูป กล้องส่องทางไกล

ด้วยปรากฏว่า ได้มีพระภิกษุสามเณรบางรูป ถือหรือสะพายกล้องถ่ายรูป เทียวถ่ายรูปบุคคลและสถานที่ในที่ต่าง ๆ ส่องกล้องดูบุคคลเป็นต้น ที่ไม่เป็นสมณสาธูป

คณะสังฆมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ความประพฤติเช่นนี้เป็นเหตุเสื่อมศรัทธาเลื่อมใสของผู้พบเห็น แม้ผู้ไม่รู้พระวินัยได้พบเห็น ก็รู้ได้ด้วยความรู้สึกลอยๆ สามัญว่าไม่ควรแก่สมณะ

ในบัดนี้ ปรากฏว่าได้มีชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอันมากสนใจในพระพุทธศาสนา มักสังเกตพฤติการณ์ต่าง ๆ ในวัดตลอดถึงความประพฤติของพระภิกษุสามเณร จึงสมควรที่ทุกๆ วัดและพระภิกษุสามเณรทุกรูปพึงสังวร ไม่ให้เกิดมีพฤติการณ์และความประพฤติเป็นที่ครหาเสื่อมศรัทธาเลื่อมใส

เพราะฉะนั้น เพื่อป้องกันเหตุเสื่อมเสียดังกล่าว คณะสังฆมนตรีจึงมีมติให้ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรถือหรือสะพายกล้องถ่ายรูป เทียวไปในที่ต่าง ๆ ห้ามถ่ายรูปบุคคลหรือสถานที่ในที่ต่างๆ อย่างคฤหัสถ์ ห้ามส่องกล้องดูบุคคลเป็นต้น ที่ไม่เป็นสมณสาธูป

พระคณาธิการ หรือพระภิกษุสามเณรรูปใดประพฤติฝ่าฝืนละเมิดข้อห้ามตามประกาศนี้ ให้พระคณาธิการผู้มีอำนาจเหนือลงโทษฐานละเมิดจรรยาของพระคณาธิการ ถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรในวัด ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นลงโทษฐานละเมิดอำนาจเจ้าอาวาส

ขอให้เจ้าคณะทุกชั้น เจ้าอาวาส ตรวจตราดูแลวัด และพระภิกษุสามเณรในสังกัด ให้ปฏิบัติตามประกาศนี้โดยทั่วกัน

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า
สังฆนายก

ประกาศคณะสงฆ์

เรื่อง ห้ามพระภิกษุสามเณรเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัด หรือสำนักสงฆ์ที่สร้างไม่ถูกต้อง

คณะสังฆมนตรีพิจารณาเห็นว่า ในบัดนี้มีผู้สร้างวัดหรือสำนักสงฆ์ขึ้นในที่ของตนเองบ้าง ในที่สาธารณะบ้าง โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ ที่ออกตามความในมาตรา ๔ และ มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นการละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมือง และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่พระราชอาณาจักรและคณะสงฆ์อยู่เนือง จึงมีมติให้ประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัดหรือสำนักสงฆ์ เช่นนี้โดยการ

๑. เข้าไปเป็นหัวหน้าจัดการ
๒. เข้าไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วย
๓. เข้าไปพำนักแรมคืนที่นั่น

ถ้าปรากฏว่าพระภิกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืน ให้พระคณาธิการผู้ปกครองในถิ่นนั้นปฏิบัติดังนี้

๑. ให้เจ้าคณะตำบลจัดการห้ามปรามแล้วรายงานไปยังคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ
  - ก. ลงโทษฐานฝ่าฝืนแก่พระภิกษุสามเณรรูปนั้นตามควรแก่กรณี
  - ข. แจ้งเหตุการณ์ และขออารักขาไปยังนายอำเภอท้องถิ่น แล้วรายงานไปยังคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด

๓. ถ้ายังฝ่าฝืน ให้คณะกรรมการสงฆ์จังหวัด

- ก. ปิดประกาศห้ามพระภิกษุสามเณรไว้ในวัด หรือสำนักสงฆ์ที่สร้างไม่ถูกต้องนั้น
- ข. แจ้งพฤติการณ์ และขออารักขาไปยังคณะกรรมการจังหวัดท้องถิ่นแล้วรายงานพฤติการณ์แก่สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

สังฆนายก

ประกาศกรมการศาสนา

เรื่อง การเรียกค่านำหน้าชื่อของพระสงฆ์

โดยที่กรมการศาสนาพิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันนี้ การเรียกค่านำหน้าชื่อพระสงฆ์ยังเรียกกัน สับสนไม่เป็นที่ยุติแน่นอนเป็นอย่างเดียวกัน โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ยังไม่มีสมณศักดิ์ ยังใช้ค่านำหน้า เรียกชื่อว่า “พระภิกษุ” ก็มี “พระ.....” ก็มี สมควรที่จะได้ใช้ค่านำหน้าเรียกชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เป็นการแน่นอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ถือปฏิบัติเป็นหลักอันเดียวกัน สำหรับพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์นั้นไม่มี ปัญหาประการใด เพราะใช้เรียกชื่อตามราชทินนามสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานอยู่แล้ว จึงได้ตรวจสอบ เรื่องราวประเพณีในหนังสือแถลงการณ์คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ และตามเชิงอรรถข้อ ๑๕ อันเป็น พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในหนังสือพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา มหาเถรสมาคมในการประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๒๗ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗ พิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบตามที่กรมการศาสนาเสนอ และให้ถือเป็นหลักปฏิบัติได้ดังนี้

๑. พระภิกษุธรรมดาทั่วไป ใช้ค่านำหน้าชื่อว่า “พระ” เช่น พระสวัสด์ ต่อท้ายด้วยฉายา เป็นพระสวัสด์ สิริปญโญ แต่ถ้าเป็นเปรียญตั้งแต่ ๓ ประโยคขึ้นไป ใช้ค่านำหน้าชื่อว่า “พระมหา” ต่อท้ายด้วยฉายา เช่น พระมหาสวัสด์ สิริปญโญ

๒. ถ้าเป็นเจ้าอาวาส ใช้ค่านำหน้าชื่อว่า “พระอธิการ” ต่อท้ายด้วยฉายา เช่น พระอธิการ สวัสด์ สิริปญโญ

๓. ถ้าเป็นเจ้าคณะตำบล หรือเป็นพระอุปัชฌาย์ ใช้ค่านำหน้าเรียกชื่อว่า “เจ้าอธิการ” ต่อท้ายด้วยฉายา เช่น เจ้าอธิการสวัสด์ สิริปญโญ

กรมการศาสนาจึงประกาศให้ใช้ค่านำหน้าเรียกชื่อพระภิกษุธรรมดาทั่วไปว่า “พระ...” ใช้ค่านำหน้าเรียกชื่อเจ้าอาวาสที่ไม่มีสมณศักดิ์ว่า “พระอธิการ.....” ใช้ค่านำหน้าเรียกชื่อเจ้าคณะตำบล และพระอุปัชฌาย์ที่ไม่มีสมณศักดิ์ว่า “เจ้าอธิการ...” ต่อท้ายชื่อด้วยฉายาตามระเบียบการคณะสงฆ์ ให้เป็นแบบเดียวกันต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๗

(นายจำลอง วุฒิจันทร์)

อธิบดีกรมการศาสนา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่นำรู้
สำหรับพระสังฆาธิการ

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงาน

ฎีกาที่ ๒๐๐๓-๒๐๐๕ / ๒๕๐๐ ขณะเกิดเหตุจำเลยเป็นพระภิกษุได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่การงานในทางทุจริต เรียกเอาเงินสินบนในการให้เช่าที่ดินของวัด มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานรับสินบน การที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์บัญญัติไว้ว่า พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญานั้น บังคับถึงอำนาจและหน้าที่ กล่าวคือเมื่อมีอำนาจในวัดเหมือนเจ้าพนักงานแล้ว หากกระทำความผิดในหน้าที่ก็จะต้องเป็นผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานกระทำความผิดด้วย

ฎีกาที่ ๓๐๔/๒๕๑๗ พระภิกษุจำเลยไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส เวลาไปไหนไม่ลา เจ้าอาวาสนำบุคคลภายนอกและพระภิกษุวัดอื่นมาพำนักในกุฏิของจำเลย ไม่ปฏิบัติกิจทางสงฆ์ตามที่เจ้าอาวาสบอก เจ้าอาวาสมีคำสั่งให้ออกจากวัดภายใน ๕ วัน จำเลยทราบแล้ว ครบกำหนดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร จำเลยจึงต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้โดยไม่มีเหตุผลหรือข้อแก้ตัวอันสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘

ฎีกาที่ ๔๔๙๙/๒๕๓๙ คณะสงฆ์ผู้พิจารณาชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำผิดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยให้จำเลยสึกจากการเป็นพระภิกษุ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อคณะสงฆ์ การยื่นอุทธรณ์จะกระทำโดยชอบหรือไม่ก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยซึ่งได้สึกจากการเป็นพระภิกษุไปแล้วกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก การที่จำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุและไม่ยอมออกไปจากวัดตามคำสั่งของเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๘, ๓๖๘ วรรคแรก พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๕ มาตรา ๓๘ (๑), ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับศาสนา

ฎีกาที่ ๙๙๕/๒๕๗๕ อัยการโจทก์ฟ้องจำเลยหาว่าดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยเข้าไปจุดพื้นโบสถ์เพื่อหาพระของเก่าในวัดร้างจนเป็นป่า มีแต่พื้นโบสถ์ ไม่มีผู้ใดเคารพบูชา พิพากษาว่า ไม่เป็นความผิด เพราะจำเลยมิได้เพ่งเล็งจะทำลายสถานที่อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา

ฎีกาที่ ๔/๒๔๗๗ ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยกับพวกได้บุกรุก ทำลายเจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์ อันเป็นวัตถุโบราณสำคัญ เป็นที่เคารพทางพระพุทธศาสนา พิพากษาว่าจำเลยมีความผิด

ฎีกาที่ ๘๔๖/๒๔๘๓ จำเลยกับพวกชุดทำลายพระเจดีย์อันเป็นที่สักการบูชาทางพระพุทธศาสนาแม้จะมุ่งหาทรัพย์ เมื่อจำเลยรู้ถือว่าเจดีย์นั้นเป็นที่สักการบูชาทางพุทธศาสนาย่อมมีความผิด

ฎีกาที่ ๓๙๒/๒๕๐๐ มีพิธีทำบุญในวัด จำเลยมีเหตุโกรธเคืองพระภิกษุรูปหนึ่งมาก่อน ได้เข้าไปในที่ประชุมกล่าววาจาหยาบ ต่ำประจานพระภิกษุรูปนั้น แล้วเอาปราสาทผึ้งที่พุทธศาสนิกชนแห่ไปร่วมพิธีไปเตะเล่น จำเลยย่อมมีความผิด

ฎีกาที่ ๑๑๐๙/๒๕๐๐ มีพิธีแห่หน้าไปตามถนน เพื่ออุปสมบท จำเลยเมาสุราซึกมีตออกมาร้ายรำ และไล่แทงคนในกระบวนแห่หน้า ศาลฎีกาเห็นว่า การแห่หน้าไปตามถนนหลวงไม่ใช่การประชุม ทำพิธีกรรมทางศาสนา เป็นการกระทำตามประเพณีของประชาชนบางหมู่ จึงไม่เป็นความผิด

ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๕ จำเลยขณะเป็นพระภิกษุได้ร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิของจำเลยบนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี มีภิกษุของพระภิกษุรูปอื่นอยู่ใกล้เคียงหลายหลัง และมีพระพุทธรูปพระฉายอยู่ด้วย เป็นสถานที่ประชาชนเคารพนับถือ เห็นว่าเป็นการไม่สมควร แต่จะถือว่าเป็นการเหี้ยมหยามศาสนายังไม่ถนัด ให้ยกฟ้อง

ฎีกาที่ ๑๑๐๐/๒๕๑๖ จำเลยส่งเสียงเอะอะอื้อฉาว ในงานพิธีทางศาสนา กล่าวถ้อยคำก้าวร้าวพระภิกษุ ใช้มือตบพื้นกระดานหลายครั้ง แล้วซึกป็นออกมา แม้ผู้ที่ประชุมไม่มีกิริยาว่านวย จำเลยก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗

ฎีกาที่ ๔๔๙๙/๒๕๓๙ คณะสงฆ์ผู้พิจารณาชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำผิดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยให้จำเลยสึกจากการเป็นพระภิกษุ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อคณะสงฆ์ การยื่นอุทธรณ์จะกระทำโดยชอบหรือไม่ก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยซึ่งได้สึกจากการเป็นพระภิกษุไปแล้วกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก การที่จำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุและไม่ยอมออกไปจากวัดตามคำสั่งของเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๘, ๓๖๘ วรรคแรก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๕ มาตรา ๓๘ (๑), ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด

ฎีกา ๓๗๐/๒๔๗๐ ผู้ถือศีลกินเจ ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณวัดนั้น เมื่อก่อนความรำคาญให้เป็นที่รังเกียจ หรือไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอธิการผู้ปกครองวัด เจ้าอธิการมีอำนาจฟ้องขับไล่ได้ เจ้าอธิการฟ้องขับไล่จำเลยออกจากวัด จำเลยจะยกระเบียบราชการ ระหว่างวัดกับกระทรวงธรรมการ ในข้อที่ว่าไม่ให้ฟ้องก่อนได้รับอนุญาต ขึ้นคัดฟ้องของโจทก์นั้นไม่ได้ ตามกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมที่ ๑๕

ฎีกาที่ ๕๓๘/๒๕๑๒ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ย่อมมีสิทธิที่จะพิเคราะห์สั่งการในการซ่อมวิหารซึ่งชำรุด ว่าจะเป็นการสมควรประการใด เมื่อเจ้าอาวาสเห็นว่า การซ่อมแซมควรหันหน้าวิหารและพระประธานไปทางทิศตะวันออก เพื่อให้เป็นแนวเดียวกับโบสถ์ เป็นระเบียบตามแผนผังของคณะสงฆ์ ใครจะอ้างความ

ศรัทธา ฝ่าฝืนเข้าซ่อมวิหารโดยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าอาวาสนั้นมิได้ หากยังขัดขืนเข้าซ่อม โดยพลการ เจ้าอาวาสย่อมมีสิทธิยับยั้งขัดขวางได้ โดยไม่เป็นการทำละเมิดด้วยการใช้สิทธิอันมีแต่จะ เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

ฎีกาที่ ๑๔๙๕/๒๕๑๗ จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าอาวาส สั่งให้จำเลยที่ ๒ กับพวก รื้อกุฏิ ๖ หลัง รวมทั้งกุฏิที่จำเลยที่ ๑ และกุฏิที่พระภิกษุโจทก์อาศัยเพื่อไปปลุกกรวมกับกุฏิอื่น ให้เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งจำเลยที่ ๑ ในฐานะ เจ้าอาวาสมีอำนาจกระทำได้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ (๑) การกระทำ ของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก

ฎีกาที่ ๑๖๐๕/๒๕๒๑ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ข้อ ๔๕ พระสังฆาธิการ ถูกลงโทษฐานละเมิดจริยา ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ แม้นระหว่างอุทธรณ์คำสั่งนั้นจึงถือว่า ตำแหน่ง เจ้าอาวาสว่างตั้งแต่มีคำสั่งถอดถอนโจทก์ เจ้าคณะตำบลตั้งผู้รักษาการแทนได้ ตามมาตรา ๓๙ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ฎีกาที่ ๑๖๕๓/๒๕๒๕ เจ้าคณะจังหวัด ได้ให้ยุบรวมวัดใหม่เข้ากับวัดโจทก์เป็นวัดเดียวกัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ในขณะที่วัดใหม่ยังมีพระภิกษุอยู่ จึงหาใช่เป็นวัดร้างสงฆ์ไม่อาศัยไม่ การไม่ได้ บัญญัติไว้แต่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น จะไม่ได้บัญญัติไว้แต่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ย่อมรับให้มีการรวมวัด ที่ใกล้ชิดต่อกันเป็นวัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์แก่การบำรุงวัดให้เจริญยิ่งขึ้น หรือเพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ก็ไม่มีบัญญัติห้ามไว้ ดังนั้น การที่เจ้าคณะจังหวัดสั่งรวมวัดใหม่เข้าเป็นวัดเดียวกับโจทก์ จึงเป็นการ ชอบด้วยกฎหมาย

ฎีกาที่ ๓๙๘๑/๒๕๓๓ เจ้าคณะจังหวัดส่งลงโทษถอดถอนโจทก์ออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส ฐานลงชื่อเป็นนายแสดงภาวะไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์อันเป็นการประพฤติชั่วอย่าง ร้ายแรง ไม่ส่งคำร้องทุกข์นั้นผ่านผู้ส่งลงโทษภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ คำสั่ง ลงโทษจึงเป็นที่สุด

ฎีกาที่ ๗๔๙๐/๒๕๔๒ วัดโจทก์แม้จะได้รับอนุญาตให้สร้างวัดแล้วแต่เมื่อยังไม่ได้มีการ ดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดและยังไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ตั้งวัดตามกฎหมาย (ไม่ได้มี การประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษา) จึงยังไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎีกาที่ ๒๗๒๑/๒๕๔๘ หนี้สินที่พระครู ก. ซึ่งรักษาการแทนเจ้าอาวาส กุ้ย้มเงินโจทก์เป็นหนี้ ที่ใช้ในการก่อสร้างกุฏิอันเป็นศาสนสมบัติของวัดจำเลย มิใช่เป็นการกุ้ย้มเพื่อตนเอง พระครู ก. กระทำการดังกล่าวแทนวัด โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๓๗ และ ๓๙ แห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ วัดจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับที่วัด ที่ธรณีสงฆ์

ฎีกาที่ ๒๓๘/๒๔๖๑ ที่วัด แม่ผู้ใดจะได้ครอบครองมาโดยเป็นปรปักษ์ จนรับโฉนดแล้วนานเท่าใดก็ดี ที่นั่นก็หาเป็นกรรมสิทธิ์แก่ตนได้ไม่

ฎีกาที่ ๓๔๘/๒๔๖๒ การอุทิศมรดกถวายวัด ด้วยปากเปล่านั้น ถ้าทรัพย์มรดกอันอุทิศตกถึงวัดแล้ว นับว่าเป็นอันสำเร็จ ผู้ใดจะเรียกร้องเอามาแบ่งปันไม่ได้ อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๘/๒๒๘

ฎีกาที่ ๑๒๑/๒๔๗๐ จำเลยนำศพเข้าไปฝังในที่ธรณีสงฆ์ เจ้าอาวาสและกรรมการอำเภอดำเนินห้ามจำเลย จำเลยกลับขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม ดังนี้ ต้องมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒ ที่ธรณีสงฆ์ก็เป็นหนึ่งของวัด ซึ่งกรรมการอำเภอมิอำนาจตรวจตราอุดหนุนผู้ปกปักรักษา มิให้ผู้ใดรุกล้ำเบียดเบียน ตามความในมาตรา ๑๒๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๕๗

ฎีกาที่ ๖๐๓/๒๔๗๔ การยกที่ดินโฉนดอย่างเก่าถวายแก่คณะสงฆ์ ให้เป็นที่วัดนั้น เมื่อเจ้าของที่ดินได้มอบโฉนดและที่ดินถวายสงฆ์ โดยคณะสงฆ์ได้ทำพิธีรับอุทิศ ตามลัทธิในพระพุทธศาสนา และมีพระภิกษุสงฆ์เข้าครอบครองมาตั้ง ๑๐ ปีเศษแล้ว แม้จะมีได้ทำเป็นหนังสือตามกฎหมายก็ดี ท่านว่าการให้นั้นสมบูรณ์เป็นสิทธิ์แก่วัด

ฎีกาที่ ๙๖๖/๒๔๗๔ ที่วัดร้างนั้น แม่ผู้ใดจะเข้าถืออำนาจปกครองมานานตั้ง ๒๐ ปี ก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์อัยการมีอำนาจฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกเข้าปกครองที่วัดร้างได้

ฎีกาที่ ๙๘๖/๒๔๗๔ ที่ดินซึ่งวัดได้ปกครองมาช้านาน โดยไม่ปรากฏว่าได้มาทางจับจองหรือมีบุคคลอุทิศให้ ดังนี้ สันนิษฐานว่า ที่นั่นเป็นที่ธรณีสงฆ์ ที่ธรณีสงฆ์ของวัดนั้น ท่านว่าผู้หนึ่งผู้ใดจะอ้างอำนาจปกครองโดยปรปักษ์หาได้ไม่ ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกธรณีสงฆ์แทนวัดได้

ฎีกาที่ ๒๗๓/๒๔๗๔ ทรัพย์สิ้นของพระภิกษุที่ถึงแก่ภรรณภาพ อันจะตกเป็นของพระอาราม ตามกฎหมายลักษณะมฤตกบทที่ ๓๖ นั้น หมายถึง เฉพาะทรัพย์ ที่ได้มาในระหว่างอุปสมบท พระภิกษุได้รับมฤตกที่ดินก่อนอุปสมบท แต่มาโอนใส่ชื่อโฉนด เมื่ออุปสมบทแล้ว เมื่อพระภิกษุมรณะลงที่ดินหาคตกเป็นของพระอารามไม่

ฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๔๘๑ วัดเป็นนิติบุคคล ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒ และนิติบุคคลย่อมมีสิทธิเสมือนบุคคลธรรมดาตามมาตรา ๗๐ ทั้งวัดก็ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ มาตรา ๖ (พ.ร.บ. ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑) วัดจึงอาจได้มาซึ่งที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๒

ฎีกาที่ ๘๔๓/๒๔๘๗ ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึงที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด แต่ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นที่ที่มีผู้ยกให้ อาจได้มาโดยทางอื่น เช่น ทางซื้อก็ได้ ใครจะอ้างครอบครองปกป้องแก่ที่ของวัดไม่ได้

ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๔๙๗ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดยพระราชบัญญัติ เอกชนจะอ้างว่า ได้กรรมสิทธิ์โดยทางครอบครองปกป้องในที่ของวัดไม่ได้

ฎีกาที่ ๖๖๒/๒๔๙๗ ที่ธรณีสงฆ์นั้น แม้ผู้ใดจะครอบครองมาช้านานเพียงใด ก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ทั้งนี้เพราะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นแนวเดียวกัน ตามนัยที่ว่านี้มาแต่เดิม คือ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๗ ว่า “ที่วัดก็ดี ที่ธรณีสงฆ์ก็ดี เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นอัครศาสนูปถัมภกทรงปกครองรักษาโดยพระบรมราชานุญาต ผู้ใดผู้หนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไปไม่ได้” แม้กฎหมายมาตรานี้จะได้ถูกแก้ไขไปโดย พ.ร.บ. ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดยพระราชบัญญัติ หลักการในเรื่องสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับที่วัด ก็คงเป็นไปเช่นเดิม กล่าวคือ บุคคลจะอ้างเอาที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เป็นกรรมสิทธิ์ของตน โดยอาศัยอำนาจครอบครองปกป้องหรือโดยอายุความไม่ได้

ฎีกาที่ ๘๕๑/๒๔๙๙ ชื่อที่วัดที่ธรณีสงฆ์โดยสุจริต จากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล ผู้ซื้อไม่ได้กรรมสิทธิ์

ฎีกาที่ ๙๔๗-๙๔๘/๒๕๐๓ ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า จริงอยู่ได้มี พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ แต่โดยพระราชบัญญัติ” แต่ในคดีนี้ได้ยินยอมให้มีการขยายเขตถนนเดิม ซึ่งได้ใช้เป็นทางหลวงอยู่แล้ว เข้าไปในที่วัด และเมื่อทางหลวงนี้เป็นสาธารณสมบัติแผ่นดินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๐๔ (๒) กรณีจึงเป็นว่า วัดได้อุทิศที่ดินส่วนนี้โดยปริยายให้ทางหลวง และการอุทิศเช่นนี้มีได้ไม่ขัดต่อ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๔๑ เพราะกรณีเช่นนี้ ไม่เข้าลักษณะเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ตามที่ระบุไว้

ฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๓ เจ้าของที่ดินทำพินัยกรรมยกที่ดินให้วัด โดยระบุให้ขายและมารดามีสิทธิเก็บกินตลอดชีวิต เมื่อเจ้าของที่ดินตายแล้ว วัดมิได้ใช้สิทธิแก่ที่ดินนั้นประการใด ปล่อยให้มารดาของเจ้าของมรดกครอบครองที่ดินและจดทะเบียนรับโอนมรดกเป็นของตนด้วย ซึ่งเป็นเวลาเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว ดังนี้ เมื่อปรากฏว่ามารดาของเจ้าของมรดกก็ได้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมจึงขาดอายุความไปแล้ว ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๔๕ ผู้สืบสิทธิของมารดาเจ้ามรดกย่อมยกอายุความดังกล่าวต่อสู้วัดได้

ฎีกาที่ ๗๒๑/๒๕๐๔ ที่ธรณีสงฆ์นั้น ผู้ใดจะยกอายุความครอบครองปกป้องขึ้นใช้ยันกับวัดไม่ได้

ฎีกาที่ ๙๕๓/๒๕๐๘ ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ (กฎหมายที่ใช้อยู่ขณะเกิดกรณีพิพาทและในขณะฟ้อง) มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติเรื่องเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ หรือความเป็นเจ้าของที่ได้กำหนดบังคับไว้วิธีเดียว คือโอนโดยพระราชบัญญัติเท่านั้น นอกจากนี้แล้วใครจะเอาที่ดินวัดไปเป็นของตนไม่ได้ ไม่ว่าจะโอนไปโดยนิติกรรม หรือโดยการแย่งการครอบครอง

ฎีกาที่ ๑๗๕๘,๑๗๕๙/๒๕๑๖ ที่ดินของวัดนั้น กรรมสิทธิ์จะโอนไปได้ก็แต่โดยออกพระราชบัญญัติเท่านั้น ที่พิพาทอยู่ในเขตพระพุทธรบาท ซึ่งพระเจ้าทรงธรรมได้ทรงอุทิศไว้แต่โบราณกาล โดยมีวัดพระพุทธรบาทเป็นผู้ดูแลรักษา แม้จำเลยจะได้รับโฉนดสำหรับที่ดินพิพาทมา ได้ครอบครองที่พิพาทอย่างเป็นทางการเป็นเวลานานเท่าใด และแม้ทางวัดจะได้ปล่อยปลະละเลยไว้เป็นเวลานานกว่าจะได้ใช้สิทธิติดตามว่ากล่าวเอาจากจำเลย กรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัด ก็หาระงับสิ้นสุดไปไม่

ฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๒๔ สำนักสงฆ์เป็นนิติบุคคล และเป็นผู้จัดการมรดกของพระภิกษุได้

ฎีกาที่ ๔๐๒๗-๔๐๓๐/๒๕๒๔ วัดร้างสงฆ์ไม่อาศัย กรมการศาสนาย่อมมีอำนาจดูแลรักษา และจัดการทรัพย์สินของวัดนั้น

ฎีกาที่ ๒๑๘๔-๒๔๘๕/๒๕๒๕ เจ้าอาวาสมีอำนาจฟ้องคดีแทนวัด หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องคดีแทนได้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ที่พิพาทเป็นของวัด แม้บางแปลงจะได้มีการออกโฉนดเป็นชื่อของจำเลย จำเลยก็หาได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นไม่ เพราะที่วัดจะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติและบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นต่อสู้คดีเรื่องทรัพย์สิน อันเป็นของวัดไม่ได้

ฎีกาที่ ๑๙๓๒/๒๕๒๖ วัดโจทก์ตั้งเป็นสำนักสงฆ์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า วัดมีสองอย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ สำนักสงฆ์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายแล้ว แม้จะยังมีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ก็เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีสิทธิครอบครองที่ดิน ที่มีผู้ยกให้เป็นของวัดได้

ฎีกาที่ ๑๒๐๖/๒๕๓๐ โจทก์เป็นวัดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้บางครั้งจะไม่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ในวัด โดยมีลักษณะเป็นวัดร้าง แต่เมื่อไม่มีการยุบเลิกวัด จึงต้องถือว่า ยังคงมีฐานะเป็นวัดอยู่

ฎีกาที่ ๓๗๖๐/๒๕๔๕ วัดยอมให้ทางราชการใช้ที่ดินพิพาทเป็นโรงเรียนหาใช่เป็นการยกที่พิพาทให้จำเลยไม่ การที่จำเลยนำที่ดินพิพาทไปออกเป็น น.ส. ๓ ก. เป็นชื่อจำเลย แล้วขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุจึงเป็นการไม่ชอบ ที่ดินพิพาทยังคงสภาพเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์อยู่เช่นเดิม

ฎีกาที่ ๒๐๒๓-๒๐๒๖/๒๕๕๒ การออกโฉนดในบริเวณรอบ ๆ องค์พระพุทธรบาทไม่ชอบเป็นการออกโฉนดทับที่ธรณีสงฆ์ พระบรมราชโองการที่พระเจ้าทรงธรรมพระราชทานที่ดินให้แก่วัดมีศักดิ์ทางกฎหมายสูงกว่าพระราชกฤษฎีกา จึงไม่สามารถลบล้างพระบรมราชโองการได้

ฎีกาที่ ๔๘๕/๒๕๕๓ แม้ในหนังสือพินัยกรรมที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกที่ดินถวายวัด จะไม่มีพยาน ๒ คนลงลายมือชื่อรับรอง จึงไม่เป็นพินัยกรรมตามกฎหมาย แต่เอกสารดังกล่าวถือได้ว่าเป็นหนังสือยืนยันการยกที่ดินถวายวัด เมื่อวัดเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทแล้ว ที่พิพาทจึงเป็นที่ธรณีสงฆ์

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับมรดกของพระภิกษุ

ฎีกาที่ ๔๓๙/๒๔๗๙ พระภิกษุถึงแก่มรณภาพโดยไม่มีพินัยกรรมก่อนที่มรดกตกเป็นของวัด จะต้องใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ของผู้มรณภาพเสียให้สิ้นเชิงก่อน

ฎีกาที่ ๒๗๓/๒๔๗๕ พระภิกษุได้รับมรดกที่ดินก่อนอุปสมบทแต่มาโอนใส่ชื่อในโฉนดเมื่ออุปสมบทแล้ว เมื่อพระภิกษุมรณะลงที่ดินหาดตกเป็นของพระอาราม

ฎีกาที่ ๗๗๙/๒๔๘๔ โจทก์เป็นพระภิกษุฟ้องว่า ได้รับมรดกที่ดินพิพาทมาจากบิดา บัดนี้ จำเลยบุกรุกเข้าทำนา ขอให้ขับไล่ จำเลยตัดฟ้องว่า โจทก์เป็นพระภิกษุฟ้องเรียกมรดกโดยไม่เสียเสียก่อน ไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๖๒๒ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คดีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ได้รับที่ดินครอบครองเป็นเจ้าของมาก่อนแล้ว จึงฟ้องจำเลยผู้บุกรุก ไม่ใช่เรื่องทนายฟ้องเรียกมรดกของผู้ตาย โจทก์ไม่จำเป็นต้องเสียก็ฟ้องจำเลยได้ พิพากษาให้ขับไล่จำเลย

ฎีกาที่ ๓๔๑/๒๔๙๕ โจทก์ฟ้องเรียกที่ดินและบ้าน จากจำเลยซึ่งเป็นพระภิกษุ อ้างว่า มารดา ยกให้โจทก์ จำเลยเพียงอยู่อาศัย ทางพิจารณาได้ความว่า ที่ดินและบ้านพิพาทเป็นมรดกได้แก่โจทก์ จำเลย ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า แม้โจทก์ฟ้องขอให้แสดงว่า ที่ดินและบ้านเรือนเป็นของโจทก์ผู้เดียว เมื่อได้ความว่า เป็นมรดกอันควรแบ่ง ศาลอาจแบ่งให้ได้ พิพากษาให้แบ่งที่ดินบ้านเรือนให้โจทก์จำเลย ตามส่วน ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีไม่มีประเด็นทางมรดก ทั้งจำเลยเป็นพระภิกษุ การให้แบ่งมรดก จึงไม่สมควรและอาจขัดกับมาตรา ๑๖๒๒ พิพากษายกฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้โจทก์จะมีฟ้องขอแบ่งมรดก แต่กล่าวฟ้องว่า เป็นที่ดินของมารดาโจทก์และบิดามารดาจำเลย ซึ่งตายไปแล้ว จำเลยก็รับในข้อนี้ คงเถียงกันว่าเป็นของตนฝ่ายเดียว หากทางพิจารณาฟังได้ว่า เป็นมรดกอันควรแบ่ง ศาลพิพากษาให้โจทก์ได้รับแต่ส่วนแบ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ ส่วนข้อที่ผู้มีส่วนควรได้รับมรดกอาจมีอยู่นั้นเป็นเรื่องของผู้นั้นจะร้องเข้ามาเอง หาใช่เป็นหน้าที่ของศาลไม่ ส่วนข้อที่ว่า จำเลยเป็นพระภิกษุนั้น จำเลยไม่ใช่ผู้เรียกร้องเอาทรัพย์มรดก แต่ถูกฟ้องเป็นจำเลยจึงไม่ขัดกับมาตรา ๑๖๒๒ พิพากษากลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ฎีกาที่ ๑๒๖๕/๒๔๙๕ พระภิกษุมรณภาพในขณะที่เป็นพระภิกษุอยู่ โดยมีได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้ใคร มรดกของพระภิกษุนั้นย่อมตกได้แก่วัดที่พระภิกษุนั้นสังกัดอยู่ แม้ทายาทจะครอบครองที่ดินมรดกของพระภิกษุนั้นเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันมรณภาพ ทายาทจะเอาที่ดินมรดกนั้นไม่ได้ เพราะที่ดินมรดกนั้นเป็นของวัดจะใช้อายุความ ๑๐ ปี ยันวัดให้เสียสิทธิหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๔๐๖/๒๕๑๐ เจ้ามรดกมีบุตร ๖ คน ๆ หนึ่งบวชเป็นพระภิกษุก่อนเจ้ามรดกตายมาเป็นเวลา ๒๐ ปี ไม่ได้ร่วมครอบครองทรัพย์มรดกคงมีแต่โจทก์ จำเลยและทายาทอื่นครอบครองร่วมกันแล้วฟ้องขอแบ่งมรดกกัน ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ให้แบ่งมรดกออกเป็น ๕ ส่วน ให้โจทก์จำเลยและ

ทายาทอื่นรวม ๕ คน ๆ ละส่วน ตามฎีกานี้ทายาทที่เป็นพระภิกษุ ไม่ได้ส่วนแบ่ง เพราะไม่ได้สึก ออกมาเรียกร้อง

ฎีกาที่ ๓๗๑๒/๒๕๒๖ ที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่ ผ.จตตะเปียนยกให้พระภิกษุ ฮ. ระหว่าง เวลาที่อยู่ในสมณเพศ เมื่อพระภิกษุ ฮ. ถึงแก่มรณภาพที่ดินพิพาทจึงตกเป็นสมบัติของวัดโจทก์ซึ่งเป็น ภูมิลำเนาของพระภิกษุ ฮ. ตามมาตรา ๑๖๒๓

ฎีกาที่ ๑๐๖๔/๒๕๓๒ บิดามารดายกที่นาให้แก่พระภิกษุ ข. ภายหลังจากที่พระภิกษุ ข. บวช เป็นพระภิกษุ เมื่อพระภิกษุ ข. ขายที่นาแปลงดังกล่าวและนำเงินที่ขายได้ไปฝากธนาคาร เงินที่นำไป ฝากธนาคารรวมทั้งดอกเบี้ยที่ได้รับถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างที่อยู่ในสมณเพศ เมื่อพระภิกษุ ข. ถึงแก่มรณภาพ เงินฝากดังกล่าวย่อมตกเป็นของวัดโจทก์ ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ ข.

ฎีกาที่ ๕๖๔/๒๕๓๖ หนังสือสุทธินิสาสำหรับพระภิกษุ ไบมรณบัตร ไบแต่งตั้งเป็นพระครู คำขอรับมรดกของมรดกของมารดา และบัญชีเงินฝากต่างระบุว่าผู้ตายอยู่วัดผู้ร้อง แสดงว่าผู้ตาย ถือเอาวัดผู้ร้องเป็นสถานที่อยู่ เป็นแหล่งสำคัญ ทรัพย์สินของผู้ตายที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ใน สมณเพศ จึงตกเป็นสมบัติของวัด

ฎีกาที่ ๙๐๓/๒๕๓๖ ก่อนพระภิกษุ ข. มรณภาพ พระภิกษุ ข. ได้จดทะเบียนรับโอนที่พิพาท ที่เช่าซื้อมาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ แต่พระภิกษุ ข. ได้เช่าซื้อที่ดินและชำระค่าเช่าซื้อจน ครบถ้วนแล้วก่อนที่มามีบวชเป็นพระภิกษุ จึงต้องถือว่าพระภิกษุ ข. ได้ที่ดินพิพาทมาก่อนที่จะบวชเป็น พระภิกษุ การจดทะเบียนการได้มาในภายหลังเป็นแต่เพียงการทำให้การได้มาบริบูรณ์ ที่พิพาทจึงไม่ ตกเป็นสมบัติวัด แต่เป็นทรัพย์สินมรดกตกแก่บรรดาทายาท

บรรณานุกรม

๑. กรมการศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งคณะสงฆ์, โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๒
๒. กนก แสนประเสริฐ, เอกสารคู่มือว่าด้วยประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์, โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙
๓. ปลื้ม โชติษฐยางกูร, คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓
๔. สถาบันพระสังฆาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ, โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕
๕. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๕๗, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://krisdika.go.th> ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

